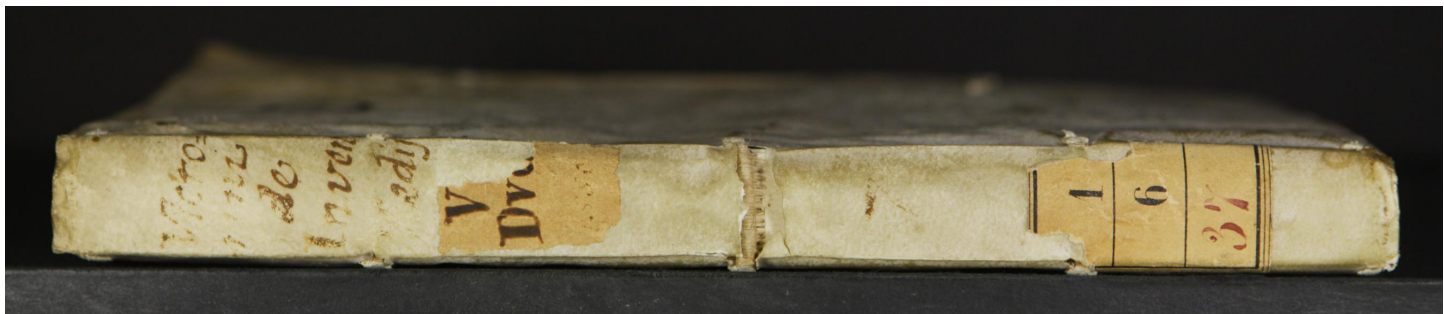
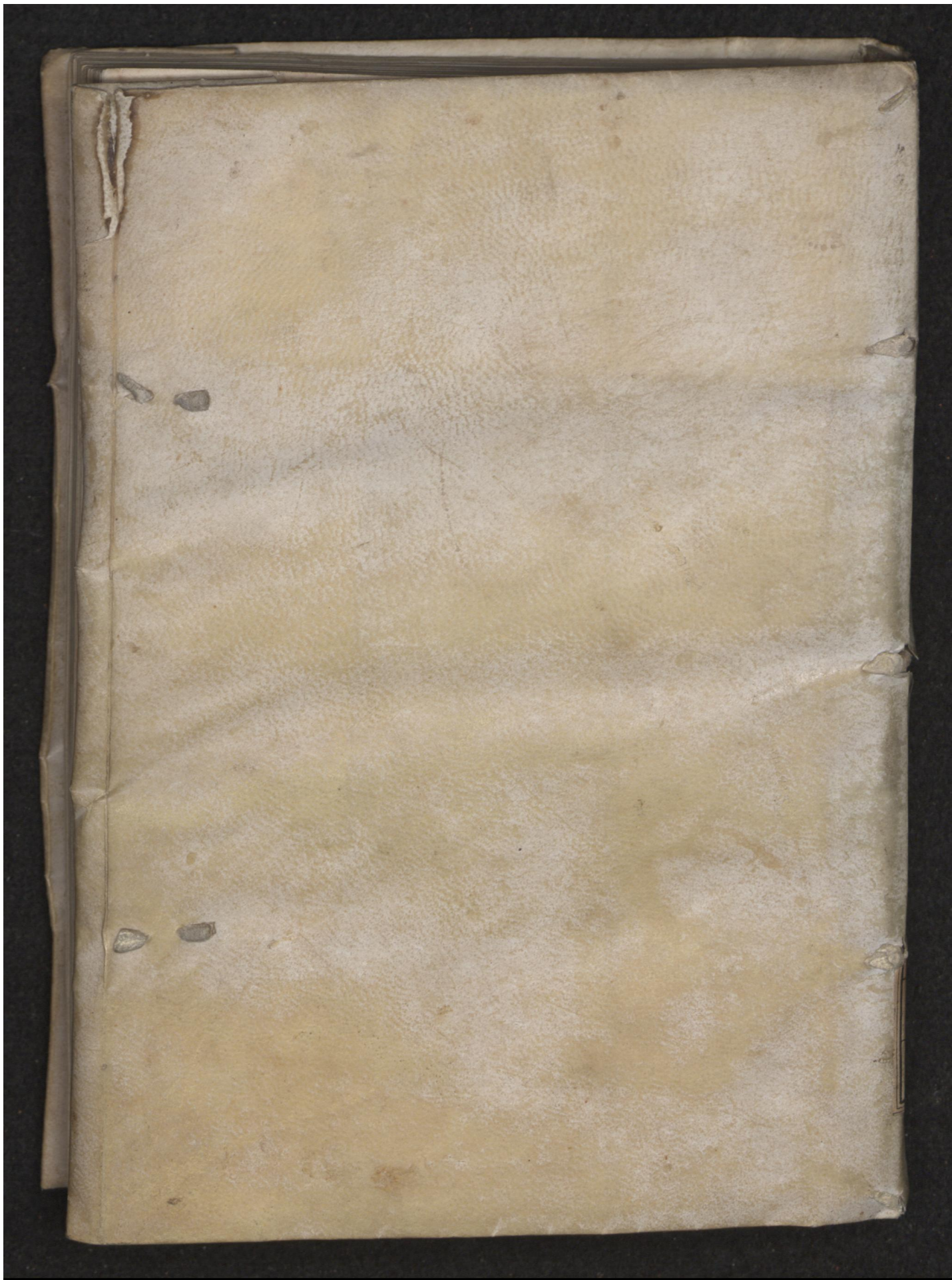

ib

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.37/a

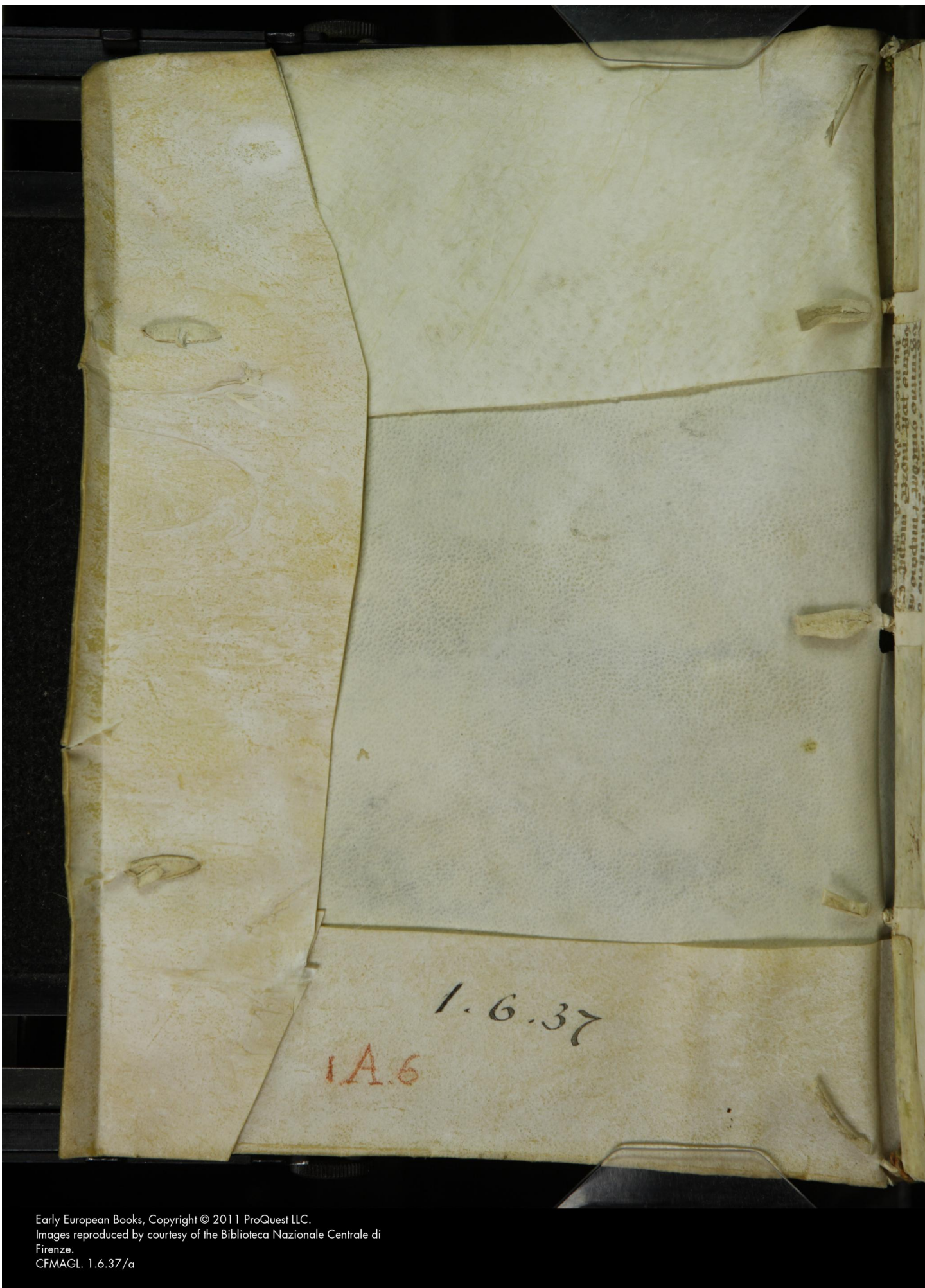
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.37/a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.37/a

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
CFMAGL. 1.6.37/a

~~Handwritten scribble~~

V

DVC

reguntur et ininde difficultas o
reguntur omnia dicitur et in parte m
reguntur id est in parte in parte m
in parte id est in parte in parte m

a

LAVRENTII DVCII
VICTORINI DE INVENTIONE
MEDII LIBER VNVS.

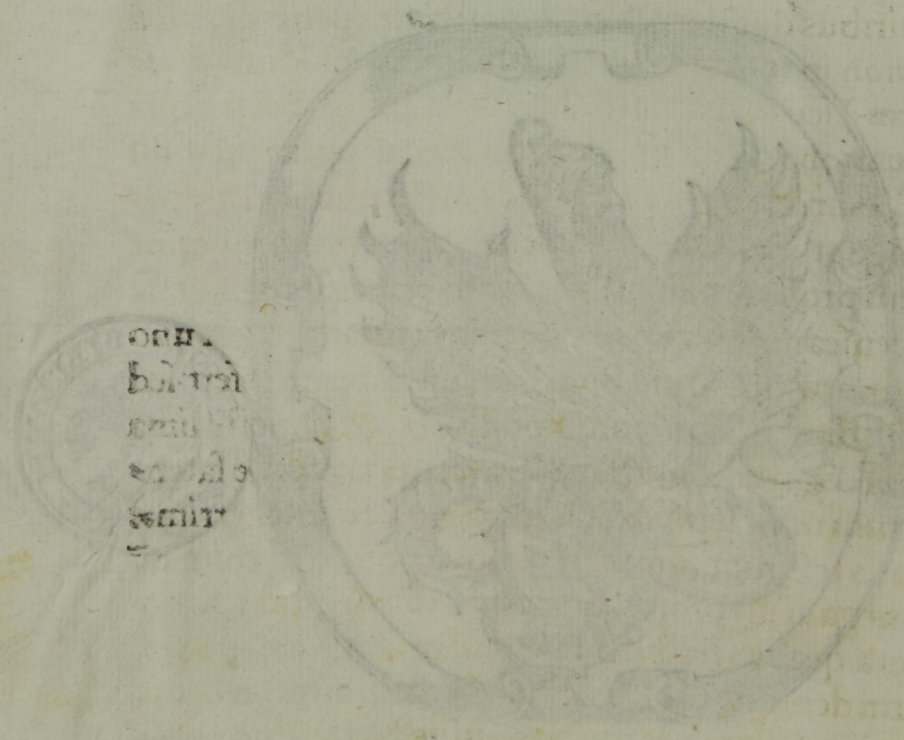
AD COSMVM MEDICEM FOELICISSIMVM
FLORENTIAE DVCEM.

LVCAE APVD VINCENTIVM BVSDRAGVM.
M D L.

LAVRENTII DVCI
VICTORINI DE INVENTIONE
MEDII LIBER VNVS.

AD COSMAM MEDICAM FORTISSIMAM
FLORENTIAE DVCEM.

LACAE ABAD VINCENTIVM BASILAGAE
M D M

COSMO MED. ILLVSTRISSIMO

ATQVE EXCELLENTISSIMO FLORENTIAE

Duci Laurentius Ducius.

S. P. D.

VPERIORI anno COS. MED.
Magnanime, ac omnium uirtutum genere
floquentissime Florentiæ Dux, cum ocio abū
darem, quantum in Dialectica facultate pro
priis uiribus ductus progredi possem, experiri placuit:
idque non in tota arte (sic enim tentandi modum præ
terissem) sed in maxime necessaria ipsius parte: qua
de inuentione medii pro ratiocinatione conficienda dis
seritur. Eam uero, honestissimis, ut in publicum pro
diret rogantibus amicis, sub tuo celeberrimo nomine
in lucem profero: non quia te tanto principe digna esse
nobis censeatur, cui non modo patria uitam, & (ut uno
uerbo dicam) quidquid boni habet, acceptum refert: sed
prudentissimi Reges commodissima, & honestissima
proprii Regni administrandi præcepta accepisse faten
tur, uerum ut sit sempiternū meæ erga te integerrimæ
seruitutis testimonium: fieri nanque potuit (id enim nū
quam negaui) ut propter maximas tuas uirtutes, ac or
namenta, quibus nobilissimam tuam familiam, patriā,
& totum denique orbē terrarum ornasti, uires ad opera
seruitutis præstanda mihi, homini uel secundum pro
priam sententiam infra mediocres collocando defece
rint, animus tamen nūquam defuit, neq; deest, neq; dee

rit; quod si hoc nō est satis, uiri probi (quidquid maleuo-
li suis calūniis moliant) potius te amplissima laude, ac
uera gloria, quā optimo iure mereris prosequētur; quā
me aliqua cōtumelia afficiant: quippe qui si quo pacto
deceptus sum, id non lucri, non honoris, non denique
alicuius propriæ utilitatis causa adductus feci; sed
potius nimio seruiendi desiderio, ad quod te respi-
cere cupio, atque spero: & si rogare non audeo.

Vale. Datum Luca. Klendis

Ianuariis. MD L.

PRAEFATIO AD LECTORES,

ANTE quam agere de inuentione medii pro ratiocinatione conficienda incipiamus, illud monendum censemus, eos, qui hæc intelligere, & ipsis recte atque commodè uti cupiunt, oportere singulorum primo terminorum, deinde etiam inter se iunctorum, uim, atque usum didicisse, cum autem ex his ueluti domus quædã ex lapidibus ac lateribus ratiocinatio compoatur, eius quoque conficiendæ rationem probe calleant iuuenes: ingrata enim alioquin, & indemonstrata fere omnia uidebuntur, nam iis, qui logicæ facultatis sunt prorsus expertes, iuuamentum (si quod possumus) in præsentia afferre non decreuimus, sed potius ea, quæ diximus recte callētibus, quasi ædicatoribus quibusdam, propriam reperiendi, seu agnoscēdi materiam, atque ea recte utēdi, methodum tradere conabimur, sine ipsa enim particula rium medico remediorum ignaro persimilis esset: ut enim ille nullam ægritudinem remouere posset, ita hic noster ratiocinatione nihil unquam colligeret. Hac autem facultate non solum in humanarum, ac diuinarum rerum cognitione uti poterimus sed in pace fruenda, in bello gerēdo, in omni denique re publica, aut domestica administranda, rursus in sanitatis conseruatione, moribus profligatione, & tandem simpliciter in omnibus, ut plurimum eius absentia lædimur, ita recto ipsius usu maxime iuuamur. Indicio autem sit & a scientibus, & ignorantibus in unaquaque re rationē, causamque inter

B

rogari cur aliquid dictum, factum ue sit, quæ nisi reddatur deridere solemus, qui dixerint, fecerintue. Eam autem intellectam, aut cōprobamus tanquam recte medium inuenerint, aut damnamus meliorem nos habere putantes, aliosq; tanquam deterioribus rationibus utentes increpamus, quod certe, nisi ab hac omnia proficisceretur, nobis natura ipsa duce nō fieret. Si quis uero artem hanc nostram neglexerit, propterea quod nullo præcipiente doctore natura nobis ratiocinandi facultas inestis ualde iudicio meo decipitur, nam ut in musica, re militari agricultura, & reliquis omnibus artibus, quæ quoquomodo nobis insunt, certis præceptis naturam excitare, ipsiusq; uim roborare, ac augere possumus, ita etiam in hac euenire censendum est. Quod quidem tanto diligentius fieri debet, quāto hanc alius nobilior atq; utilior existit, hac enim potissimum cæteris præstamus animantibus, huius imperio cæteræ omnes artes gubernantur, & tanto perfectiores, ac utiliores censentur quanto diligentius rationis præcepta seruare uidentur. Quo fit ut mirum non sit si reliquas omnes animi, & corporis uirtutes facile in aliis maiores, & perfectiores æquo animo feramus, ut medendi, currendi, liberaliter agendi, & cætera generis eiusdem, hanc uero ratiocinandi, mediumq; inueniendi rationem omnes simpliciter melius habere existimemus. Cōcederet enim quispiam facile Aristoteli quod melius in philosophia media inuenerit, propterea quod maiori tempore operam dederit, quod præceptore Platone usus uinginti annos cōtinuos fuerit, quod maiori ocio, labore, diligentia huic rei operam nauarit,

simpliciter tamen, hoc est cæteris paribus, neq; in philo-
sophandi genere, neq; in aliqua alia re quisquam ei me-
dii inueniendi facultatem parem, nedum potiore tri-
bueret. Huius autem signum quemlibet dicere quod si
ea, quæ ipse sciret perfectiori modo scriberet, aut deniq;
aliquid, nescio quid melius se facturum assereret, hinc
est quod omnes dicunt, si essem Imperator, si Pontifex,
cætera nostis. Deniq; hanc facultatem adeo mordicus
retinemus, ut pro ea contra Deum opt. max. insurgere
non uereamur asserentes, quod si eam cõdendi orbis po-
tentiam haberemus, longe perfectiorem, atq; nobiliore
efficeremus, hoc autem nihil aliud est, quã fateri secũdũ
ppriã naturã melius posse in unaquaq; re cognoscẽda,
agẽda, uel facienda, medium inuenire. Hanc autem per-
fectionẽ optimo iure, & necessario nobis assumimus, nã
ut lapis lapidi nõ cederet in eo quod est deorsum ferri,
cum ea sit ipsius natura, neq; planta plãtæ in uegetãdo,
neq; canis cani in uenãdo, neq; equus equo in curren-
do, ita homo homini, aut omnino alicui alteri ratiocinã-
ti nullo pacto de inuentione medii cedere potest. Cum
igĩt hac nobilissima, ac utilissima facultate in ocio & in
negocio semper utendum sit, non pigebit licet plurimi,
maximiq; uiri in hoc præcipue laborarint, aliquid pro-
prij (quãtulumcumq; id fuerit) laboris ueritatis studio-
rum gratia in medium asferre.

Quod agere de ratiocinationis materia ne-
cessarium sit. Cap. Pri.

INter artifices, qui materia utuntur, seu tanquam in-
strumento ad aliquod opus efficiendum, seu tanquã

subiecto, ut in eo formā aliquā introducāt, nōnulli, qui
eā paruo negotio sibi cōparare possunt, nullā ipsius cu-
rā habēt, ut cātōres, tibicines & alii eiusdē generis, cum
aerē presto habeāt, quo ad uocē sonumue edēdū utun-
tur, nō quærunt qua arte reperiri debeat, sed potius quo
pacto ipsum numeris sonoris aptare possint; Alii uero
sui operis materiā ultro se offerentē nō habēt, sed alius
inferioris generis artifex eā cōficit, ut ars militaris equo
& armis indiget, quæ nō ex se adinuenit, sed ab aliis ad
usū accōmodata recipit, sic ædificatoria calce & lignis
ab alio g̃fectis utitur; quidā uero cū neq; a natura, neq;
ab alio artifice materiā præparatā recipiāt, coguntur eā
ex seip̃lis cōparare, ut coqui, & medici cōdimēta, & an-
tidota ex diuersis rebus cōficiunt, quibus, aut ad uolu-
ptatem, aut ad sanitatem afferendam utuntur. In hoc
ultimo genere iudicio meo reperitur ratiocinator; nam
quod in primo non contineatur, facile cōcedent, qui in
probādi arte aliquātulum se exercuere, adeo enim diffi-
cile in multis est medium inuenire, exēpli gratia, quod
anima sit mortalis, aut imortalis, ut hoc potius difficil-
limum esse putādum sit, quam adeo facile, ut omnibus
natura semper materiā suppeditet: quod si quis hoc per-
tinacius sustinere uelit, is inter sciētes, & ignorātes nul-
lum discriminē ponit, eo. n. differunt docti ab ignaris q̃
rerū cās reddere possunt, illi uero nō possunt; hoc autē
nihil aliud est q̃ inueniendi mediū facultatem habere &
non habere. In secundo uero, an in tertio artificum ge-
nere quis collocet, parū nostra refert, quippe qui de ea
agere quomodocunq; statuerimus, nobis tamen placet,

ut in tertio ordine locetur, in quo & oratores, & poetas
esse conspiciamus, nullus enim alius artifex præter ora-
torem de argumentis suasiis agit, neq; de iis, quæ pro
proprio modo delectare possunt præter poetam, nemo igitur
aget de materia ratiocinationis præter ratiocinatore.
Quicumq; uero propriam materiam inuenire, aut ipsa
abundare desiderant, præ omnibus eam exacte cognos-
cendi facultate præditi esse deberet, ne utilem propter
ignorantiam abiicere, aut inutilem ob eandem ipsis cau-
sam præeligere sæpe cõtingat: nã alioquin similes sunt
iis, qui seruum fugientem sequuntur, quem tamen si for-
te inuenirent non agnoscerent, aut iis, qui dum probum
medicum, uel optimum Imperatorem quæritant, ob im-
peritiã agnoscere nequeunt coguntur casu ipsius elec-
tionem facere, quo fit, ut mirum non sit, si sæpe sæpius
decipiantur. In proprio igitur negotio, ne temere pro-
cedamus, cognoscendæ materiæ ad ratiocinationẽ confi-
ciendã aptæ principia supponẽtes, dicamus in singulis
oportere ratiocinationibus binas propositiones adesse, to-
tidẽq; terminos ad has perficiẽdas requiri, horũq; tres ad
ratiocinandum sufficere, propterea quod ex ipsis unus,
quod medium uocãt abas ingrediẽs propositiones, utri-
q; iungitur extremitati. Est autẽ propositio duorũ secun-
dum antecedẽdi, & cõsequẽdi rationẽ terminorum iunc-
tura, seu id, quod ex ipsorum connexionẽ resultat, in
præsentia enim nihil referat. terminus uero est quicquid
est aptum subiici, & prædicari, seu quod idem est ante-
cedere, & consequi, prædicantur autem, quæ de alio as-
firmatiue, aut negatiue concipiuntur, subiiciuntur uero

ro, quæ aliis, ut de ipsis cōcipiantur sternuntur. Iunctura autem de qua in præsentia sermo est, sit copula ipsius esse, simpliciter, hoc est sine negatione, affirmatiua, addita uero negatione negatiua euadit propositio, exempli gratia sint termini iungendi homo, & animal, si, est, simpliciter apponatur, propositio hunc in modum fiet, homo est animal, quæ absq; ullo dubio affirmatiua erit, si uero negatio addatur ut, homo nō est animal, negatiua reddetur propositio. Syllogismus uero nihil aliud est, quam id quod ex duarum propositionum iunctura resultat, quæ tamen non copula, ipsius esse, sed communi termino iunguntur, ut enim in ædificiis construendis lapidis lapidi calce annectitur, latus uero lateri lapidibus, ita in rationationibus termino terminus copula ipsius esse, iungitur: propositio uero propositioni nō, esse, aut, non esse, sed communi termino annectitur, quod medium, ut supra dictum est, appellatur.

Medii potissimum inuentione opus esse ad
rationandum. Cap. II.

Cum nullus Artifex sine cōmoda materia propriā formam introducere possit, & rationationis materia sint propositiones, quæ ex terminis conficiuntur, facile quilibet ex se ipso colligere poterit, quod sine his syllogismum construere nō licet. Cæterum nisi quis medium ad extrema, extremaq; ad medium referre nouerit, nunquam licet terminos, propositionesq; infinitas habuerit, conclusionem aliquam certa methodo colligeret.

propterea quod qua materiam ad syllogismum conficiendum utilem non agnoscit. Est enim similis medico, qui ptisanam, lactucā, & habarbarum, multaꝫ alia eius de generis medicamenta agnoscit, ipsorum tamen uim, atq; usum prorsus ignorat, ut enim ille neminē, nisi fortasse casu, seu fortuna curaret, ita hic haud quaquam artificiose ratiocinaretur, qui uero mediis abundat, propositionum, ac terminorum copiam habere necesse est, simul enim & quorū sit medium agnoscit. Ob id igitur, & propterea quod fere semper extrema tanquam nota proponuntur, de mediis tantum inuentione uerba facientes, simul & de tota ratiocinationis materia quodāmodo sufficienter pertractari putamus.

Quot modis medium in uniuersum reperire contingat & de qua inuentione nobis agendum sit. Cap. III.

P Rincipium igitur facientes dicamus eum probe inueniendi mediis, atq; abundandi methodum habiturum, qui cognouerit quibus in uniuersum modis eo carere possimus, & unicuiq; defectui ueluti medicus quidam cuiuslibet ægritudini plura adiumenta non casu, sed certo iudicio ferre possit. Simpliciter autē bifariam medio carere contingit, aut eo quod ociosa principia habemus, aut quia propositiones, terminiꝫ deficiūt. Remotior sane hic posterior modus a ratiocinatione existit, ille autem prior quanto propinquior, tanto scedior, turpiorq; existit, ut enim arma gerentes, magis quā inermes, nisi se, suaꝫ tueantur damnamus, ita aduersus eos, qui

propositiones habent & ipsis exigente usu nō utuntur
natura affecti, cōparatiq; sumus, indicio autē sit omnes
lubentius se aliquid ignorasse, quam quod medium nō
uiderint cōcessuros, & quod illi facile excusantur, hi ue
ro supplicio digni cēsētur; aut ea animi parte (iudicium
fortasse uocant) quam omnes optimā habere putamus,
indigere, aut turpiter abuti existimantur. Præterea eos,
qui inconsulto, aut propter obliuionem se aliquid fecisse
se dicunt, magis quidē iis, qui prorsus ignorauerint, mi
nus tamen quam qui cum ambas ante oculos præmis
sas habuerint, ratiocinium tamen non concluderint, om
nes peccare fatemur, illos enim tanquam ratione non
utentes repræhēdimus, monemusq; ut in futurum sibi
melius consulant, hos uero quasi iudicii expertes, & ad
aliquid boni efficiendum prorsus ineptos, increpantes
expellimus. Dimittentes igitur ad presens eam, quæ ex
terminorum ignorantia medii fit, inopiam, iis, qui licet
propositiones habeant, non tamen ratiocinantur, medii
inueniendi artem tradere cōabimur, hoc enim quia ma
iori occurrit uicio, & minori comparari negotio poterit
charius unicuiq; esse debet, præterea illi, quib⁹ termini
deficiunt, postquam illos inuenerint facile hac metho
do utentes ratiocinari poterunt, terminorum autem in
ueniendorum tractationem hoc in loco commodè doc
cere non possumus, propterea quod communis est defi
nitioni, diuisioni, inductioni, & omnibus aliis logicis ac
tionibus, quapropter in aliud commodius tempus dif
feratur, ne idem frustra pluries repetere cogamur.

Quid sit Medium, Cap. II II,
quēadmodum

Vemadmodum ædificatores materiã ad ædifi-
cium conficiendum aptam requirentes an-
te oculos semper habēt ipsius ædificii idæã,
seu exemplar, & si quis interrogaret quid sit
ianua, tectum, pauimentum, & quot, & quæ
in unoquoq; requirantur, facile respondere possent, ita
de syllogismi materia, seu de inuentione medii uerba fa-
cturos, non solum quid sit syllogismus, quid proposi-
tio, & terminus præcognoscere, sed etiam quid medium
& quot ipsius differentię reperiantur, latere non debe-
ret, & nos, ut supra testati sumus, hæc omnia tamquam
præcognita recepimus, cæterum ne processus noster, eti-
am iis, qui hæc probe callent, ualde obscurus reddatur,
breuib; in memoriã redigere decreuimus, quid sit me-
dium, quot ipsius differentię statuatur, & quo pacto
in uniuersali reperiri debeant, ut commodius de ipsius
inuentione in particularibus speciebus omnia intelligi
possint; ita tamen de ipso uerba faciemus, ut potius sci-
entibus memoriã excitare, quam prorsus ignaros do-
cere uideamur. Vniuersa autē ipsius medii natura, atq;
uis, qua subiectum, seu minor extremitas cum attribu-
to, seu maiori extremitate coniungitur, explicanda, ne si
ad singula respiceremus, aut plurima propter multitu-
dinem omittere, aut inutilia tanquam commoda ob uni-
uersalis idææ ignorantiam admittere cogeremur. Quæ
admodum enim ad aliquid uinciendum mollia oblon-
ga, flexibilia, fractuq; contumacia in uniuersum apta es-
se diceremus, & nō restim, uimina aut aliquid aliud tale
in particulari, ad glutinandū uero ea quæ, cū ptinaciter

C

adhæreant, absq; diuulsione trahuntur, & nō ceram, aut collam, ita pro mediū syllogistici definitione aliquid, quod his proportionē respondeat, reperire tentandum. Cum igitur medium utriq; esse iunctum extremitati dixerimus, manifestum, quod non colla, aut uinculo, sed ea iunctura, qua termini in propositione iunguntur. Iunguntur autem ipsi (ut supra supposuimus) secundū antecedendi, & consequendi rationem, ergo & medium extrema antecedere, ac cōsequi necesse est, ita ut nihil aliud sit, quam id, quod duabus iungitur extremitatibus, secundum antecedendi, & consequendi naturam. Cæterum cum hoc ratiocinationis medio, in qua nihil necessario colligitur, commune sit, addamus, ita ut per ipsum extrema necessario iungantur. Vtilis igitur ratiocinationis medium nihil aliud erit, quā terminus duobus aliis tanquam extremis ita iunctus (seu qui iungi potest in presentia enim nihil referat) ut etiam ipsi illius beneficio inter se necessario connectantur, quo fit, ut omnes termini, qui talem naturā habent pro mediis recipi possint, de quibus infra diligentius acturi sumus.

De mediū differentiis, seu speciebus ab ipsius natura sumptis. Cap. V.

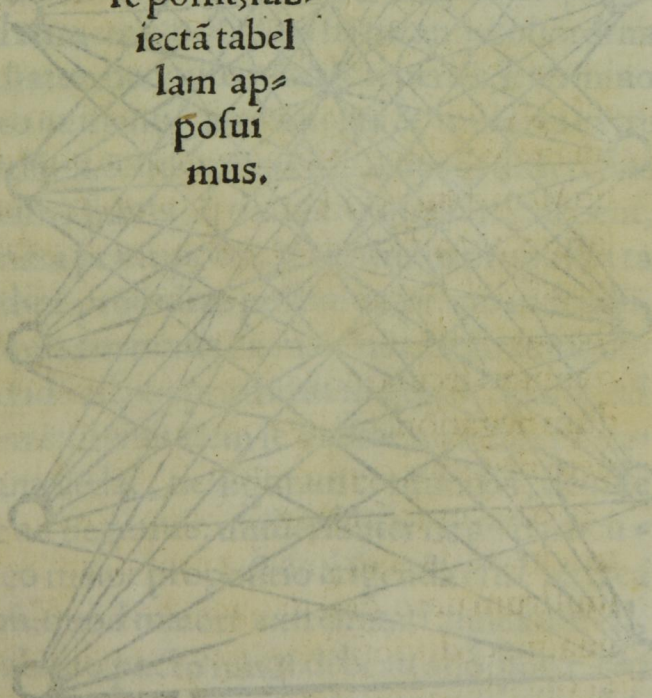

VM ratiocinatio ex mediū ad extrema conexione resultans aliquando utilis, aliquando uero inutilis reperiatur, opere precii fore duximus, si in memoriam breuiter reuocemus, quot in uniuersum mediū ad extrema

diuersæ cōnexiones fieri possint, deinde strictim, ac per
summa capita inutiles abiiciamus, concludentes uero
summa diligentia quoniam ab ipsis tota tractatio pen-
det, memoria repetitos contineamus, & quo pacto me-
dium in ipsis reperiri debeat, aperiāmus, hoc enim nihil
aliud erit, quam differentias a medii forma desumptas
explicare. Cum enim genus ipsius, seu materia sit termi-
nus, differentia uero communis, extremis iungi, ultima
uero, ita ut inter se necessario connectantur. Manifestū,
quod declarantes quot modis iungitur, primæ differen-
tiæ satisfaciemus, utiles uero ab inutilibus segregantes,
ultimæ ipsius differentię, seu, quod idem est, hoc pacto
species eius omnes explicabimus. Dicamus igitur me-
dium ad extrema secundum antecedendi, & consequen-
di rationem comparatum quatuor statim uniuersales
conficere dispōnes, seu, ut pene omnes uocant, figuras,
nam, aut utranq; consequitur, aut utramq; antecedit, &
sic secunda, & tertia fiunt dispositiones, medium enim
aut de utraq; extremitate prædicatur, & sic est secunda
aut utriq; subiicitur, & tertia appellatur figura. Aut al-
teram medium antecedit, alteram uero consequitur ex-
tremitatem, & hoc duobus modis, nam, aut maiorem an-
tecedit, minorem uero consequitur, & sic est prima dis-
positio, aut contra maiorem consequitur, minorem ue-
ro antecedit, & quarta figura dicitur, cuius quæstionem
an scilicet recte aliquid ea colligere possimus, an non, in
aliud tempus distulimus, impresentia enim supponi-
mus ea, quæ ad simplicem syllogismorum conformatio-
nem requiruntur, & memoriæ tantum renouandæ,

gratia hæc dicimus, et ideo ne monēdi cursus impediatur
nō solum hæc, sed pleraq; alia, ad propriam de ipsis trac-
tationē reseruētur. Quatuor ergo secundum antecede-
di, consequendiq; differentiam dispositiones in uniuersum
reperiuntur. quarum, si quis aliquid simile, facilioris
doctrinæ gratia, requirit, duo ligna aut aliquid aliud
tale, tanquam duo extrema accipiat, ipsiq; directis
aut a superiori parte, aut ab inferiori tertium adiungat
hoc modo. ¶ **U** sic simile quippiam secundæ & tertiæ
figuræ ante oculos habebit, aut ab unius superiori par-
te incipiens in inferiorē desinat, hoc pacto. **N.** aut cōtra
ab alterius inferiori parte in prioris fastigium ascendat
sic. **M.** ethoc modo prima, et quarta dispositio suo nexu
cōficiuntur, & ut in lignis, lineis, & ceteris generis eiusdē
nullum alium præter dictos nexum reperire contingit,
ita in terminis ipsis euenire censendum est. Ipsarum autē
unaquaq; dispositionum in quatuor rursus mēbra, ob
similem dictis causam, distribuitur, nam in qualibet ip-
sarum, aut affirmatiue utriq; aut negatiue medium iun-
gitur, aut hinc affirmatiue, illhinc uero negatiue, &
hoc, ut etiam supra, duobus modis, aut enim maiori ex-
tremitati secundum affirmationem, minori uero secun-
dum negationem, aut contra maiori affirmatiue, minori
uero negatiue coniungitur. Quod, si hoc idem in lignis
experiri cupis, accipe extrema in una quaq; dispositio-
ne, aut crassa, aut gracilia utraq; aut dextrum crassum,
sinistrum uero gracile, aut contra, & sic sine dubio in
unaquaq; dispositione quatuor resultabunt species, ita
ut sint omnes numero sexdecim, quarum unamquamq;

secundum uniuersale & particulare, eadem de causa,
augere oportet, quod si in lignis aliam contrarieta-
tē reciperes puta, quod extrema, qua rotunda
& quadrata, cōsiderarentur. nemini dubium
esse puto in unaquaq; sexdecim dictarum
specierū quatuor perpetuo reperiri com-
binationes, ita ut species seu mediū
differētiæ seu ratiocinādi mo-
di sint oēs numero sexa-
ginta quatuor, quos
ut quilibet uno in-
tuitu perspicere
possit, sub-
iectā tabel-
lam ap-
posui-
mus.

Cōsequētia uni
uersalia affirma
tiua bonum, uo=
luptuosum.

Conf. particula
ria affi. honestū,
laboriosum.

Conf. uniuersali
ter negatiue.
Malū dolorificū

Conf. particula
riter neg.
Inutile, laborio=
sum.

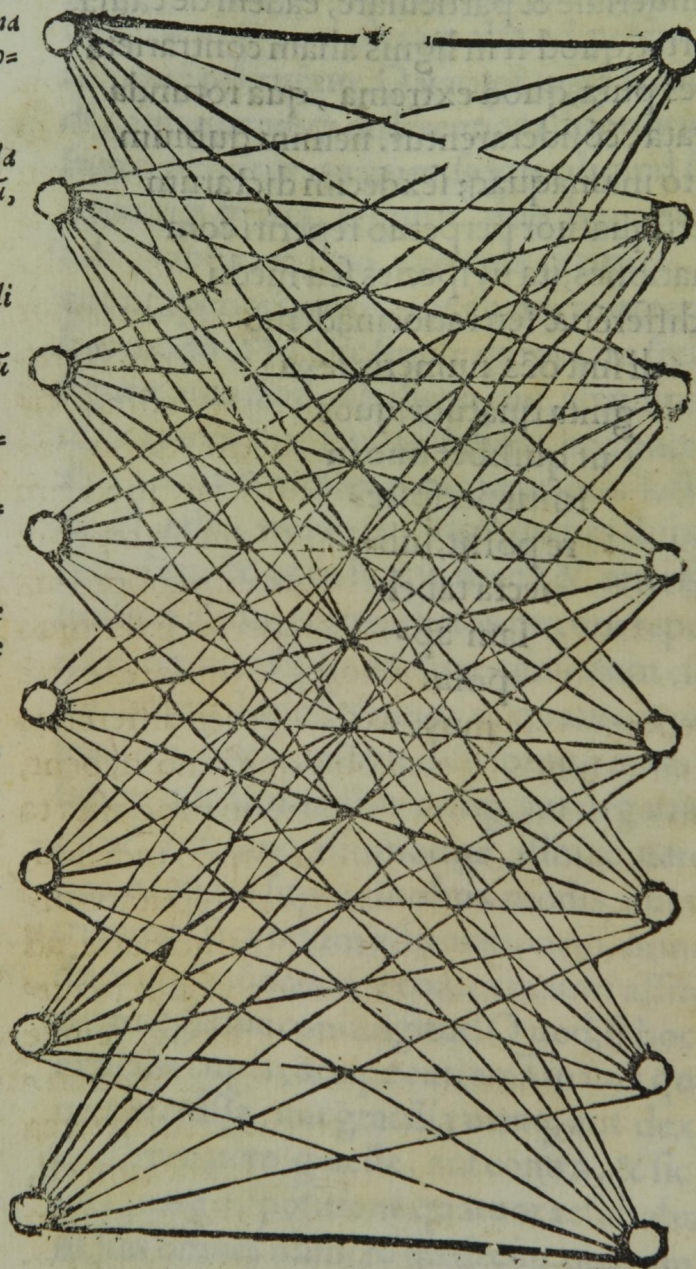
Maiorem extre
mitatem. s. expe
tendum.

Antecedentia u
niuersaliter affi.
pax, trāquillitas

Antecedētiapar
ticulariter affi.
ocium, utilitas.

Antecedentia u=
niuersaliter neg.
Malum, uitium.

Antecedentia
particulariter
neg. ocium, ami
citiā.

Conf. uniuersa
lia affi. laus, ho
nos, amor.

Conf. particula
riter affi. utili
tas, labor.

Conf. uniuersa
liter neg.
uituperium, de
decus.

Conf. particula
riter neg.
inutile, fluxile.

Minorem extre
mitatem. s. cogni
tionem.

Antecedentia u
niuersaliter affi.
scientia, ars, uir
tus.

Antecedētiapar
ticulariter affi.
utile, passio

Antecedentia u=
niuersaliter neg.
Ignorantia, obli
uio.

Antecedētiapar
ticulariter neg.
passio, receptio.

De inuentione mediū in uniuerſali. Cap. VI.

IS ita dispositis manifestum unicuique esse pu-
to, quod medium ad maiorem extremitatem
una ex octo ipsius cohordinationis differen-
tiis necessario annectetur, & simili ad mi-
norem se habebit modo: Quapropter si ali-
quid unum, & idem existens utranque ingrediatur coh-
ordinationem, quomodocumque id faciat, nos mediū & pro-
inde ratiocinationem habebimus, non tamen adhuc sci-
mus an necessario concludat, an non, uerum de his po-
stea agendum, impresentia uero nobis sufficiat, quod sim-
pliciter medium inuenire, nihil aliud est, quam reperire
aliquid, quod cum unum & idem sit utranque cohordi-
nationem ingrediatur, hoc autem facile reperiēs, si termino-
rum in quæsito existentium seu maiores & minores extre-
mitatis antecedentia, & consequentia omnia, secundum omnes differentias
diligenter scrutatus fueris, quæ nobis quæri non debent,
sed tanquam inuenta præsuppon. Vt igitur in proposita ta-
bella recto ordine procedere possimus, primo uidendum,
quo pacto aliquis terminus ex maioris extremitatis or-
dine, seu, quod idem est, ex prædicati in quæsito parte, ad
ipsam maiorem extremitatem se habeat, an scilicet con-
sequatur an antecedit, ne figuram confundas, deinde
affirmatiue ne an negatiue, uniuersaliter ne an particu-
lariter, & cum eo maior propositio erigenda est. Preterea
cum illud idem, quod maiori extremitati annexum est,
etiam minori aliquo pacto iungi debeat (alioquin enim
ratiocinari non contingeret) uidendum, cui ex parte sub

21111111

iecti, seu minoris extremitatis, idem sit, an uidelicet iis
quæ ipsam antecedunt, an iis quæ consequuntur secun-
dum omnes ipsorum differentias, & statim cum ea statu-
enda est minor propositio, deinde conclusione extremi-
tates, relicto medio, connectere oportet: modo necessa-
rio id fieri possit, sin minus, monendum nihil ex tali cō-
nexionē tuto necessarioq; sequi, uerum, ut hæc commo-
dius intelligi possint, uno, atq; altero exemplo difficul-
tatem omnem auferamus, consequuntur uniuersaliter
affirmatiue maiorem extremitatem scilicet expetendū,
bonum & nonnulla alia, sed nobis unum una uice tan-
tum recipiendum, & propositio connectenda hoc mo-
do, omne expetendum est bonum, deinde minor propo-
sitiō fieri octo poterit modis, nam bonum, potest esse
idem cum antecedentibus & consequentibus minorem
extremitatem scilicet cognitionem quomodo id facien-
tibus: sit igitur exempli gratia idem, quod perfectio cō-
sequens uniuersaliter ac affirmatiue subiectum ordine
primum, manifestum quod quemadmodum uere dice-
re possumus omnis cognitio est perfectio, ita cum bonū
idem sit, quod perfectio, omnis cognitio est bonum, pro-
ferre licebit, & sic connexio talis erit, ut medium in secū-
da figura ambas extremitates uniuersaliter affirmatiue
consequatur hunc in modum.

Omne expetendum est bonum.

Omnis cognitio est bonum.

Ex hac autē ratiocinatione, ut postea uidebimus, nihil
sequitur, si autem cum aliquo eorum, quæ uniuersaliter
negatiue subiectum consequuntur, bonum idem esse sta-

tuamus

tuamus, sic figura non uariabitur sed conclusio necessaria inferetur, hoc modo.

Omne expetendum est bonum.

Nulla cognitio est bonum. Ergo nulla cognitio expetenda est. Et hic non ad nostrum exemplum, sed simpliciter modo, & terminorum dispositioni toto animo incumbendum, quod si quis in aliis, hoc, quod nos in duobus tantum fastidii fugiendi gratia fecimus, experiri uelit, non solum in illis octo, quæ ipsi uniuersali consequenti affirmatiuo annexa sunt, ut ex ductu linearum patet, idem efficere poterit, sed etiam in omnibus, quæ sunt ex parte maioris extremitatis: unde si quis omnia profsequatur, cum utrinque octo in alia octo ducenda sint, absque dubio sexaginta quatuor prædictæ arguendi species resultabunt. Quod sicut placuerit prius medii ad minorem extremitatem connexionem ponere, deinde, cui ex parte maioris, idem sit, inuestigare, manifestum, quod omnes eosdem modos reperiet, numerum tamen non augebit, cum eadem utroque modo reperiantur; hucusque igitur uidimus quot sint species syllogismorum & quo pacto medium in uniuersali reperiri debeat, nunc uero utiles ab inutilibus segregabimus, deinde quo pacto in utilibus procedendum sit pro uiribus aperiamus.

Quæ sint medii differentia utiles,
& quæ inutiles. Cap. VII.

Quemadmodum domus cōseruandæ suppellectilis gratia fit, ita ratiocinatio conclusionis inferendæ causa, & ut domus, quæ suppellectilem tuto seruare non potest,

D

vere domus dici non debet, ita ratiocinatio, quæ conclu-
sionem necessario nō infert, æquiuoce ratiocinationis
nomen sibi uendicat, quapropter ne in mediis reperien-
dis, quæ nihil conferre possunt, frustra amplius labore-
mus, breuibus utiles ab inutilibus segregabimus, dein-
de, quo pacto circa utiles ratiocinationes uersari debea-
mus, prouiribus aperiemus.

Omnes nexus, qui fiunt ex medio utrinq; in parte, aut
secundum negationem deiuncto, quacunq; in disposi-
tione fiant, inutiles sunt, qui, cum sint octo & uiginti, sit
ut sex, & triginta numero relinquuntur, quod si mediū
negatiue minori extremitati annexum sit, quomocū
que maiorem respiciat in prima, & tertia dispositione ni-
hil sequitur necessario; & hi modi sunt numero sex. In pri-
ma autem, & secunda figura, medio ad maiorem extre-
mitatem in parte iuncto, nihil, utcunq; ad minorem se
habente, tuto colligitur. Modi autem quibus id fieri po-
test, sunt: quinque secundæ autem dispositionis proprium
est, ut medio utrinq; affirmatiue annexo, nihil artificio-
se sequatur, hoc autem dupliciter fieri cōtingit, ita ut ex
triginta, & sex, tredecim ablatis, tres, & uiginti relinqua-
tur, a quibus auferendi sunt, iis, qui quartam figuram re-
spiciunt nouem ita ut quatuordecim tantum utiles super-
sint, quatuor in prima, totidemq; in secunda, sex uero in
tertia, nobis autē, qui necessario hac figura aliquid colli-
gi arbitramur, aliopacto dicendum est, in ipsa igit tria re-
periuntur propria: quorum primum tale est, ex medio
particulariter utcunq; repugnante nihil sequitur neces-
sario, ex quo duo auferuntur modi, secundū est hoc ma-

iori extremitati medio uniuersaliter, minori uero in parte affirmatiue copulato, nihil colligitur certi, tertium atque postremum, si medium maiori particulariter affirmatiue, minori uero uniuersaliter negatiue iungatur frustra cōcluditur, cum autem his tribus propriis quatuor tantum modi auferātur, manifestum quod si quis eos ex tribus & uiginti subtraxerit, unde uiginti, utiles, atq; necessario concludentes relinquentur, & in quarta figura quinque modi utiles reperiētur. nec alius iudicio meo addi modus potest, nisi quis syllogismos, qui fiunt ex ambabus singularibus, admiserit, nos autem quia tales propositiones in omnibus fere cum particularibus conueniunt, & raro a philosophis petuntur, simul cum indefinitis ad ipsas redeamus, ne, illis adiūctis, syllogismorum numerus in infinitum propemodum augetur, infra tamen quo pacto ex ambabus singularibus ratiocinatio extrema necessario colligens fieri possit declarabimus.

De inuentione medii in ratiocinationibus necessario concludentibus,

Cap. VIII.

VM ratiocinandi modi, seu species necessario conclusionem inferentes unde uiginti nobis propositi sint, unumquemque memoria tenere debemus, quādo eo uti uolumus, & precipue, quo ad medium terminum nisi enim quo connectatur modo in singulis per spectum sit, cum nihil fere in uniuersali tradi possit, casu atq; fortuna ra-

D ii

tiocinari, mediumq; inuenire continget, noto autem exi-
stente nexu, quo extrema medium antecedit, ac conse-
quitur, & id ipsum affirmatiue ne an negatiue, uniuersa-
liter ne an secundum partem, statim propositiones, quas
certa inter se iunctura efficiunt, reperire tentandum, &
has non ambas simul, sed separatim, nō cognitione no-
ua, sed potius methodo quadā, inter eas, quas propemo-
dum infinitas anima nostra cōtinet, nouitq; reperire de-
bemus, exempli gratia, sit in animo primo primæ dispo-
sitionis modo aliquid colligere, hic, cum medium maio-
rem extremitatem uniuersaliter antecedit, minorem uero
uniuersaliter cōsequatur utrinq; affirmatiue, manifestū
quod duas propositiones affirmatiuas, ac uniuersales re-
perire debemus, unam in qua medium subiiciatur, altera
in qua prædicetur, uerbi gratia sit medium, laudabi-
le, maior extremitas, expectandum, minor uero, cognitio,
maior propositio debet esse talis, omne laudabile expe-
tendum est. minor uero huiusmodi, oīs cognitio laudabilis
est, ex quibus sequitur, omnis cognitio expectanda est: &
id quod in præsentī modo dicimus in aliis faciendum est,
quos breuitatis gratia omittimus, ille igitur inueniendi
medii facultatem adeptus erit, qui aliquid, ut supra dixi-
mus, repererit, quod, cum unum & idem sit, utraq; co-
hordinationem ingrediatur, & hoc non quomodocūq;
sed uno ex predictis modis, ei, qui simpliciter ratiociniū
quærit, ei uero, qui determinato mō, seu figura, aliquid
colligere cupit, certus nexus in utraq; cohordinatione re-
periendus est, qui quidem nexus, ut paulo ante testati su-
mus, nihil aliud est quam propositio quædam, & cum

maiori extremitate maior ppositio uocatur, cū minori uero minor, quo fit ut si quis in unaquaꝫ ratiocinandi specie omnium generum propositiones ad ratiocinādū requisitas arte aliqua inuenire posset, atq; ipsis abundare, sine dubio ratiocinandi facultatem haberet, ut igitur certa methodo propositiones ipsas reperire ualeamus, prius uidendum quot specie diuersa propositionum genera, quo ad ratiocinationem pertinet, reperiantur, deinde quo pacto singula reperire, & ipsis abundare possimus.

Quot sint medii cū altera extremitate nexus, seu quod idem est de propositionum generibus, quæ ad ratiocinādum quærentur. Cap. IX.

IQVIS ea quæ in tabula superius posita, & in toto capite dicta sunt, diligenter considerauerit, facile quot sint propositionum genera, quibus ad ratiocinandum est opus, ex se ipso cognoscere poterit. uerū pro iis qui non ita facile intellexerunt, dicamus propositionum quasdam esse affirmatiuas, quasdam uero negatiuas, & rursum singulam ipsarum; aut esse uniuersalem aut particularem aut indefinitam, aut singularem, hoc enim suppositum esse debet ex tractatu de propositionibus, & ideo a nobis expectandum non est, ut aliquo modo ostendamus non esse plures, neq; pauciores, aut quo pacto opponantur conuertantur, & pleraq; alia tamquam proprias passionem recipiant: sed potius, ut illud, quod supra testati sumus in memoriam reuocemus, propositiones indefinitas

tas, & singulares in presenti tractatione sub particularibus contineri, ita ut quatuor sint propositionum genera, si per se considerentur, uniuersalis affirmatiua, uniuersalis negatiua, particularis affirmatiua & negatiua, quæ, quo ad medium terminum spectat, duplantur, nã possumus singulam prædictarum accipere, uel pro ut medium subiicitur, seu antecedit, uel pro ut prædicatur, seu consequitur, ut enim in exemplo sopra posito, quando accipimus propositionem, in qua medium uniuersaliter affirmatiue maioræ extremitatem antecedit multum referret si ipsum uniuersaliter consequi sumptum fuisset (nihil enim necessario colligeretur,) ita in omnibus aliis euenire censendum est, nam aut nihil concluditur, aut ratiocinationis figura, aut modus permutatur; rursus quælibet propositio aut continet medium cum maiori extremitate, aut cum minori, quo fit, ut iterum ipsarum numerus duplicari debeat, sex igitur & decem sunt numero propositionum species, quæ ad inuentionem medii, seu omnino, ad ratiocinandum quaruntur, quarum octo respiciunt prædicatum, reliquæ uero subiectum, ut commodè in superiori tabella, cernere licet, ei, qui antecedentia omnia & consequentia cum maiori, & minori extremitate copulauerit.

De inuentione medii pro ut cum altera tantum extremitate coniungitur, seu, quod idem est, de propositionum inuentione.

Cap. .X.

Icebamus in superioribus ratiocinationū ne
cessario cōcludētū mediū una apprehēsiōne
per se inueniri non posse, sed ipsius nexū cū
utraq; extremitate respicere oportere, quo co
gnito, ppositiones quas, ea iunctura, efficiūt, reperiēdas
esse, nō ambas simul sed separatim ppter ea quod quem
admodū sensus nō potest nisi unū uno motu sentire, ita
animæ una pceptione u nā solū ppositionē cognoscere
licet: Hac autē de causa quot inuniuersum ppositionū
reperirentur genera, superiori capite cōplexi sumus, im
præsentia uero his ita declaratis manifestū unicuiq; esse
debet, quod si quis terminorū antecedentiū & consequē
tium utranq; extremitatem, tam uniuersaliter, & particu
lariter, quam secundum affirmationem, & negationem
uim, atq; usum adeptus esset, facile mediū cum altera ex
tremitate nexum reperire, nam quando deficit aliqua
mediū iunctura, aut omnino maior, aut minor ppositio:
Ideo deficit, quia ignoramus terminum qui antecedit,
aut cōsequat, eo modo, quo opus est aut maius, aut mi
nus extremū: unde fieri pōt ut terminos aptos habētes
quia ipsorum uim, atq; naturam ad aliud referre ignora
mus, mediū nihilominus destituamur. Ne igitur i adeo
turpe flagitium incidamus, de ui, atq; potestate omniū
terminorum nobis dicendum est, pro ut ad alios secun
dum omnes assignatas differentias referuntur, sic enim
postea. quum quærēda erunt ea, quæ uniuersaliter ante
cedunt, aut consequūtur, aut secūdam aliquā aliam dif
ferentiā affecta sunt, facile ad hæc respicientes, quē uo
lumus nexum reperire poterimus, reliqua tāquam in

utilia pretermittentes : nam qui cognoscit opposita secundum negationem uniuersaliter se inuicem antecedere, ac consequi, ultra id quod ipsis tempestiue utetur, facile quando affirmatiue consequentia reperienda erunt ipsa respuet opposita, & similiter in aliiscæterum hec ex iis, quæ dicemus, facillima euasura, exstimamus modo lector amniño logicæ facultatis non sit ignarus, & in iis quæ a principio diximus mediocriter se exercuerit.

Quo pacto termini se inuicem antecedant
& consequantur Cap. XI.

TERMINORVM quidam falso antecedunt, & consequuntur, de quibus impresentia nihil dicendum est, ultra enim id quod secundum se nõ quærentur, nisi fortasse a sophistis ipsorum natura ex iis quæ de ueris dicemus innotescet, si quis enim speciem uere, atq; uniuersaliter genus antecedere dixerit, falsum erit, si alius hoc uon facere asserat, sed potius aliquid aliud ipsi attribuerit, similiterq; de aliis intelligendū est. & ut in uniuersum dicamus in omni genere rerum idem artifex ex cognitione recti obliquū in proprio genere cognoscit, ut medicus ex eo quod ptisanam exhibere bonum iudicat, aut uenam secare, id ipsum non facere, malum, aut omnino non bonum esse intelligit, & hoc pacto omnes alii procedunt artifices. Eorum autem qui uere prædicantur terminorum, quidam secundum affirmationem hoc faciunt, alii uero secundum negationem, qua propter prius de affir-

de affirmatiuis, deinde etiam de negatiuis aliquid breuibus dicturi sumus, potius restaurandæ memoriæ gratia quam docendi consilio, propterea quod de ipsis absolute agere præsens tractatio non finit. supponamus igitur ex iis, quæ ex terminorū cognitione nota esse deberēt, nosq; alias commodiori loco demonstrabimus, sex numero reperiri terminos, & non plures neq; pauciores, qui antecedendi & consequendi ex se ipsis naturā habēt: hi autē sunt indiuiduū, spēs, genus, definitio, propriū accidēs, differētia autem cōuertibilis cum proprio, uniuersalior uero cum genere in tota hac tractatione nobis redigat, horum autem unusquisq; quid sit, quo pacto prædicetur, & quid omnibus comune, & quid unicuiq; proprium tamquam præcognitum esse debet, modo uidendū est quo pacto quilibet ipsorum ad reliquos secundum, antecedendi, & consequendi naturam se habeat. Conueniunt igitur omnes in hoc, ut, qui antecedit aliquem terminum, antecedit etiam eos, quos ille antecedit, exempli gratia, homo antecedit animal, & animal antecedit mortem, ergo & homo mortalis erit, similiter etiam, qui consequitur aliquem, etiam quos ille consequitur, comitatur: ut in proposito exemplo, opposito modo procedendo, facile cernere licet, nam mors cōsequitur aīal, & animal hominē ergo & mors hominē cōsequet. Nos tamē de iis tantū quæ imēdiatē se inuicē antecedunt & consequuntur uerba. facturi sumus, reliqua uero, quæ propter aliquod interiectum medium id faciunt in præsentia omittemus, nō propterea quod ipsa ad ratiocinationem conficiendam inutilia iudicemus, sed quia præ

E

dicto uniuersali principio cōtinēt, nūc uero quo pacto
se inuicem antecedāt, & consequantur dicendū uidetur.
Indiuiduum igitur speciem particulariter antecedit, &
eodem pacto consequitur exempli gratia Socrates est
homo, & quidam homo est Socrates, uniuersaliter autē
indiuiduum non antecedit, licet totum subiiciatur, pro
pterea quod uniuersalem in se naturam, qua id facere
possit, sortitum non est, propriæ autem speciei genus,
ipsiusq; definitionē, propriū, & accidentia, usq; ad sum
ma recipit quidem omnia, sed nō immediate, ideo omit
tantur. Habet autem indiuiduum, propria, definitiones,
& accidentia, quæ ipsi, qua tale attribuuntur, ex quibus
syllogismus in omnibus dispositionibus fieri potest, ut,
Qui est Florentiæ dux secundus iustitiam facit.
Cosmus Med. est Florentiæ dux secūdus, ergo Cosmus
iustitiā facit, & sic in aliis. Raro tamen his argumentis
artifices utuntur, utpote, qui circa uniuersalia uersent,
siquis tamen ipsis uti uult nos non impedimus, immo
monemus, ut ipsum cōsiderēt qua ad speciem, & etiam
qua ad suas definitiones, & ppria referēt, ipsum tamē ali
is de causis infra dicēdis a nostra tractatiōe reiecimus.
Species, pro ut accipitur qua sub assignato genere con
tinetur, genus, proprium, definitionem, accidentiaq; in
plus antecedit, quid autē sit accidens in plus. aut in mi
nus infra proprio loco dicturi sumus, nunc exemplis id
quod diximus, aperiāmus est, uerū dicere omnis mor
bus est habitus, modo hoc illius esse genus concedatur,
rursusq; omnis morbus est habitus preter naturam pri
mo lædens actiones; simili etiam modo dicemus omnis

morb⁹ infestat, læditq; in parte, uero antecedit accidēs,
in minus, ut quidā homo est medicus, cōsequit^r uero
uniuersaliter ppriū, ut quicquid risus capax est, homo
est, definitionē, ut omne animal risile est homo, accidēs
in minus, ut quilibet medicus est homo, secundū partē
uero cōsequit^r genus, ut quædā uirtus est iustitia, acci-
dēs in plus, ut quidā rebus honestis gaudens iustus est,
Genus, licet multifariā dicat^r, nobis tamen impresentia
accipitur pro ea notione, seu cōceptu, seu uniuersali seu
prædicabili, (pro eodē. n. hæc omnia recipiantur) quæ
de pluribus specie differetibus in eo quod quid prædi-
catur, quod, seu sit alicuius cathegoriæ genus, ut ani-
mal, habitus, aut aliquid aliud tale, seu compositum ex
substantia, & accidente, quod genus scibile appellant,
ut corpus salubre, linea uisilis, numerus sonorus & reli-
qua talia, ad præsens nihil referat, idemq; de specie & in-
diuiduo intelligatur, in omnibus enim, pro ut ad præ-
sentem tractationem pertinet, eadem est ratio, simili-
ter differentia sub capite de genere (ut supra dictū est)
redigatur, cum naturam generis sapiat, prædicatur. n.
uniuoce, & in plus se habet quemadmodum & ipsum,
Genus igitur hoc modo sumptum uniuersaliter ante-
cedit definitionem, exempli graria omnis uirtus est ha-
bitus in mediocritate consistens, proprium ut omnis
substantia suscipit contraria, accidens in plus, si habet,
ut omne aīal corruptionis particeps est, particulariter
uero antecedit spēm, & accidēs in minus, ut quidā mor-
bus est intēperies, quidā morbus 2coctionē uitiat cōse-
quit^r uero uniuersaliter spēm, ut oīs intēperies morb⁹ ē,

proprium, ut quicquid est aptum contraria suscipere substantia est, definitionem, ut omnis habitus in medio critate cōsistēs est uirtus, accidēs in minus, ut quicquid ægritudinis particeps existit corpus est; particulariter uero consequitur genus accidentia in plus, ut quoddā corruptibile est animal.

Definitio pluribus dicitur modis, nam, & de ea ratione, quæ quid nomen significet, declarat, aliquando dicitur, aliquando uero de iis, quæ per accidentia rei naturam circumscribunt: quas proprio nomine descriptiones, & circumscriptiones uocamus, aliquando de iis, quæ ipsi rei definitæ proprie inhærent. quæ commodiori uocabulo propria uocari deberent, & præcipue nobis in tota hac tractatione, aliquādo de definiōe formali, aut materiali, aut de ea ratiōe, quæ a fine, aut ab efficiēte sumit̃. Nos igitur eas, quæ quid nominis tātum dicunt, aut terminum accidentibus circumscribunt, aut propriis ostendunt, omnes relinquendas putamus, ut propriis in locis ostēdantur, & per definitiones impresentia intelligemus eas rationes, quæ a causa sumuntur seu sit formalis, seu aliqua ex aliis, & seu una, seu plures, quæ omnes in hoc cōueniūt, ut uniuersaliter ea, quorum sunt definitiones, antecedāt, & consequantur, exempla autem ex iis, quæ supra diximus, facile colligi possunt.

Proprium aliquando accipitur pro eo, quod conuertitur cum eo de quo prædicatur, ita ut etiam definitionē complectatur, nobis uero, excepta definitione, omnia, quæ conuertuntur, tamquam propria recipienda, seu sint accidentia conuertibilia (hæc autem sunt propria

passiones) seu genera simul cum suis passionibus, seu
descriptiones, seu ultimæ differentię absq; generibus,
nam cum ipsis fortassis cōpletæ essent definitiones. Vlti-
mam autem differentiam, ideo hic posuimus quoniā
rarissime cognoscitur & ut plurimum ponitur propriū
quoddam loco ipsius, & hac de causa, neq; cum defini-
tione, cum non sit conceptuum aggregatio, neq; ex se
posuimus, licebit tamen unicuiq; quem in locum potis-
simum uult ipsam accomodare. nos enim hæc nō admo-
dum multifacimus, quomodocunq; autem accipiat
propriū uniuersaliter antecedit, ac consequitur, id cuius
est propriū, quemadmodum & definitio.

Accidens aliquando dicitur id, quod fortuito, & preter agē-
tis institutionem euenit ut currēti coxam luxari. uerum
de talibus nihil impresentia dicendum est, cum arte cō-
prehendi nequeāt, aliquādo late accipitur pro eo, quod
per se nō subsistit: sed necessario in subiecto semper con-
spicitur, quo significato etiam propria compræhendū-
tur, sic enim aut æqualiter prædicantur, aut in plus, aut in
minus se habent: nos autem iis, quæ æqualiter prædicā-
tur capiti de proprio relictis, per accidentia ea, quæ in
plus se habent, aut in minus, intelligimus & hoc seu ac-
cidens solū seu accidens cum subiecto ponat, quemad-
modum etiam de proprio diximus. idem enim est dice-
re homo est albus & homo est animal album. uocamus
autē accidentia in plus, ea quæ toti alicui subiecto insunt
sed non soli, competunt enim etiam aliis, ut corruptio
inest omnibus animalibus, & plantis, & aliis etiam puta
metallis, elementis, & huiusmodi aliis, in minus uero ac

cidentia dicimus, quæ uni tantum insunt, licet non toti, ut homini esse medicū, geometrā, musicū & cætera huius modi: quod si qua sunt accidētia, quæ pluribus subiectis in parte cōpetant, ipsa qua talia ad ratiocinandum inutilia putamus, ut albedo, mollities, dulcedo, & similia. Accidentia igitur in plus particulariter antecedendi, uniuersaliter uero consequendi uim habent. In minus uero accidentia contra se habent, uniuersaliter n. antecedere, particulariter uero consequi possunt; accidentia uero quæ uaga nobis appellari possunt, particulariter tantū antecedendi. & consequendi facultatem sortita sunt, infra tamen, ne fastidio lectores afficiantur, nulla de ipsis, nobis mentio fiet, licebit tamen unicuiq; iis, quæ de accidētibus in minus dicturi sumus, excitato de ipsis proprium instituere sermonem.

Ex iis, quæ de sex terminis dicta sunt, facile quilibet colligere potest omnes respectiue, seu comparate, seu, ut nunc uocant, ad aliquid dici, nam species ad genus refertur, & genus ad speciem, proprium uero, definitio, & accidens subiectum cuius propria, definitiones, aut accidentia sunt respiciunt, tale autem subiectum, non potest esse nisi species, aut genus quo fit, ut quando infra de subiecto æqualis; in plus aut in minus uerba commodioris doctrinæ gratie facturi sumus, de specie, aut genere fieri putandum sit, non pro ut inuicem referuntur, sic enim proprium nomen retinent; sed pro ut modo enumeratis subiiciuntur.

Deficiente igitur medio uniuersaliter maiorem, aut minorem extremitatem secundum affirmationem conse-

quente manifestum ex dictis, quod ipsius genere, definitione proprio, & accidente in plus uti possumus, similiterque in subiecto æquali, aut in plus, quod si non consequentia sed antecedentia uniuersaliter affirmatiua quæremus, specie, proprio, definitione, accidente in minus, & subiecto æquali & in minus uti liceret, particularia uero consequentia affectantibus, species, accidentia, & subiecta in minus inspicienda sunt, pro particularium uero antecedentium inuentione, genera, accidentia, & subiecta in plus diligenter discutere oportet, horum autem exempla infra abunde ponemus.

De Terminis negatiuis. Cap. XII.

DE terminis autem negatiuis aliquid in præsentia dicturi supponamus negatiuam esse propositionem in qua termini sibi inuicem repugnant, repugnant autem, quæ neque eadē, neque in eodē esse possunt, hæc autē opposita dicuntur; oppositio autē omnis (accipiatur hoc per inductionem, aut a metaphysico supponatur, aut in aliud tempus probandum differatur) uel secundum affirmationem, & negationem fit, uel secundum contrarietatem, aut priuationem, & habitum, aut secundum relationem ad aliud, ita ut immediatarum propositionum genera negatiuarum quatuor fieri possint hunc in modum.

Contradictorie, non homo non est homo.

Contrarie. Album non est nigrum,

Secundum priuationem, & habitum. Cæcum nō uidet.

Comparate seu ad aliquid, seruus non est dominus.

In his autem proprium est, quod termini se inuicē uni-
uersaliter antecedant, & consequantur secundum nega-
tionem: quapropter nulla fieri potest propositio imme-
diata particularis, si quis ad oppositionem respiciat, ter-
minos autem affirmatiuos discutiens genus, accidens,
& subiectum in plus quando subiiciuntur iis, ad quæ
referuntur particulares propositiones negatiuas efficere
inueniet, quemadmodum etiam particulares affirmati-
uas suo nexu conficiebant, Exempli gratia, Quoddam
animal non est homo, hic enim genus speciei subiicitur
particulariter negatiue, nam si quis hoc negaret, uniuersaliter ipsum propriam speciem antecedere, ei conceden-
dum esset, quod falsum est, & contra ea, quæ supra de ip-
so dicta sunt, & ut in uniuersum dicamus. Communia,
siue uniuersaliora particulariorib⁹ subiecta uniuersali-
ter compræhendi nequeunt, & proinde neq; ipsa uni-
uersaliter antecedere, neq; illa uniuersaliter prædicari.
Ex dictis igitur patet, quæ sint antecedentia particula-
riter negatiue. Sunt enim genus, accidens, & subiectum
in plus; consequentia uero secundum partem negatiue
erunt species, accidens, & subiectum in minus illis ante-
cedentibus ediuerso opposita, ut in proposito exemplo,
homo, cum prædicetur species quædam existens, pro-
prium genus particulariter negatiue consequitur. Me-
diate uero propositiones negatiuæ reperiuntur in iis,
quæ continentur sub altero extremorum ut,
Cygnus non est niger,
Coruus nō est albus, & similiter in aliis de quib⁹ infra.
Quo uero attinet ad consecutionem terminorum illud
ad

ad memoriam reuocandum, quod quicquid negative
consequitur aliquem terminum, etiam eos, quos ille co
mitatur secundum affirmationem, negative consequetur,
& quicquid negative antecedit aliquid, ipsius ante
cedentia affirmatiua, negative antecedit.

Cæterum hæc, & pleraque alia ad propriam de ipsis trac
tationem referuentur, impræsentia enim nobis sufficit
ut uideamus, quo pacto antecedentia & consequentia
uniuersalia, & particularia negativa reperiri possint,
quæ facile ex dictis inuenientur, nam deficiente medio
uniuersaliter maiorem aut minorem extremitatem ne
gative antecedente, aut consequente, aliquid quod ipsi
una ex dictis oppositionibus repugnet, reperire debe
mus: quo autem pacto oppositiones reperiatur, nunc
docendum non uidetur, propterea quod diuisioni, &
definitioni communis huiusmodi tractatio esse debet
impræsentia igitur nobis tãquam notum supponendū.
Particularia uero antecedentia, & consequentia reperie
mus, eo quo paulo ante, diximus modo, sed hæc infra
diligentius pertractabuntur, nunc in tantū manifestū
fit, quod si quis medium, secundum propriam ipsius na
turam respiciat, facile non solum in uniuersali, sed etiā
in omnibus ipsius speciebus medium reperire poterit.
Deficiente uero medio ex parte materiæ seu generis,
quod simpliciter terminum esse dicebamus, medium
facile reperiri poterit, modo terminos diligenter agnosce
re, ac inuenire ualeamus: de hac tamen inuentione, ut
supra diximus, modo agendum non est, sed potius
tempestiuum uidetur, ut de inuentione medii ex parte

F

nostri considerandi modi uerba faciamus, ut, quantum fieri potest, hæc tractatio nobis diligentissime absolua-

De medii differentiis ex nostro acquirendi
desiderio sumptis Cap. XIII.

VE Madmodum supra summatim medii species omnes, quæ ex ipsius natura accipi possunt, prosecuti sumus, nō solum quot, & quæ essent, quæue utiles aut inutiles, sed etiā quo pacto reperiantur, ita impresētia de illis uerba facere oportet pro ut ad nostrum procedendi modum referuntur, eiusdem enim artificis est aliquid simpliciter considerare, & pro ut ad aliud refertur, qua tale, passionēs, & differentias inspicere, ut enim medicus, nō solum de tuenda sanitate agit in corpore simpliciter salubri, sed etiam, quo pacto debiliorem nacti habitum conseruari debeant, ostendit, rursus de iis, qui uitam liberam, & negociis plenam ducunt, præcepta tradit, ita & logicus, non solum de inuentione medii agere debet pro ut ad ipsius naturam spectat, sed etiam quo ad eos, qui circa ipsum diuersis affecti sunt modis, quod si magis claras cupis similitudines non ne qui conuiuias recipiendi artem callent, seu usum, ultra facultatē, qua simpliciter laute excipiuntur, hanc etiam callere debet, ut ex datis obsoniis conuiuium commodissime celebretur, aut, si simpliciter recipiendi facultas datur, nonne gradus, sexus, & conuiuarum uoluntatē probe nouisse expedit; ut omnibus, quantum fieri potest, commodissi

me satiffiat: nam, si longo itinere defessos tripudiis, atq;
choræis ante cenam exerceret, inurbanus censeretur, si
uero nuper cibatos, lautissimo conuiuio exciperet, ut
postea tripudia per agerentur, præpostere fecisse dicere
tur, ita in nostro negotio, si quis propositi quæsit me-
dium quæreret, aliqua methodus reperienda, qua id effi-
cere possimus ultra eam, quæ ex simplici medi inuétio-
ne procedit, & similiter fortasse in aliis. Videndum igitur
quot modis medium nobis desiderari possit, deinde
qua ratioe unicuiq; desiderio satisfacere ualeamus. Aut
igitur mediū desiderare cōtingit ī syllogismis factis aut in
iis, quos facere uolumus, ī faciēdis autē (nā de factis pos-
teriorius agēdū est) quatuor ī uniuersum modis mediū de-
siderare possumus pmo, quod frequētissime euenit, pro-
posito pblemate, seu quæsito mediū quærere, secūdo, ali-
qua propositione, seu multis intellectis aliquid, quic-
quid sit, ex illis inferre cupimus, tertio, propositis certis
principiis, certas inferre cōclusiones conamur, seu quod
idem fere est, & ideo sub uno capite statuantur, a cer-
tis conclusionibus incipientes certa principia reperire
tentamus, quarto, & ultimo media desiderare cōtingit,
in iis quorum quæsitā, & propositiones propter termi-
norum defectum ignoramus, ut de demonibus, & aliis
huiusmodi, cum neq; genera, neq; propria, neq; aliquid
aliud tale, quo propositiones eriguntur, habeamus, me-
dium in ipsis inuenire nō possumus, nisi termini prius
reperiantur, ipsorum autem inuétionem supra a nostra
tractatione abiecinus, ideo genus hoc omnino nobis
relinquendum est, licet etiam ipsum, cognitis terminis,

& propositionibus necessario ad unum ex enumeratis redigetur; reliquos autem omnes pro uiribus prosequemur, & primo primum propterea quod eo, uti dictum est sæpissime utimur.

Proposito quæsito medium inuenire. Cap. XIII.

VE Madmodū medici, qui exacte artē medicā docent, in primis quid sit morbus, quot ipsius differētiæ, seu species, deinde quo pacto morbum simpliciter, & sigillatim unamquamq; ipsius speciem curare oporteat, oportune præcipiunt, ita & nos circa inuētionem mediū, quo ad ppositū quæsītū spectat, recte pcessisse uidebimur, si prius quid sit quæsītum, quot ipsius, prout ad præsentem tractationem pertinet differētiæ, deinde qua uia in una quaq; specie mediū reperiri debeat ostēderimus. Quæstio igitur, ut in uniuersum eam definiamus, nihil aliud est quam motus propter alicuius rei deficiētis concupiscentiam seu desiderium factus, qui a brutis & infātibz absq; ratione fit, ab iis uero qui ratione duce hoc faciunt, ut summatim dicamus agendi, aut faciendi, aut cognoscendi gratia expetuntur: Agendi quādo aliquid iustum, an iniustum sit quæritur non cognoscendi, sed potius recte agendi causa, faciendi quando lapides propter ædificiū quærimus, aut ligna, aut aliquid aliud tale, aut remouendæ ægritudinis causa medicamenta, et cætera generis eiusdem perscrutamur. Cognoscendi uero desiderio, ut an plures reperiantur mundi, an prouis

7
dentia mundus regatur, in his autem nihil agere, aut facere cupimus, sed simplicem ueritatem animi perficiendi gratia perquirimus. Quærentur autem & alia sed non per se, uerum ut agere, aut facere, aut cognoscere cupienti adminiculentur, exempli gratia præsens tractatio, qua de inuentione medii perquiritur, nullius dictorum gratia per se quæritur, sed ut habitu, qui inde contrahitur, ad ueritatis cognitionem commodè uti possimus, sic artem militarem, & ciuilem, & cætera id genus quærimus non per se, sed ut commodè agere, aut facere ualeamus. Cum igitur nos proposito quæsito medium inuenire uelimus, si quis lapides, aut medicamenta, aut aliquid aliud tale quæreret, manifestum quod cum aliquid agendum, aut faciendum sit, nos impræsentia ipsi satisfacere non debemus, nisi ueritatem quæreret, ut postea commodius agere, aut facere posset, ut medicus quærit quid sit ægritudo, quid sanitas an ptisana, lactuca & cæteris huiusmodi auferatur, aut conseruet, non ut ueritatem agnoscat per se sed ut aliquid faciat. Quemadmodum igitur omnes artifices, aut per se, aut per accidens ueritatem ipsam perquirunt, ita logicus aut per se, aut per accidens omnibus cognoscendi artem tradit, sed nos in præsentia parte totam logicam non pertractamus, sed maxime necessariam ipsius partem, ideo uidendum, quibus nobis in uniuersali ueritatis cognoscendæ desideriis satisfaciendum sit, & quibus non, & quot sint eorum differentiarum, de quibus omnibus agendum est. Constat autem inter nos medium nulla alia de causa quæri, nisi ut extrema ipsius beneficio necessario annexa nobis co-

gnoscant si igitur quæreretur quo pacto aliquid diuidendum, definiendumue sit, manifestum quod, cum ibi extrema non sint, neque etiam media erunt, ideo quando quæstio non est de propositione, seu enunciatione aliqua medium frustra quæritur, & nos impresentia tali propositæ quæstioni satisfacere non debemus, ita ut quæsitum syllogisticum nihil aliud sit, quàm propositio seu enuntiatio ignota (nam si nota esset eius cognitionem non desideraremus) pro ut ipsius apprehensionem rationatione appetimus: nam si exemplo, aut inductione aut aliquo alio pacto propositi problematis cognitionem quæreremus, quæsitum syllogisticum uocari non deberet. Cum igitur secundum genus quælibet propositio ignota esse possit & ipsius cognitio rationatione desiderari, quot propositionis differentie erunt, secundum se, tot etiam & quæsitum secundum se reperientur: secundum formam uero, cum tot sint naturalia cognoscendi desideria, quot & ueritatis percipiendæ in aliquo iuncto modi, iunctum autem unumquodque duobus modis cognosci possit, an scilicet uerum sit & propter quâ causam, manifestum quod hæc eadem nobis quærere licet, exempli gratia an homo sit albus, an non, & propter quâ causam sit albus, aut non sit. Prius igitur dicendum est quo pacto quæsitum satisfaciendum sit, quo quæritur an aliquod iunctum simpliciter uerum sit, deinde quo ei in quo causa quæritur. Siquis igitur artem qua generatim quæsitum responderi debeat interrogaret, per superius traditam methodum respondendum esset, nam idem est quo pacto simpliciter medium reperitur, & qua ratione, quæ

fitum per se concludatur agnoscere, quælibet enim me-
dii species utilis concludit, quo fit, ut quælibet simplici
quæsito, modo aliqua differentia non addatur, satisfacere
possit, uerum rarissime, aut nunquam talia expetun-
tur, sed potius proponitur aliquod problema uniuersa-
le, aut particulare, affirmatiuum, aut negatiuum, aut se-
cundum aliquam aliam differentiam affectum, de quibus
processu sermonis agemus, quorum, si methodum
exacte non absoluemus, saltem utiliora, & maxime ne-
cessaria prosequemur, aliis hanc partem optime perfici-
endi ansam pro uiribus præbentes.

Impræsentia uero illud ignorandum non est, quod pro-
posito quæsito syllogistico in primis ex acte sciendum
est, quid terminis, & tota quæstionis propositione signi-
ficetur, ne æquiuaçione, aut amphibologia aut aliquo
alio modo decepti, aliqua de re interroganti, seu quærē-
ti, aliud respondeatur, aut syllogismo cōcludatur, debēt
enim ita conuenire, ut eiusdem, ad idem, similiter, & secū-
dum idem, & quæcunq; pro sophistis apponerentur, in-
telligantur. Artē uero, qua hæc omnia dignosci possint,
hoc in loco expectare non oportet; nā nō solū quærēti,
seu rōcinanti, sed etiā diuidētibus, definiētibus, & oīno
loquētibus hæc ars cōis exīstīt, & integrū per se libellū
exposcit, quē nos citissime (modo hæc nostra prorsus di-
splicere non uideantur) edituri sumus. Quæsito autem,
quo ad uocis interpretationē, noto exīstēte, uidendū est
an affirmatiuū an negatiuum sit, & rursus uniuersale ne
an particulare, quæ ut plurimum ita cognitu facilia exi-
stūt ut p̄cepta expectāda nō sint, quib⁹ hæc dignoscāt,

præcipue ab iis, qui ut a principio monuimus propositiones probe agnoscunt, quo fit, ut siquid hac in parte desideretur nobis impræsentia explicandum non sit, sed potius quâdo de propositionibus librum in lucem edemus. Rursus cum cognitum sit quid quærat, & id ipsum affirmatiue ne an negatiue uniuersaliter an secundum partem, statim diligenter perspiciendum est quibus in figuris, seu dispositionibus, & quibus modis talia quæ sita colligi possint, hoc autem ex iis, quæ supra diximus, quemquam latere non deberet, tamē ut dicenda facilius intelligantur, breuibus ea repetere placet.

Quæsitum uniuersale affirmatiuum in prima tantum figura primo modo colligitur.

Uniuersale negatiuum quatuor modis inferre licet uno in prima duobus in secunda & reliquo in quarta.

Particulare affirmatiuum uno in prima, tribus in tertia & uno in quarta ita ut sint omnes numero quinque.

Particulare negatiuum uno in prima, duobus in secunda, tribus in tertia & totidem in quarta, qui omnes nouenarium numerum explent.

Ex dictis manifestum unicuique esse debet, quod uniuersale affirmatiuum, cum in prima tantum figura, & uno modo colligatur, conclusu difficillimum existit, contra uero particulare negatiuum, in omnibus figuris, & plurimis modis colligi aptum, illatu facillimum est.

Reliqui uero quanto pluribus figuris, & modis utuntur, tãto faciliores euadunt. Vnde nullum ex prædictis modis utilibus spernendum censeo, & multo minus aliquam ex dispositionibus, cæterum hæc paulo post ex iis, quæ dicturi

dicturi sumus, notissima euadent.

Quo pacto, quæsito uniuersali affirmatiuo existēte, medium reperire contingat. Cap. XV.

PROPONATUR igitur nobis quæsitum uniuersale affirmatiuum concludendū, quod sit uerbi gratia, omnis homo est corruptibilis hoc (ut paulo ante dictum est) colligi non potest, nisi in primo primæ dispositionis modo, in quo medium maiorem extremitatem antecedit, minorem uero consequitur, utrobique uniuersaliter, ac affirmatiue. Reperiendum igitur nobis aliquid, quod antecedit corruptibile, & hominem consequatur, secundum predictum modum, ex iis autē, quæ in superioribus diximus, in memoriam reuocetur speciem, proprium, definitionem, accidens in minus, & similiter subiectum æquale, & in minus uniuersaliter affirmatiue simpliciter antecedendi facultatem habere, ex quo sequitur, quod seu prædicati, seu subiecti in uno quoque quæsito eius generis antecedentia quæramus, ad hæc semper respiciendum sit, uniuersaliter uero consequentia erāt, genus, definitio, proprium, accidēs in plus, & subiectum æquale, & in plus, quæ sola inspicienda sunt quando medium uniuersaliter, ac affirmatiue consequi, seu maiorem, seu minorem extremitatem debet. Quod si terminus subiectus seu prædicatus, genus, definitio, subiectum aut aliquid aliud ex enumeratis non habuerit, ad reliqua transeundum, nos enim non as

G

serimus hæc omnia in omni quæsito reperiri, sed in uni-
 uersum talia secundum propriam naturā apta esse sub-
 iici, & prædicari. Nunc ad propositum exemplum re-
 deamus, sit igitur species corruptibilis putrescibile, pro-
 prium amittere agendi facultatem, definitio trāsitus cor-
 poris compositi ex priis de esse ad nō esse, accidens uita
 priuare, subiectum æquale, corpus ex contrariis consti-
 tutum, in minus, corpus sensibile, hæc enim omnia ad
 propositum quæsitum pro mediis recipi possunt, modo
 de homine uniuersaliter prædicentur, aut tanquam ge-
 nus, aut tanquam aliquod aliud ex superius enumera-
 tis, aut tanquam consequens ea, quæ de ipso prædican-
 tur, uerum de his paulo post, cum de abundantia me-
 diorum agemus, abunde dicturi sumus, nunc, ut argu-
 menta omnia erigi possint, pro uniuersaliter consequen-
 tibus omnia recipiant, & tales cōficiāt ratiocinationes.

- A prædicati.* Omne putrescibile corruptibile est.
Specie Omnis homo putrescibilis est.
 Ergo omnis homo corruptibilis est.
- Proprio.* Quicquid agendi facultatem amittere est aptum, cor-
 ruptibile est.
 Omnis hō agendi facultatē amittere est aptus. Ergo
 Omnis homo corruptibilis est.
- Definitione.* Omne aptum transire de esse ad non esse corruptibile ē
 Omnis homo est aptus transire de esse ad non esse.
 Ergo Omnis homo corruptibilis est.
- Accidente in* Omne, quod est aptum uita priuari est corruptibile.
minus. Omnis homo est aptus uita priuari, Ergo
 Omnis homo est corruptibilis.

Omne corpus ex contrariis constitutum est corruptibile.

Subiecto
æquali.

Omnis homo est corpus ex contrariis constitutum, Ergo.

Omnis homo est corruptibilis.

Omne corpus sensibile corruptibile est.

Omnis homo est corpus sensibile, Ergo

Subiecto in
minus.

Omnis homo corruptibilis est.

Omnia hæc argumenta sumpta sunt a prædicato eo quo diximus modo, sed nunc dicendum est quibus modis subiecto copuletur. Scire igitur debemus hæc omnia mediate de homine prædicari, quia propria sunt corporis compositi ex contrariis, aut animati, aut animalis, transire enim de esse ad non esse, si in substantia intelligatur, proprium est compositi ex contrariis, uita priuari, proprium est eius, quod eam primo habet scilicet animati corporis, mortis uero particeps esse animalis proprium est, & hæc nobis non anxie querenda, sed supponenda sunt, prædicantur autem de homine propter illud principium superpositum, quod omnia quæ consequuntur aliquem terminum etiam sub ipso contenta consequuntur, cum enim de hominis generibus prædicentur, manifestum quod etiam de homine tuto prædicabuntur, quod si prædicto modo dixisse non placet, dicas hæc omnia prædicari quia accidentia in plus, nam accidens, & proprium nobis considerari possunt, pro ut denominatiue dicuntur, & hoc pacto in secunda figura, & aliquando in tertia non est opus subiecto, in aliis uero non sufficit, ut accidentis tantum naturam respiciamus, sed opus est, ut eam simul cum subiecto recipiamus, nam in maiori propositione qua dicimus omne putrescibile corruptibile esse

subintelligitur corpus, aut omnino subiectum, quando
uero prædicatur putrescibile de homine secundum ean-
dem naturam prædicari debet, alioquin non medium,
sed alius omnino nexus fieret, & sic nihil colligeretur,
cum non esset ratiocinatio, nos autem, quia eademmet
aliquando prædicantur cum subiecto, aliquando sine
ipso, ne tractatio confundatur sub capite de acciden-
te, & proprio, non solum qualitates posuimus, sed
etiam subiecta ipsas recipientia, ita ut impræsentia nihil
differat dicere, homo est putrescibilis, & homo est ani-
mal putrescibile, & idem in aliis omnibus intelligatur.
His declaratis ut hanc partem circa propositum exem-
plum absoluiamus, uidendum est, quibus modis a sub-
iecto medium uariari possit, supra enim accipiebamus
omnia a prædicato nulla subiecti cōsideratione adhibita,
nisi, ut de eo mediū uniuersaliter prædicaretur, nunc
uero cōtra omnia subiecto annexa recensenda sunt hoc
uno de prædicato inspecto, ut uniuersaliter anteceda-
tur, sit igitur hominis genus animal, definitio, animal ra-
tionale, proprium, ridere, accidens in plus, ægrotare,
quæ omnia supponantur uniuersaliter aliquo pacto an-
tecedere prædicatū, & ratiocinationes hunc in modum
erigantur.

A subiecti.
Genere.

Omne animal est corruptibile.

Omnis hō est animal: igit oīs hō corruptibilis est.

Omne animal rationale est corruptibile.

Definitione.

Omnis homo est animal rationale. igitur.

Omnis homo corruptibilis est.

Omne animal risus particeps corruptibile est.

Omnis homo est animal risus particeps, igitur.

Proprio.

Omnis homo corruptibilis est.

Quicquid est aptum ægrotare corruptibile est.

Omnis homo est aptus ægrotare, igitur.

Accidente.

In plus.

Omnis homo corruptibilis est.

Quod si quæsitum subiectum esset accidens, aut proprium aut definitio, tunc subiectum æquale, aut in plus pro medio recipi posset, hoc autem, licet ex parte prædicati sæpæ contingat, ex parte subiecti raro eueniet, quia fere semper quæsitum fiunt de substantia, aut de iis, quæ tamquam per se subsistentia recipiuntur, tamen ne etiam hac in parte argumentis destituamur sit quæsitum, an omnis uirtus sit in homine, nos accipiemus subiectum in plus ipsius uirtutis, quod sit exempli gratia anima ratiocinativa, & hunc in modum arguatur.

Quicquid est in anima ratiocinativa est in homine
Omnis uirtus est in anima ratiocinativa.

A subiecto in plus.

Ergo omnis uirtus est in homine.

Aequalis autem seu proprii subiecti exemplum sit anima ad discursum relata, ita ut talis ratiocinatio fieri possit.

Quicquid est in anima ratiocinativa est in homine, omnis discurrendi facultas est in anima ratiocinativa igitur omnis discurrendi facultas est in homine.

Subiecto æquali.

Illud uero non lateat passiones de suis subiectis nunquam in recto uniuoce prædicari, sed denominatiue tantum, similiterque subiiciuntur, non enim uerum est dicere homo est corruptio, sed corruptibilis, aut corruptionis particeps, neque etiam corruptio est homo, sed corruptio est accidens hominis, & id quod de omnibus accidentibus di

cimus fere de omnibus causis intelligendum est, cæterū
hæc impræsentia diligenti tractatione prosequi nō de-
bemus, cum supposita, & præcognita existant, sed po-
tius in memoriam reuocari, ne in conficiendis ratiocina-
tionibus impediamur, & hæc de uniuersali quæsito af-
firmatiuo sufficiant.

Quo pacto, quæsito uniuersali negatiuo exi-
stente, medium inueniatur. Cap. XVI.

VE Madmodū supra de affirmatiuo quæ-
sito uerba facientes uniuersaliter anteceden-
tia, & consequentia tam subiectum, quam
prædicatū ante oculos posuimus, ita impræ-
sentia de negatiuis facere decreuimus, & eo
lubentius, quia in his æque clarum non est, quæ sint an-
tecedentia & consequentia mediata, ut in affirmatiuis.
Immediate igitur alterum oppositum una ex quatuor
oppositionib⁹ supra enumeratis uniuersaliter negatiue
propriū consequitur oppositum, mediate uero ea con-
sequuntur, quæ prædicatum uniuersaliter antecedunt
secundum affirmationem, sit enim oppositio nullum in
sensibile sensibile est, omnia quæ uniuersaliter antecedere pos-
sunt sensibile secundum affirmationem, negatiue, ac uni-
uersaliter consequuntur insensibile.
Quæ autem sint hæc ex dictis obscura esse nō deberēt,
tamen, ut sæpius utillima repetantur, dicimus esse sen-
sibilis species, propria, definitiones, accidentia, & subiec-
ta in minus, aut æqualia est enim uerum dicere,

A sensilis.

Nullum in sensibile uidet, audit & sic de aliis speciebus. *Specie*
 Nullum insensibile proprii obiecti receptione uoluptate *Proprio.*
 seu dolore afficitur.
 Nullum insensibile habet uim recipiendi proprii obiecti *Definitione*
 symulachrum. *Accidente*
 Nullum insensibile albedinem percipit. *in minus.*
 Nullum insensibile est homo. *Subiecto in*
 Nullum insensibile est animal. *minus.*
 Hoc igitur pacto consequentia mediata reperiuntur, *subiecto*
 quæ diligentius persecuti sumus, propterea quod (ut *aquali.*
 paulo post uidebimus) in quæsitis negatiuis nõ semper
 propositionibus immediatis uti licet. Quo pacto autẽ
 sub unaquaque prædictarum specierum alia, atq; alia
 p̃p̃emodũ in infinitũ cõsequẽtia accipere ualeam? in iis
 quæ de mediũ abundãtia dicemus, abũde declarabitur:
 Quod si non consequentia, sed præcurrentia quæreres,
 ad ea, quæ oppositionis subiectum in uniuersum secun-
 dum affirmationem antecedunt, respiciendum esset
 hoc modo.
 Nulla planta sensilis est.
 Nullum folia amittens est sensibile.
 Et sic in aliis respiciendum est, licet in præsentĩ exẽplo
 difficulter reperirentur, cum priuatio ex se talia non
 recipiat, & rebus nomina imposita non sint, ideo, si quis
 exemplis commodissime abundare cupit, contraria reci-
 piat, quæ sub se multas habeant species, qualia essent
 continuum, & discretum, uirtus, & uitium, & huiusmo-
 di alia, quomodocunq; autem accipiantur in hoc secun-
 do modo dictum de nullo manifeste conspicitur, quicq;

quid enim ab aliquo remouet, etiā ab iis, quæ sub ipso continentur secundum affirmationem uniuersaliter remoueri necesse est, in priori uero modo argumentum fieret in secunda figura sic.

Omne uidens sentit.

Nullum insensile sentit, ergo nullum insensile uidet. Cum igitur syllogismus recte cūcludat, & facile ad dictum de nullo redigatur, nulla alia probatione est opus, qua prædicta antecedere, & consequi secundum prædictum modum ostendamus, sed potius argumentorū exemplis difficultas omnis auferenda est. Proponatur igitur ratiocinatione colligendum uniuersale quæsitum negatiuum, quod sit uerbi gratia, nullus homo est planta, hoc, ut dicebamus, in prima, secunda, & quarta dispositione tuto fieri potest, uidendum igitur quo pacto in omnibus colligatur, & primo in prima.

Medium igitur uniuersaliter negatiue maiorem extremitatē antecedere debet, quod aliquādo immediate fieri potest in omnibus oppositionibus, aliquādo nō licet, nam omnis propositio negatiua, & proinde omne quæsitum quatuor modis consistere potest, aut enim terminos oppositos habet puta nullum albū est nigrum, aut nullum sensile insensile est, aut neutrum adest, ut in proposito quæsito, nullus homo est planta, aut alterum oppositionis membrum ponitur, alterum uero relinquit, & hoc dupliciter, nam aut in subiecti loco conspicitur: ut nullum sensile est planta, aut prædicati, ut nullus homo est insensibilis, in quibus igitur utrunq; oppositum ponitur, opus argumento non est, cum ex se manifestū sit, &

fit, & a nemine sanæ mentis quærat, si quis tamen ip-
sum probare uellet immediatis propositionibus, præ-
terquam in contradictoriis, quibus omnia immediate
concluduntur, id facere non liceret, sed nihilominus ar-
gumenta fieri possent, ex iis, quæ postea ad immediata
reducerent, similiter quando neutrum ex oppositis po-
nitur per immediata arguere non licet, nihil tamen pro-
hibet, quin factis prosyllogismis, ad immediata redu-
cantur, ut improposito quæsito nullus homo est plāta,
possumus accipere pro medio sensile sic.

Nullum sensile est planta.

Omnis homo sensilis est.

Ergo nullus homo est planta.

Deinde immediatam accipere oppositionem hoc modo

Nullum sensile est insensile.

Omnis homo sensilis est, ergo nullus hō insensilis est.

Postea planta ad insensile redigatur sic.

Quicquid habet in se principia nutritionis tantum est
insensile.

Omnis planta habet in se principia nutritionis tātum,

Ergo omnis planta est insensilis.

In quibus uero alterum ex oppositis ponitur semper
oppositio immediata poni potest, sit enim quæsitum,
nulla uirtus est mala, hunc in modum arguere licebit.

Nullum bonum est malum.

Omnis uirtus est bona, nulla igitur uirtus est mala.

Idem faciam quando subiectum sit alterum ex opposi-
tis, & non prædicatum, sed argumentum erit in secūda
figura, sit, n. probandū, nullū albū coruū esse, arguā sic.

H

Quilibet coruus est niger.

Nullum album est nigrum.

Nullum igitur album coruus est.

Acceptis igitur in prima figura uniuersaliter negatiue antecedentibus maiorem extremitatem, eo pacto, quo dictum est scilicet mediate aut immediate, huic uni incumbendum, ut minorem extremitatem aliquo ex modis enumeratis uniuersaliter, ac affirmatiue consequantur, aut quod idem erit, quo ad ratiocinationem conficiendam, acceptis uniuersaliter ac affirmatiue consequentibus minorem extremitatem, quærendum est an aliqua oppositione immediate, aut mediate secundum omnes prædictos modos, a maiori remoueantur, nos autem, ne multitudine exemplorum potius fastidiū, quam perspicuitatē dictis afferamus superiorem contenti exemplis ad secundam figurā transibimus. In primo secundæ figuræ modo, in quo maior propositio negatiua est, nihil mutari debet, quo ad medii nexum cum ambabus extremitatibus secundum affirmationem, & negationem, ex eo tamen hanc commoditatē habemus, quod deficientibus maioris extremitatis uniuersaliter negatiue antecedentibus, iis quæ eodem pacto consequuntur, commode uti possumus, absq; eo quod conuersiones facere cogamur, quo pacto autem consequentia negatiua reperiuntur, supra dictū est, quo fit, ut uno exemplo cōtenti, ad alterum per transibimus modum. Nulla planta sensibilis est.

Omnis homo sensibilis est, nullus igitur homo plāta est. Secundo uero secundæ dispositionis modo hoc potissi

mum iuuamur quod ex medio minori extremitati uni-
uersaliter repugnante, maiorem uero consequente, con-
clusio tuto inferri potest, supra enim utrobique maior p-
posito negatiua requirebat, & minor affirmatiua, quo
illud incōmodi sequebatur, ut omnia affirmatiue præ-
dicatum consequentia inutilia censerentur, & similiter
omnia, quæ subiecto repugnabāt, nisi. n. factis cōuersio-
nibus utilia esse nō poterant. Sit igitur exemplum hu-
iusmodi.

Omnis cygnus est albus.

Nullus coruus est albus.

Nullus igitur coruus cygnus est. Rursus

Omnis cygnus disgregat uisum.

Nullus coruus disgregat uisum, nullus igitur coruus
cygnus est.

Quartæ figuræ modus, quo uniuersalis negatiua con-
clusio colligitur, ad hoc maxime confert, quod conse-
quentibus negatiue minorem extremitatem destituti
antecedentibus eodem pacto negatiue uti possumus
absq; eo quod conuersiones facere cogamur. Quod cō-
modū si nullius momēti censeret, nō esset opus, ut qua-
tuor figuris uteremur, sufficeret. n. prima, qua pfecte oīa
cōcludunt quæ sita, sed ab omnibus, si non omnes saltē
plures recipiuntur, est igitur alicuius momenti posse
omnibus antecedentibus, & consequentibus per se uti
absq; eo, quod præmissarum, aut conclusionum conuer-
siones efficere cogamur, sed de his alias, ipræsentia enim
sufficit, ut quo pacto antecedentia, & consequētia reperi-
ri possint, ostendamus, quod cum in affirmatiuis, & nes-

gatiuis factum sit nihil aliud nobis relinquitur facien-
dum, nisi ut exemplis præsentem modum declaremus.
Omne sensibile est animal.
Nullum animal est planta, nulla igitur planta sentit.
His de quæsitis uniuersalibus expeditis de particulari-
bus aliquid dicendum est,

Quæsito particulari affirmatiuo existente
mediū reperire. Cap. XVII.

VINq; in uniuersum modis (ut supra testa-
ti sumus) particulare quæsitum affirmatiuū
per se concludere licet, per accidens autem
potest addi & sextus, ostēso enim uniuersali
problemate affirmatiuo, etiam particulare,
quod in eo potentia continetur, ostensum esse arbitra-
mur, non tamen retro cōmeat; nam probato particulari
quæsito, propter hoc ipsius uniuersale ostensum nō est.
Vt igitur, de iis, quæ per se concluduntur aliquid dica-
mus (de uniuersalis enim probatione supra abunde dis-
seruimus) principium ab eo, qui in prima figura conclu-
dit, sumemus, ad quem cæteri omnes sui perficiendi gra-
tia reducuntur: Medio igitur uniuersaliter maiorem ex-
trematē antecedente, minorem uero particulariter
consequente utrobique affirmatiue, quæsitum in parte af-
firmatiuum in prima figura colligitur, supra autem ui-
dimus, quæ sint uniuersaliter antecedentia, & quo pace-
to prout ad præsentem tractationem pertinet, reperiā-
tur, relinquitur igitur modo, ut de iis, quæ in parte con-

sequuntur secundum affirmationem, aliquid dicatur, si
autem hæc, species, accidens, & subiectum in minus, in
diuiduū enim, & accidēs, quod uagum appellabamus,
supra a nostra tractatione reiecimus, non quia ipsis
syllogismus confici non possit, sed propterea quod ma-
gno essent nobis impedimēto, semper enim excipi de-
berent, quando genus, species, & huiusmodi alia uniuersaliter
antedecere, ac consequi dicimus, nam indiuiduū,
& accidens uagum uniuersaliter antecedere, ac cōsequi
nequeunt, sit igitur quæsitum ratiocinatione colligēdū,
quoddam animal est album, reperiēdum nobis est me-
dium, quod aut species sit animalis, aut accidens, aut su-
biectum in minus, quamquam subiectum (substantiæ
genere, aut specie existēte subiecto) in quæsito inueniri
non potest, quærantur igitur reliqua, & sit species cy-
gnus, accidēs in minus sit ptoprium ipsius cygni, quod
(impræsentia accipiatur) sit optime canere, & argu-
menta hoc pacto erigantur.

Omnis cygnus est albus.

Quoddam animal est cygnus.

Quoddam igitur animal est album.

Omnis auis optime canens est alba.

Quoddam animal est auis optime canens, igitur.

Quoddam animal est album.

Et hæc de modo concludendi particulare quæsitum af-
firmatiuū in prima figura. In secūda uero dispositione,
cum nihil affirmatiue concludatur, ad tertiæ figure mo-
dos transire oportet, in qua propterea quod particulari-
ter tantum inferre licet, & etiam ex maiori particulari

A subiecti
Specie.

Accidente in
minus.

trifariam arguere possumus, aut enim ambabus uniuersalibus, aut maiori uniuersali, minori uero particulari, aut cōtra maiori particulari, minori uero uniuersali, quibus duo potissimum commoda suscipimus, unum quia consequentibus subiectum destituti, modo antecedētia nota sint, seu concedantur, nihilominus conclusionem inferre possumus, alterum quod deficientibus uniuersaliter antecedentibus prædicatum modo particularia nō desint, quæsitum colligere licet.

Quo pacto autem antecedentia & cōsequentia, uniuersalia & similiter consequentia particularia secundum affirmationem reperiantur, supra exemplis ostensum est, Nunc uidendum est quo pacto antecedentia particularia reperiri possint, & sic tractatio de affirmatiuis, utcūque nobis absoluta erit. Antecedūt igitur secundū partē genus, accidens, & subiectum in plus, sit igitur quæsitū, quoddam animal est iustum, & hoc pacto ostendatur.

*A prædicati
Subiecto in
plus.
Genere.*

Quidam homo est iustus.

Omnis homo est animal, quoddā igit animal iustū est.

Quoddam studiosum est iustum.

Omne studiosum est aīal, aliquod igit animal iustū est.

Aliquod pace gaudens iustum est.

*Accedente in
plus.*

Quicquid pace gaudet est animal.

Quoddam igitur animal iustum est.

Hoc igitur modo in omnibus antecedētia particularia reperienda sunt, tam quo ad minorem extremitatē spectat, quam quo ad maiorem, nos autem fastidii fugiendi gratia, omnium omnia exempla ponere non decreuimus, sed ne alii huius figuræ modi exemplis destituāt,

singulum singulo exemplo prosequemur.

Quicumq; reddit unicuiq; suum est iustus.

Quicumq; reddit unicuiq; suum studiosus est.

Quoddam igitur studiosum iustum est.

Omnes homines natura scire desiderant.

Quidam homines sunt ignari.

Quidam igitur ignari natura scire desiderant.

In quarta uero figura medio uniuersaliter maiorē extremitatē consequēte, aut in parte, minorē uero uniuersaliter antecedēte, particulare quæsitū inferre licet, hoc modo.

Quicquid rationis est particeps homo est.

Omnis homo est animal, quoddam igitur animal rationis est particeps, rursus. Quoddam mortale est Asinus.

Ois asinus est aīal, ergo quoddā aīal est mortale. Huius autē quartæ figuræ beneficio fit ut iis ppositionibus in quibus mediū maiorē extremitatē seu uniuersaliter, seu in partē affirmatiue cōsequit, per se uti possimus, cum in aliis id facere nō liceret, nā in secūda figura, in qua mediū de maiori extremitate pdicat, nihil affirmatiue colligebat. Neq; uero hoc tamq; paruū cōmodū recipiendū, quia hoc pacto facilius mediū reperire cōtingit. Ideo. n. uniuersale affirmatiuū difficillime infertur quæsitū, ppter ea quod, cū sint octo ppositionū (ut supra diximus) genera, quæ ratioe subiecti & pdicati duplicant, ita ut lexdecim numero sint, ipsū nō colligit, nisi duob; uniuersalibus. s. antecedētibus prædicatū, & consequētibus subiectum, reliqua uero omnia ipsi tamquam inutilia relinquūt. Inutilis enim est propositio in qua medium uniuersaliter minorem extremitatem affirmatiue antea

cedit, nam sic inferri nō potest uniuersale, cum nihil omnino in tertia, in quarta uero affirmatiue colligi nō possit uniuersalis conclusio, nec per cōuersionem ad primā redire licet, cum uniuersalis affirmatiua secundum partem & non uniuersaliter conuertatur. Eadem de causa aut nihil in secunda figura colligeretur, aut conueta propositione maior esset particularis, & non uniuersalis, Quod autem ex particularibus affirmatiuis, aut simpliciter ex negatiuis uniuersale affirmatiuum non concludatur quælitum, omnibus notum esse arbitror. Particulare autem quælitum affirmatiuum ideo facilius inferitur quia per se omnibus utitur affirmatiuis, exceptis iis quæ uniuersaliter consequuntur subiectū, nam hoc fieri non potest nisi in p̄ma figura, at in ea maior semper uniuersalis esse debet, quæ si fuerit, iam nō particularis, sed uniuersalis inferetur conclusio, uerum cum ex probatione uniuersalis particulare ostensum sit, & etiam uniuersalis in particularem conuerti possit, facile asserere possumus omnia propositionum genera affirmatiua, quæ octo numero existunt, ad particularem colligendam conclusionem affirmatiuam quantum in se est aliquo modo cōferre, at si quis tertiam aut quartam figuram despiceret omnibus per se & immediate uti nō posset, nisi factis conuersionibus ad primam rediret figuram, si quis igitur hoc tanquam leue incommodum spernit non uideo cur etiam secundam, sola seruata prima, abicere nō debeat in qua omnia concluduntur quæsitā, nos uero, maioris commoditatis gratia non solum secundam, & tertiam, sed etiam quartam lubentissime recepimus.

Quæsito

Quæsito particulari negatiuo existente medium
inuenire. Cap. XVIII.

VIBVS modis antecedentia & consequentia uniuersalia affirmatiua & negatiua, similiterq; particularia affirmatiua reperiuntur supra diligenter pro uiribus determinauimus, relinquatur igitur modo, ut quo pacto particularia negatiua reperiri possint, aperiamus. Manifestum autem sit, quod non quærimus negatiuas propositiones ad placitum, sed eas, quæ sua natura particulares sunt, nam hæc propositio quidam homo non est lapis ad placitum est, cum ex sua natura uniuersalis sit, hæc autem, quoddam animal non est homo, ad placitum non est, cum uere uniuersaliter proferri non possit, si igitur quemadmodum antecedentia, & consequentia uniuersalia negatiua reperiēbamus, ita particularia inuenire liceret, quilibet per se iis, quæ supra diximus instructus, facile ea reperire posset, sed res non ita habet, non enim, quæ particulariter antecedunt alicuius oppositionis prædicatum, necessario ab ipsius oppositionis subiecto, aut ab ipsius antecedentibus, particulariter remouentur, nam sit exempli gratia oppositio, nullum rationale irrationale, uerum est dicere, quoddam animal irrationale, non tamen postea animal secundum partem negatiue consequitur rationale, cum quicquid rationis est participes animal sit, ideo particulariter negatiue consequentia alio pacto quærenda sunt.

Reperientur autem inspiciendo ad ea, quæ particulariter

antecedunt, oppositum secundum affirmationem, subiectum, nam sit hæc oppositio, nullum dulce amarum est, & sub dulci accipiatur aliquod particulariter antecedens puta, quoddam uinum dulce est, iam de uino particulariter negatiue prædicabitur non solum amarum, sed etiam omnia illius antecedentia uniuersalia, sit enim ipsius antecedens naturæ inimicū esse, manifestū quod uerum erit dicere quoddā uinum naturæ inimicum nō est, ea igitur, quæ uniuersaliter ab aliquo subiecto remouentur seu immediate, ut calidum a frigido, seu mediate, ut homo ab equo, ignisq; ab aqua, simul cum omnibus suis uniuersaliter antecedentibus particulariter secundum negationem consequuntur antecedentia in parte affirmatiua eius, a quo dicimus ipsum uniuersaliter remoueri, quod si quis negaret facile probari posset per dictum de nullo sic.

Nullum album nigrum.

Quoddam animal album est, quoddam igitur animal nigrum non est.

Idemq; fieret si nigri uniuersaliter antecedentia reciperentur, nam etiam uniuersaliter de albo secundum negationem dici possunt, ut nullum album congregat uisum, quoddam animal est album, ergo quoddam animal nō cōgregat uisū, & idē de aliis oībus itelligēddū ē. Antecedentia autem negatiua particularia eodem pacto reperiuntur, quo uniuersalia supra inueniri diximus, nam uniuersale antecedēs negatiuū reperiēbat inspiciedo ad ea, quæ uniuersaliter antecedunt affirmatiue oppositionis subiectū, pposita, n, hac oppositione nullū

ægrum est sanum, facile erat postea dicere, nullum febricitans est sanum, nullum uulneratum, & sic de aliis, ita de particulariter negatiue antecedentibus sentiendū est, nam si quidam homo est æger, manifestum est eum sanum nō esse & sic in omnibus aliis intelligere oportet. Cæterum pro reperiendis particularibus negatiue antecedentibus, & consequentibus, est aliud fortasse lōge facilius, atq; expeditior modus, & ad ratiocinandum utilior minus tamen aptus ad cognitionem immediatōrū, de quo, licet nōnulla supra dixerim, impræsentia aliquid præcipere expedit, ut quantum fieri potest, hæc pars diligentissime excolatur.

Quæcunq; affirmatiue antecedendi secundum partem solū uim habent, negatiue etiam particulariter antecedent, alioquin nō secundum partem tantū affirmatiue antecedeant, sed in uniuersum, si enim est uerū dicere quædam ægritudo lætalis est, ita ut uniuersaliter proferri non possit, manifestum quod etiam hæc uera erit quædam ægritudo lætalis non est, alioquin non secundū partem solum, sed in uniuersum uerum erat dicere, omnis ægritudo lætalis est, opponitur enim hæc secundum contradictionem illi, ita ut simul falsæ esse non possint. Ex superiorib; igitur dictis repetamus genus, accidens, & subiectum in plus particulariter affirmatiue antecedendi facultatē habere, ex quo sequit̃, ut eadē met etiam negatiue particulariter antecedant, & consequio quodam, ut quicunq; certa methodo ipsa reperire cupit, ad hæc sola respicere debeat, eadem autem ratione particulariter negatiue consequentia reperiet,

nam, quæ particulariter consequendi uim habent solā,
eademmet particulariter consequuntur negatiue, sunt
autem hæc species, accidens, & subiectum in minus.
His de particularium antecedentium, & consequentium
negatiue inuentione declaratis, ad modos, quibus par-
ticulare quæsitum negatiuum colligere licet, accedendū
est, uerum fastidii fugēdi gratia eos omnes omitemus,
qui ex particulari negatiua seu maiori, seu minori pro-
positione non arguunt, nam si dixerō esse opus uniuersaliter repugnantibus subiecto, aut predicato, aut secū-
dum affirmationem antecedentibus, & consequentibus
nemini dubium esse debet, quod ad methodum supe-
rius traditam propriisq; exemplis declaratam, respicien-
dum est; quilibet igitur illis commonefactus ex se ipso
in septē arguendi modis particulare quæsitū negatiuū
inferentibus, materiam reperiet, relinquuntur autem
duo modi, particulari negatiua utentes, alter in secūda,
alter in tertia figura, de quibus, ne defint exempla, im-
præsentia nobis agendum est; in secunda igitur disposi-
tione, medio uniuersaliter maiorem extremitatem affir-
matiue, minorem uero particulariter negatiue cōsequē-
te, quæsitum in parte negatiuum colligitur, quo pacto
autem uniuersaliter affirmatiue consequentia reperiā-
tur ex iis quæ supra in proprio capite diximus inuenia-
tur, particularia uero consequentia secundum negatio-
nē ex iis, quæ modo propriis exemplis declaraturi
sumus, sit igitur quæsitum, cui argumento fidem face-
re uolumus. Quoddam corpus non sentit, hic secundū
priorem methodum reperienda est oppositio, aut om-

nino uniuersale negatiuū, quod sit exempli gratia, nullo
insensibile uoluptate, aut dolore afficitur, si igitur
est uerum dicere, quoddam corpus est insensibile mani-
festum quod uoluptate affici secundum partem corpus
negatiue consequetur, ita ut ratiocinatio hunc in modū
erigi possit.

Quicquid sentit uoluptate, & dolore afficitur.

Quoddam corpus uoluptate, & dolore non afficitur.

Quoddam igitur corpus non sentit,

Eodem modo procedendum est in aliis, quæ sensibili se-
cundum partem subiici affirmatiue sūt apta, & id quod
de uno dicimus de omnibus aliis intelligatur.

Sed lōge, ut dicebamus, facilius erit methodus, si ad ea,
quæ particulariter cōsequendi uim, solum habent (hæc
enim etiam particulariter negatiue consequuntur) mē-
tem adhibeamus. Species igitur corporis pro mediis reci-
pi possunt, modo de sensibili uniuersaliter secundum af-
firmationem prædicentur, & similiter accidentia, & sub-
iecta in minus, propositum autem exemplum ab accide-
te in minus sumptum est, a subiecto sumi non potest,
cum corpus subiectum non habeat, a specie uero ratio-
cinatio sic erigetur.

Quicquid sentit est animal.

Quoddam corpus non est animal. Quoddam igitur
corpus non sentit, & hæc de iis quæ in secunda figura
sufficiant.

In tertiā uero dispositione medio maiorem extremita-
tem particulariter negatiue, minorem uero uniuersalie-
ter affirmatiue antecedente, idem concluditur quæsitū

secundum partem negatiuum, sit igitur quæsitum ratio
cinatione colligendum, quædam substantia sensilis non
ratiocinatur, hunc in modum arguere licebit,

Quoddam animal non ratiocinatur.

*A prædicati.
Subiecto in
plus.*

Omne animal est substantia sensilis.

Quædam igitur substantia sensilis non ratiocinat.

Aliquod dormiens non ratiocinatur.

*Accidente in
plus.*

Vnumquodq; dormiens substantia sensilis existit.

Ergo quædam substantia sensilis non ratiocinatur.

Quoddam cognosces non ratiocinatur.

Genere.

Omne cognoscens substantia sensilis est.

Quædam igitur substantia sensilis nō ratiocinatur.

In prima, & quarta figura nihil omnino ex particulari
negatiua colligitur, in secunda uero & tertia, præter
quam in duobus impresentia declaratis modis, aliquid
necessario colligi non potest, quo fit, ut particularia ne
gatiue consequentia, nisi in secunda figura deferuire
non possint, similiq; modo antecedentia quærenda non
sunt iis, qui tertia figura aliquid colligere nolunt.

Quo pacto medium in illis propositionibus, in
quibus prædicatum non exprimitur, repe
rire contingat. Cap. XIX.

VCVSQVE ea profecuti sumus quæ
sita, in quibus tam subiectum, quam prædi
catum, manifesto conspicitur, quæ plurimū
ad omnium scientiarum constitutionem cō
ferre uidentur, & sæpissime in omnium ore

uerfantur, impræsentia uero reliqua prosequenda, & præcipue ea, in quibus prædicatum non exprimitur, aut fortasse omnino non adest, nam hæc propositio, seu quæsitum, homo currit, facile hoc pacto resoluitur homo est currens, & sic commodè reperiri possunt ex iis, quæ supra diximus antecedentia, & consequentia secundum omnes differētias, sed in quæsito de aliqua re an sit, hoc fieri non posse uidetur, nisi hoc pacto resoluatur, homo est ens, quod si fiat manifestum, quod ex iis, quæ anēxa sunt enti, & homini, ratiocinationem conficere possimus, nam ex antecedentibus ens, & consequentibus hominem (ut supra uidimus) talem conclusionē in prima figura colligere licet, aut contra, & hoc in quarta, rursus ex antecedentibus utrunq; & hoc in tertia, ex quo facile inferre licet tunc alicuius ex parte ipsius quod sit cognitionem haberi, quando aliquod ipsius antecedens, aut consequens, seu uniuersale seu particulare cognoscimus, ex parte uero entis, licet genera, & definitiones non reperiuntur, possunt tamen fortasse propria & ipsius accidentia in minus reperiri, sit enim exempli gratia entis proprium, unum, bonum, aliquid, res, manifestum quod hoc pacto utrunq; secundū dictam paulo ante methodū procedere poterimus, sicui uero propositionem resolvere non placet omnia ex parte subiecti recipere debet puta genera, definitiones, & propria ipsius, & huiusmodi reliqua, quæ si esse concedantur necessario etiam ea quorum sunt genera, & definitiones, esse ostenduntur, utroq; autē modo maxima est latitudo ad pbādū aliquid esse, eo quod ens cōissimum existēs simpliciter

de omnibus rebus p̄dicatur, & non quēadmodum decē
genera de quibusdam tantum, si quis uero ens esse no-
men æquiūocum, seu ad unum putet, & proinde distin-
guendum prius censeat, quo pacto de re proposita quæ-
rat esse, an scilicet ut substantia, an ut accidens, & si ut ac-
cidens, an ut quantitas, aut qualitas, aut aliquod aliud
ex decem prædicamentis, nos non modo non impedi-
mus, sed hoc pacto procedentes magis laudamus, ut
pote qui, ablata nominum obscuritate, commodius ad
rei cognitionem perueniāt, uerum, ne tot distinctiones
adhibere cogamur, liceat etiā nobis methodo superius
tradita impræsentia procedere.

Sed longe maiorem, iudicio meo difficultatem præbet
mediū inuentio, quo aliquid non esse cōcludimus, puta
uacuum non est, chymera non est & cætera generis eiuf-
dem, non enim sequitur cæcum est, ergo non est, sed so-
lum non uidet, & multo minus est uerum dicere, si albū
est, nigrum non est, nam licet contrariorum alterum ex-
pellat alterum, neq; simul in eodem subiecto unquam
reperiantur, non tamen propter hoc unum contrarium
potest alterum ita destruere, ut uere dicatur omnino nō
ens, rursus adhuc minime inferre licet seruus est, ergo
non est dominus, cum alioquin contra arguamus ser-
uus est, ergo & dominus, cui seruit, alioquin ne seruus
quidem esset, in iis uero, quæ secundum affirmationem
& negationem opponuntur, in aliis quæ sitis, tā ex iis,
quæ remouentur a prædicato, quam ex iis, quæ remo-
uentur a subiecto secundum hanc oppositionem argu-
mentū fieri poterat, in his uero a subiecto remota nullo
pacto

pacto deferuire possunt, non enim sequitur homo est,
ergo non homo non est simpliciter, sed hoc tantū pacto
non homo non est homo, quo fit ut sola oppositione ex
parte prædicati sumpta, aut eorum, quæ ipsum ens uni-
uersaliter secundum affirmationem consequuntur, tale
quæsitum colligi possit exempli gratia.

Nullum non ens est.

Chymera est non ens, chymera igitur non est.

Quod autem chymera sit non ens, per imaginariam nō
entis definitionem, proprium & huiusmodi alia inferre
licet, nam ut bonum cōsequitur ens, ita malum nō ens,
& ut ens aut subsistit per se, aut per aliud, ita non ens
non subsistit neq; per se, neq; per aliud, & idem intelli-
gēdum est de aliis, quæ de ente prædicantur; possumus
etiam ex parte subiecti ostendere aliquid esse non ens
nam cuius definitio est non ens, aut cuius propriū, aut
omnino aliquod uniuersaliter consequens, manifestum
quod etiam ipsum erit non ens, sit enim propriū chyme-
re flammam euomere, & nihil tale reperiatur, manifestū
quod etiam chymera erit non ens, cæterum nimis fortas-
se multa de his dicta sunt, ideo ad reliqua pergēdū est.

De mediū abundantia ad propo-
situm quæsitum Cap. XX.

IS expeditis de mediū abundantia aliquid
dicendū est, ad eundem enim artificem spec-
tat, unum & multa eiusdē generis declarare,
siquis enim lucrādi artem traderet, ingētes

K

etiam acquirendi diuitias methodum instituere deberet, alioquin diminutus artifex censeretur, quod uitium, ne nobis in re omni lucro nobiliori, attribueretur pro uiribus cauendum est. Vtilis autem erit hæc consideratio potissimum ad duo, nam quæsito conclusu difficili existente, hac uia ad omnia commodissime respicere poterimus, ne turpiter propositiones in animo ociosas gerentes medio ab ipsis elici apto destituamur, præterea iis, qui paucis rationibus non acquiescunt, argumentorum multitudine commode satisfacere ualebimus, licet quæsitum conclusu perdifficile uideatur. Medium autem ad unum tantum respiciendo, ut supra diximus, inueniri non potest, sed necesse est ipsius cum ambabus extremitatibus aptam reperire iuncturam, eo modo, quo paulo ante uidimus, Quicumque igitur multis utrinque abundandi connectionibus methodum adeptus fuerit, medio rû copiam habere facile existimabitur, medii autem cum altera extremitate nexus, nihil aliud est, ut supra uidimus, quam propositio quædam, quapropter idem erit medii abundantiam quærere, & ipsius cum ambabus extremitatibus seiunctim multos nexus indagare, seu de propositionum copia methodum instituere, quomodocumque autem dicamus, duobus in uniuersum modis hoc fieri poterit, aut secundum antecedentium, & consequentium longitudinem procedendo, aut eisdem in latus deflectendo, uoco autem secundum longitudinem antecedentia, & consequentia generis genus, aut subiecti subiectum, & cætera generis eiusdem secundum rectam lineam

am prædicamentalem subordinata, Quibus utimur, ut
medium cum maiori aut minori extremitate iungatur,
quatenus ad propositum concludendum indigemus.

Sit enim quæsitum, omnis linea diuisibilis est in partes
numero incompræhensibiles, hoc probabitur lineæ ge-
nere secundum methodum superius traditam sic.

Omnis longitudo in partes infinitas diuidi potest.

Omnis linea longitudo est.

Omnis igitur linea apta erit in portiones numero inco-
præhensibiles diuidi.

Rursus hoc idem generis genere sibi longitudinem pro-
cedendo inferre licebit hoc modo.

Omnis magnitudo infinities secari potest.

Omnis linea magnitudo est.

Omnis igitur linea infinities sectioni subici poterit,
quod si magnitudinis genus reperiretur, eo, & aliis
omnibus usque ad supremum secundum longitudi-
nem procedendo uti liceret, in latus uero deflectere
appellamus, quando non una tantum specie, definitio-
ne, accidente, & reliquis ad aliquid inferendum utimur,
sed pluribus, non tamen secundum sub, & supra or-
dinatis, proponatur enim ratocinatione colligendum,
quoddam animal respirare hoc pacto simpliciter argu-
mentari licebit.

Omnis homo respirat.

Omnis homo est animal.

Quoddam igitur animal respirat, secundum la-
titudinem uero specierum tale medium recipi po-
terit.

Omnis equus respirat. Omnis equus est animal. Quoddam igitur animal respirat. Rursus omnis bos, leo & sic de reliquis, ita ut quot reperiuntur species, tot numero argumenta fieri possint, & id quod de generibus, & speciebus secundum longitudinem, & latitudinem dictum est, de accidentibus, subiectis, & aliis omnibus intelligatur, ut igitur hanc partem pro uiribus absoluamus, prius de iis, quæ secundum longitudinem, de inde de iis, quæ secundum latitudinem reperiuntur media, uerba facturi sumus, utrunque ipsorum per omnia consequentia & antecedentia affirmatiua, deinde etiam per negatiua deducentes, sic enim fortasse nihil, quod ad ratiocinationem conferat, intactum relinquemus.

De mediis abundantia secundum
longitudinem, Cap. XXI.

ONsequuntur uniuersaliter subiectum, seu quæsitum prædicatum, ut supra sæpæ dictum est, genus, definitio, proprium, accidens in plus, & subiectum conuertibile, & in plus quapropter si quis generis genere usque ad supremum, ut antea diximus, utatur, comode, quo ad ipsum spectat, mediis abundabit, in proprio uero, definitione, & accidente in plus non ita clarum est, quo pacto procedendum sit, non enim fortasse definitionis est definitio, aut proprium, quod si quis id pertinacius assereret, pauca certe sunt, quæ omnino insuauem parerent disci

plinam, ideo potius dicendum cenſeo ſuperiorum gene-
rum propria, & definitiones, ſimiliterq; accidentia in
plus, ſi ad ſubiectionis propria, definitiones, & accidentia
referantur, proceſſum ſecundum longitudinem efficere
exempli gratia ſit nobis in animo concludere, omnem
tertianam lædere actiones conſuetas, hoc probari ſim-
pliciter poterit ipſius genere proprio, definitione & ac-
cidente in plus hunc in modum.

Omnis febris lædit actiones conſuetas.

A Subiectionis.

Tertiana omnis febris eſt, quælibet igitur tertiana læ-
dit actiones conſuetas.

Genere.

Ois affectus affligens de tertio in tertium lædit actiones.

Proprio.

Omnis tertiana eſt huiusmodi, omnis igitur tertiana
actiones lædit.

Definitione.

Omnis febris ortum habens ex putredine bilis flauæ læ-
dit actiones.

Omnis tertiana eſt huiusmodi, omnis igitur tertiana læ-
dit actiones.

Accidente in plus.

Quicquid ſit in ualidam infert actiones uitiat.

Omnis tertiana ſit in intenſam infert, omnis igitur ter-
tiana actiones lædit. A ſubiectionis æquali, & in plus ex-
empla a quæſiti ſubiectionis uix reperiri poſſunt, ſed com-
mode a prædicato, ideo his quæ ad ſubiectionis pertinet,
ſim longitudinem abſolutis, quædam etiam de prædicato
dicemus. Propoſitis exemplis ſimpliciter oſtenſum eſt
omnem tertianam actiones conſuetas lædere: impræſen-
tia uero argumenta ſecundum longitudinem ab uno
quoq; ipſorum petenda ſunt, eo quo diximus modo ac-
cipiendo ſcilicet generis genus, definitionem, proprium,

& accidentia in plus, sit igitur febris genus intemperies, definitio incommensuratio primarum qualitatum in partibus similaribus, proprium offendere facultates naturales, accidens in plus corpori molestiam afferre, his suppositis hunc in modum arguere licebit.

A Subiecti

Generis genere.

Definitionis definitione

Accidentis accidente.

Omnis intemperies actiones uitiat consuetas.

Tertiana omnis intemperies est, tertiana igitur actiones uitiat.

Omnis excessus, seu incommensuratio primarum qualitatum in partibus similaribus actiones lædit, tertiana est huiusmodi, ergo actiones lædit.

Quicquid offendit facultates naturales actiones lædit.

Omnis tertiana est huiusmodi, ergo actiones lædit.

Quicquid corpori molestiam notatu dignam affert actiones lædit.

Tertiana omnis huiusmodi est, quælibet igitur tertiana actiones uitiat, hoc igitur modo in omnibus procedendum esse arbitramur, non solum in subiecto annexis sed etiam in iis, quæ ad prædicatū spectant, quorum exempla fastidii fugendi gratia ponere non decreuimus, nisi in iis, quæ ad subiecti longitudinē spectant propterea quod ipsorum nulla mentio nobis facta est in illis, quæ de subiecto diximus, sit igitur ratiocinatione ostendendum omnem hominem ex contrariis constare, hic accipere possumus pro medio subiectum æquale, & in minus inter ea, quæ prædicato annexa sunt, sed si subiectum æquale recipiatur, manifestum, quod processus secundum longitudinem aufertur, ideo ad hoc, ut secundum longitudinem in subiectis arguere liceat, necesse est, ut accipiamus, ea, quæ inter subiectum æquale, & id quod minimi ambis

tus est, reperiuntur, ut in proposito exemplo sit subiectum æquale, sublunare, sub quo sit animatum, & sub eo sensibile, sub quo homo reperitur, si quis probare cupit, hominem ex contrariis simpliciter constare, quodlibet propositorum assumere potest, sed, si sublunare recipiat, non licebit postea subiecti subiectum secundum longitudinem recipere, at, si quis primo animal recipiat tamquam prædicati subiectum in minus, deinde animatum tanquam subiecti subiectum, manifestus erit processus secundum longitudinem in ipsis, ut autem hoc exemplis ostendatur hunc in modum rationationes conficiam.

Omne animal ex contrariis constitutum est.

Omnis homo animal est, omnis igitur homo ex contrariis constitutus est. Omne animatum ex contrariis constat.

Omnis homo animatus est, omnis igitur homo ex contrariis constat. Omne sublunare ex contrariis confectum est.

Omnis homo sublunaris est, omnis igitur homo ex contrariis constat, cum igitur sublunare subiectum æquale esse supposuerimus manifestum, quod ipsius subiectum accipere non licet.

His de prædicato uicis reliqua, ne fastidio legentes afficiamus, ut supra promissimus, apponere non decreuimus. licebit tamen unicuique ea, quæ de subiecto diximus, inspicienti prædicato proportionem respondentia inuenire, proprium igitur generis, & proprium eius, cuius est genus, secundum longitudinem posita esse dicantur, similiter definitiones, & accidentia in plus. quo clarum unicuique esse debet eum, qui talia secundum longitudinem reperire cupit, prius subiecti genus reperire oportere, deinde ipsius propria, & definitiones, quibus

inuentis, processus secundum longitudinē in ipsis per
spicius erit, definitio tamen materialis uidetur proces-
sum proprium habere absq; eo, quod ad genera respicia-
mus, nam, si dixeris hominem ex carnibus, & ossibus cō-
stare, rursus carnes, & osse ex quatuor humoribus. qua-
tuor uero humores ex quatuor elemētis, & sic deinceps,
manifestum, quod longitudinem in his reperire possu-
mus absq; eo, quod ad genera respiciamus, & idem in ac-
cidētis subiecto euenit, nā risus est in homine, animali
corpore, & substantia ita, ut sit uerum dicere, quicquid
ridet est homo, animal, corpus, seu substantia, & hoc for-
tasse absq; eo, quod respiciamus ad subiecti subiectum,
quomodocunq; autem procedamus, dummodo omnia
uniuersaliter consequentia reperiamus, nihil refert, qui-
nimmo, si ea, quæ de subiecto dicta sunt, non ad longi-
tudinem, sed ad latitudinem referre uelles, ita ut subiec-
torum quædam essent in plus, quædam in minus, nos
dūmodo aliquid, quod pro ratiocinationis medio accipi
posset, non omitteretur, nullo pacto impediremus, om-
nia autem reperiemus in his, quæ ad longitudinē spec-
tāt, si usq; ad prima sermonem protraxerimus, nam, si
genera non procedunt in infinitum, manifestum, quod
neq; ppria neq; definitiones, neq; accidētia, quod autē
nō procedāt, a metaphysico potius supponendū, quam
nobis impræsentia probandum, aut saltem hoc alio cō-
modiori in loco reseruetur, & hæc de iis, quæ uniuersali-
ter consequuntur dicta sufficiant, nunc de particulariter
consequentibus aliquid dicendum est,

Consequuntur autem in parte species accidens, & sub-
iectum

iectum in minus, quapropter si species genericam habeat naturam, ita ut de aliis specie differentibus prædicari possit, ipsius species usque ad ultimas omnes particulariter consequetur genus, esto enim exempli gratia probare libeat, quoddam corpus nutriri, a specie quadam corporis sic arguere licebit.

Omne animatum nutritur.

Omne animatum corpus est.

Quoddam igitur corpus nutritur. Rursus id ipsum a speciei speciebus hoc pacto probare continget.

Omne animal nutritur.

Omne animal corpus est. Quoddam igitur corpus nutritur. Et simili modo de aliis censendum est usque ad ultimas, & quicquid de specie dicimus, de subiecto, & accidente in minus intelligatur, nam si mortis subiectum in minus est bipes, ita ut tuto proferre liceat quoddam mortis particeps bipes est, licebit hominem, coruum, & alias bipedis species eidem attribuere, rursus si quidam homo scientiæ particeps existit, & geometria, medicina, prospectiua, & reliquæ omnes particularium cognitiones, scientiæ sint, cui dubium, quod uere proferre licebit quendam hominem medicum esse, geometram: & idem de omnibus aliis intelligere oportet, uerum hæc ad latitudinem, & non ad longitudinem quoquo modo pertinere uidentur, quo pacto autem inter se seiungantur facile dignoscere poterit qui utriusque naturæ diuersitatem agnouerit. Dictorum igitur summa sit, quod proportionē uniuersaliter consequentibus particularia respondent; nisi quod in illorum inuentione non ad uniuersa

L

lora respiciendum est, sed potius ad particulariora, inter
quæ neq; aliquid quod uniuersaliter consequatur secū
dum affirmationem, neq; aliquid, quod secundum ne
gationem prædicetur, aliquo pacto reperiri potest, his
expeditis de antecedentibus aliquid dicendum est,
quæ licet ex consequentibus intelligi possint, tamen
facilioris doctrinæ gratia intacta prætermittere nolui
mus. Subiiciunt uniuersaliter species, propriū, definitio,
accidēs, & subiectū æquale, & in minus, quod si species,
aut subiectū in minus alias species habuerint, oēs uni
uersaliter subiicientur, seu antecedent, similiterq; ipsorū
propria, definitiones, accidentia secundum lōgitudinē
reperientur, si definiti definitiones, accidentia, & pro
pria reperiantur, ut enim in iis, quæ ad supe riora tēdūt
ex generis consideratione fere omnia reperiebantur, ita
tendentibus deorsum species inspiciendæ, & usq; ad ul
timas diuidendæ, proprietates, definitiones, & accidētia
secundum longitudinem recensenda sunt, ut autem ex
emplis res aperiat, antecedit uniuersaliter intempe
riem febris, sitq; ipsius definitio calor præter naturā in
corde accensus, propriū augere actiones quasdam na
turales, ita ut plus iusto agant, accidēs in minus rigore
acute pūgitiū excitare, rursus sit ipsius febris species
quartana, cuius definitio superaddat febris defin
itiōni, ex atræ bilis putredine prouenire, propriū autem
sit inuadere de quarto in quartum, accidens in minus ri
gorem obtuse pungentem inducere hic nulli dubium
esse debet, quod intemperies de omnibus prædictis ali
quo modo prædicabitur, & nos, deficientibus uniuersa

liter antecedentibus, non solum febrem & ipsius defini-
tiones accipere debemus, sed etiam definitionis defi-
nitiones, & accidentium, priorumq; accidentia,
& propria, ita ut definitionis definitio secundum longi-
tudinem duobus modis intelligi possit uel superiorum,
uel inferiorum respectu, uerum superiorum processus
a genere, inferiorum a specie sumendus est, & idem in-
telligatur de proprio, & accidentibus, syllogismos au-
tem non conficimus fastidi fugēdi gratia; licebit tamen
unicuiq; iis, quæ supra diximus, excitato, ipsos inuēire.
Particulariter uero antecedentia sunt genus, accidens,
& subiectum in plus, quorum, si genera accipiantur, aut
ipsorum definitiones, propria, & reliqua uniuersaliter
consequētia toties repetita, semper particulariter antece-
dentia habebimus, nam si uirtus antecedit secundum
partem liberalitatem, ita ut sit uerum dicere quædam
uirtus liberalitas est, licebit etiam asserere aliquē habi-
tum liberalitatem esse, & rursus aliquam qualitatem, &
hoc idem intelligatur de aliis omnibus, & hæc quoquo
modo proportionē respondent particulariter consequē-
tibus, nam quemadmodum ipsorum longitudo repe-
riebatur inspiciendo ad ea, quæ continebantur in conse-
quente, ita hic particulariter antecedentia reperire licet
ex iis, quæ subiiciuntur uniuersaliter antecedenti, & de-
niq; ut in uniuersum dicamus, in uniuersaliter cōsequē-
tibus, & particulariter antecedentibus ad superiora, &
continentia respiciendum est ei, qui longitudinem in
ipsis reperire cupit, pro uniuersaliter uero antecedenti-
bus, & particulariter consequentibus non ad ea, quæ cō-

tinent, sed ad contenta, & magis particularia respicere oportet, sic enim principium de omni, & esse in toto diligenter seruabimus, & hæc de mediis abundantia secundum antecedentium, & consequentium affirmatiuorum longitudinem dicta sufficiat, nunc de negatiuis aliquid dicendum est.

Ex iis, quæ supra de negatiuarum propositionum inuentione diximus, facile quilibet antecedentia, & consequentia secundum longitudinem reperire posset, & proinde mediis, seu negatiuis iuncturis abundare, cæterum ne hæc prorsus intacta relinquantur, aliquid de ipsis dicendum est. Prius igitur oppositio reperiatur, quæ sit exempli gratia nullum sensibile insensibile est, deinde prædicati uniuersaliter affirmatiue antecedentia secundum longitudinem reperiatur eo, quo paulo ante uidimus, modo, & sic subiecti uniuersaliter negatiue consequentia inuenientur, uerbi gratia insensibilis species, seu uniuersaliter antecedens est planta, quæ absque dubio uniuersaliter negatiue consequitur sensibile, rursus sit plantæ species arbor, & arboris ficus, etiam ipsæ uniuersaliter negatiue consequentur sensibile, est enim uerum dicere, nulla arbor sentit, & etiam contra nihil, quod sentiat, arbor est, seu ficus, & idem de aliis usque ad ultima intelligendum est, & id, quod dicimus de insensibilis speciebus, de propriis, & definitionibus, & aliis uniuersaliter ipsas species consequentibus secundum ipsorum longitudinem sentire oportet, quo pacto autem ipsorum longitudo sursum, & deorsum uersus reperiatur, paulo ante tradidimus. Quicumque uero antecedentium uniuersaliter negatiuo

rum longitudinem quærit, subiecti species diligenter inuestiget, & specierum species, definitiones, & reliqua alia omnia uniuersaliter secundum affirmationem antecedentia, quæ si ad prædicatum in oppositione conferantur, antecedentia uniuersalia negatiua euadent, quo pacto autem hæc reperiri certa methodo possint supra abunde declaratum esse existimamus, & hæc de uniuersaliter antecedentibus, & consequentibus secundum negationem, pro quorum inuentione secundum longitudinem antecedentia sola, & ea, quæ continentur sub prædicato uel subiecto inspicienda sunt, nam in consequentibus periculum esset, ne ea reperiremus, quæ affirmatiue, & non negatiue antecederent, ac consequerentur, in antecedentibus uero nihil tale contingere potest.

Particulariter uero antecedentia reperientur, si ad oppositionis subiectum respiciatur, & ipsius particulariter affirmatiue antecedentia inueniantur, nam ad oppositionis prædicatum relata negatiue secundum partem subiicientur, quo pacto autem hæc reperiri debeant supra traditum est, nunc uero exemplis res illustretur, sit oppositio nullum rationale irrationale est, animal secundum partem rationale antecedit affirmatiue, ad irrationale uero collatum negatiue in parte antecedit, est enim uerum dicere quoddam animal irrationale non est, rursus liberalitas auaritia non est, habitus quidam liberalitas est, aliquis igitur habitus, auaritia non est, & idem de aliis intelligatur.

Particulariter uero consequentia facile reperientur si ad hæc particulariter affirmatiua antecedentia referantur.

uniuersaliter prædicatum secundū affirmationē anteceden-
tia, puta species, & reliqua supra multoties repetita
quæ quo pacto reperiri debeant, supra abunde docui-
mus, exempli gratia sit irrationalis species (ut in exem-
plo supra posito maneamus) auis, hæc absq; dubio par-
ticulariter negatiue consequetur animal, quod irratio-
nali secundum partem negatiue subiiciebatur, est enim
uerum dicere quoddam animal auis non est, quod si
aquila sit ipsius auis species, absq; dubio etiam ipsa par-
ticulariter negatiue consequetur animal, & idē de aliis
omnibus censere oportet. Est & alius reperiēdi particu-
lariter negatiue antecedentia, & consequentia modus,
nam genus, accidēs, & subiectum in plus particulariter
negatiue antecedunt, quorum si quis secundum longi-
tudinem antecedentia uniuersaliter affirmatiue recepe-
rit, quæ ex dictis facile inueniri possunt, & ad sua com-
parata retulerit, hoc est ad speciem, & reliqua secundū
partem negatiue consequentia, tuto semper anteceden-
tia secundum partem negatiua habebit, quod si uniuer-
salia antecedentia affirmatiua inquisierit, & ad subiec-
tum contulerit, nulli dubium esse debet ipsum particu-
lariter negatiua consequentia reperturum, horum autē
exempla ex iis, quæ supra diximus facile recipi pos-
sunt, ideo nos, omisso de longitudine sermone,
medii abundantiam secundum latitudinem
aggredi properabimus.

De mediū abundantia secundum lati-
tudinem. Cap. XXII.

VE Madmodum supra de omnibus antecede-
dentibus & consequentibus secundum lon-
gitudinem uerba fecimus, ita impræsentia
secundum latitudinem, ne aliquo pacto ar-
gumentis desituamur, eademmet inspicere
decreuimus; genera igitur plura uno secundum latitu-
dinem, nisi subiectum aliter, atq; aliter consideretur, es-
se non possunt, hominis enim qua homo genus est ani-
mal, qua uero febricitat, ægrum, nos autem in præsentia
loco de uno, pro ut unum est, agimus, quapropter sim-
pliciter genus secundum latitudinem locum non habe-
re censendum est. Definitio in latus quadrifariam secū-
dum quatuor causarū genera scinditur, quod si cui plu-
res uiderētur causæ, plures definitiones faciat, nos enim
supponimus non esse plures, neq; pauciores, & hoc alio
in loco probandum relinquimus; similiter, si quis adde-
re cupit definitiones ex duobus, aut pluribus causarum
generibus confectas, nos non impedimus sed nobis im-
præsentia de simplicibus definitionibus dixisse sufficiet
Definitione igitur sumpta a forma, materia, efficiente,
& fine semper pro definiti uniuersali consequente, aut
antecedente uti possumus, exempli gratia homo est ani-
mal rationale, homo est animal constans ex carnibus,
& ossibus, homo est animal ab alio homine genitum,
homo est animal ad felicitatē aptus, natusue: In accide-
tium uero definitionibus, eadem reperiuntur non secū-
dum existentiam, sed secundum proportionē tantū, nō
enim accidens substat per ppriā formā, & materiā quē
admodum substantia, sed possumus in eo aliquid repe-

rire quod proportionē respondeat formæ, & materiæ,
idemq; de reliquis censere oportet, uerum de his impræ
sentia nobis anxie disquirere non expedit, sed potius
hoc pacto se habere supponendum est. Proprium si sim
pliciter reciperetur, duo tantum significaret propriam
scilicet subiecti actionem, & propriam passionem, nam,
cum quodlibet subiectum ex materia constet, & forma,
ac a forma sit aptum aliquid agere, qua unum existit,
unum autem, qua unum, non agat nisi unum, manife
stum, quod immediate ab uno subiecto non proueni
ret, nisi una actio, rursus ab una materia, quæ apta est
uno modo pati, non potest, qua talis est, nisi una passio
procedere, nos tamen differentiam conuertibilem sub
capite proprii compræhendimus, & similiter descriptio
nes, nominumq; interpretatiões, quæ licet ex pluribus
in plus accidentibus conflentur, aggregatum tamen ex
omnibus conuertitur, & est aptum uniuersaliter antece
dere, ac consequi, quemadmodum & reliqua; his autem
uti debemus, ueris definitionib⁹, generibus, & propriis
actionibus, & passionibus destituti, uerum de his infra
proprio in loco, quando de medii electione uerba fa
cturi sumus, impræsentia uero illud cognouisse sat est,
quod secundum latitudinem proprii non solum pro
priæ actiones, seu qualitates, sed reliqua omnia recipi
debent, at si quod subiectū reperiretur, cui plurima uere
propria per se simul inessent, quod nos uix credere pos
sumus, manifestum, quod omnibus uti licebit, eo modo
quo dictum est, nos enim in præsentī loco de rebus ip
sis decernere nō decreuimus, sed potius methodum tra
dere,

dere, qua reperiri, cognosci uē possint, quo sit, ut de illis tantum nobis diligenter tractandum sit, quæ nostrum procedendi modum insigniter labefactare possunt, ea uero, quæ quomodocunq; se habeant parum aut nihil referre possunt, proprio artifice relinquamus.

Accidentia in plus maximam latitudinem habere uidetur, eo quod propemodum infinita unicuiq; subiecto assignari possunt, homo enim appetit, dormit, uigilat, sentit, uoluptate, ira, & dolore afficitur, ac innumerabilibus aliis in plus accidentibus præditus esse uidetur, quare, nisi methodo quadam talia coerceantur, uereor ne nostra doctrina insuauis, atq; prorsus inutilis iudicetur, ut igitur pro uiribus quantum rei natura patitur huic parti satisfaciamus sciendum est in plus accidentia duobus modis considerari posse uno communi, & sic omnia generis, aut alicuius uniuerfalioris prædicati propria, speciei, aut omnino particularioris termini subiecti in plus accidentia uocantur, altero autē modo in plus accidentia dicuntur, quæ omni, & si non soli, adueniunt, natura tamen communis cui primo, & per se talia competunt, ignota, & proinde innominata existit, exempli gratia est aliquod fortasse subiectū, quod per se, hoc est per propriam naturam, diaphanum seu perspicuum est, quod, cum ignoretur, nos nomine destituti tale accidens aeri, & aquæ commune esse dicimus, rursus dulcedo melli in uniuersum, uino uero secundum partem inest, est tamen aliqua natura seu subiectum, qua utrunq; dulcedine præditum est, nos tamen ipsam ignorantes in mellis dulcedinem accidens in plus uocamus, si

M

quis igitur omnium accidentium causas, atque propria subiecta agnosceret nullum accidens fortasse in plus reperirent, sed omnia essent propria, & nobis nihil aliud inspiciendum foret, nisi quot unumquodque subiectum potentia formas, atque materias specie diuersas contineret, nam quemadmodum in quadrangulo est actu propria passio scilicet habere quatuor angulos æquales quatuor rectis, potentia uero trianguli passio ipsi inest, quoniam, & ipsum potentia continet, ita homo ridet tanquam propriam actionem exercens, sentit uero, & nutritur non tanquam simpliciter homo, sed ueluti animal & principii uegetandi particeps, & idem in aliis euenire censendum est, ut enim quadrangulum est figura quasi duobus constans triangulis, ita in rebus naturalibus species, cum componantur ex generibus, & differentiis, habent omnia, quæ generis sunt, & insuper id, quod propria ipsis natura tribuit, In his tamen diligenter aduertendum est, ut accidentia, quæ omnibus sub ea natura contentis insunt, recipiantur, & non quæ ipsum diuidere possunt, nam animal diuiditur per aquatile, & uolatile homo uero sic diuidi non potest, at si diligenter proprii naturam considerauerimus, talis diuisio animalis proprium dici non debet, cum non competat omnibus sub animali contentis, in illis igitur accidentibus, quæ generis aut omnino uniuersalioris termini propria sunt, facile certus numerus reperiri potest aut salte omnino desperandum non est, nam prædicata non augentur in immensum secundum longitudinem, ita ut uereri debeamus nimiam multitudinem, in illis uero, in quibus ob rei difficultatem, atque obscuri

tatem id fieri nō potest, nulla methodus inuenitur, qua
propter ad ea quæ temere insunt diligenter inspiciendū,
& ipsa semper ad maxime uniuersalia reducere oportet,
ne numerus in infinitū excrescat, quibus postea exigēte
usu secundum latitudinem, & longitudinem utendum
est, subiectum æquale, aut in plus nullā latitudinem re
cipere potest, quemadmodum nec genus, non enim si
somnus inest animali, seu corpori animato tanquā sub
iecto æquali, aut in plus, aliud subiectum secundum la
titudinem reperire possumus, cui eodem pacto somnus
insit, & idem de aliis censere oportet, & hæc de uniuersali
ter consequentibus dicta sufficiant. Particulariter autē
consequentia sunt species, accidens, & subiectum in mi
nus: de speciebus autem exemplum supra posuimus,
nunc uero methodus tradenda esset, qua infinitæ exem
pli gratia animalium, & plantarum species certa metho
do reperiantur, ita ut multas omittere non contingat,
hoc autem quia partitionis, seu enumerationis, seu om
nino diuisionis est munus, in aliud commodius tempus
relinquatur.

Accidentia uero in minus, eodem, quo, quæ in plus di
cuntur, cognosci poterunt modo, proueniunt enim &
ipsa aut a certis naturis particularioribus, quarum me
thodus tradi nō potest, aut a subiectis incognitis, & pro
inde innominatis, & ideo, aut diligentius rerum causis
opera danda est, aut methodus desperanda, qui igitur re
rum causas inuenire non possunt, ad singula generatim
respiciant, quæ unicuique subiecto insunt, exempli gratia
homini inest tanquam accidens in minus esse medicum

geometrā, iustum, fabrum lignarium: astrologum, pro-
bum Imperatorem, & infinita propemodū similia, quæ
tamē certis generibus claudī possunt, omnia enim hæc,
& alia numero incompræhensibilia sub scientiæ, aut ar-
tis, aut uirtutis nomine continentur, & hæc genere ha-
bitus, & dispositionis continentur, ideo accidentium
genera tenere oportet, ne, ipsis ignoratis, in immensum
abire cogamur, ipsorum tamen speciebus omnibus exi-
gente usu diligenter utendum, sed hoc ad longitudinē,
& non ad latitudinem spectat, subiecta in minus latitu-
dinem quandam habere necesse est, nam nisi subiecta
plura reperirentur, non accidentia in plus, sed propria
ea, quæ ipsis insunt appellarentur, contingere tamen pos-
test ut aliquod accidens in plus alicui subiecto insit se-
cundum totum, alicui uero secundum partem, ut dulce
do melli secundum totum, uino uero secundum partē
inest, quo fit, ut hoc pacto unum tantū accidens in mi-
nus reperiatur, nam ea, quæ uaga appellari diximus, su-
pra a nostra tractatione reiecimus, licet aliquis ipso-
rum sit usus, subiecta igitur in minus erūt aer, & aqua,
si ad perspicuum comparentur, quo pacto autem sub-
iecta in minus reperiri possint, non admodum opero-
sum erit intelligere iis, qui superiora diligenter perce-
perunt, nam, aut proprium subiectum reperietur, cuius
hæc species erunt, aut, si reperiri non poterit, ipsa per se
enumeranda, & in breuia capita quantum rei natura
patitur, redigenda sunt, nam sit nutritionis particeps
Bos, Leo & huiusmodi alia, manifestum quod hæc om-
nia uniuersali subiecto compræhendi possunt, quod est

animal, & rursus animalia, & plantæ in unam naturam redigantur, quousq; subiectum conuertibile reperiatur, aut saltem quantum fieri potest propinquissimum, sic enim facile omnia memoria complecti licebit, & omnibus occasione oblata comode utemur, cæterum nimis fortasse multa de medii abundantia secundum latitudinem in affirmatiuis iuncturis nobis dicta sunt, ideo tempus est, ut ea, quæ ad negationem pertinet, aggrediamur. Ea uniuersaliter negatiue cõsequi superius dicebamus, quæ aut immediate opponebãtur, aut oppositionis prædicatum uniuersaliter antecedeabant, immediate autem repugnabant, aut secundum affirmationem, & negationem, aut secundum aliquam aliam ex superius quatuor enumeratis, quo fit, ut secundum negationem uniuersaliter, non solum in cõsequentibus, sed etiam antecedentibus immediatis, quadrifariã mediis abundare possimus, nam opposito secundum negationem carentes, contrarietatem, aut priuationem & habitum, aut contradictionem accipiemus, quæ communissima existens nunquã deficiet, & eodem pacto in reliquis procedemus, semper notiores, & ad arguendum id, de quo agimus, oppositiones promptiores recipientes, nam proponatur ratiocinatione colligendum, nullum piper frigidum, hic statim contrarietatem accipiemus hoc modo.

Nullum calidum frigidum est. Piper omne calidum est, nullum igitur piper frigidum est, at si quæreretur, an Aristoteles fuerit seruus an nō, relatio magis deseruiet, hunc in modum, nullus dominus seruus est. Aristoteles dominus fuit, non igitur seruus & idem intelligatur de

aliis, quod si minor propositio probatione egeret, ipsa absq; dubio secundum methodum superius traditam probaretur, sed impræsetia exēpli gratia hæc dicta sint, & ad ea, quæ supra diximus, reuertamur. Dicebamus autem uniuersaliter negatiue cōsequentia, aut mediata esse, aut immediata, similiterq; antecedentia, mediata autem reperiri asserebamus inspiciendo ad prædicati, aut subiecti in oppositione antecedentia uniuersalia secundum affirmationem, quo fit, ut si quis antecedentium uniuersaliter affirmatiuorum abundantiam habuerit, facile etiam negatiuis nexibus abundauerit, quo autem pacto illa reperiri possint, supra traditum est, & idem intelligas de antecedentibus, & consequētibus negatiuis secundum partem, nam cum ipsa ex affirmatiuorum cōtemptatione pēdeāt, & ipsorū inuentionē supra complexi simus, nihil aliud agēdū relinquit nisi, ut p rudioribus exēpla in mediū afferamus, sit igitur oppositio, nullū dulce amarū est, sintq; amari species Aloes, & Absinthiū, nemini dubiū esse puto, quod utraq; uniuersaliter negatiue ipsum dulce consequentur, erit enim uerū dicere nullum dulce Absinthiū, aut Aloes, quod, si dulcis species sint mel, & saccharū, manifestum utrunq; uniuersaliter antecedere aloem, & absinthium, si uero particulariter dulce ipsum antecedentia reperiantur, aut amarum secundum affirmationē, manifestū, quod particularia negatiue antecedentia, & consequenta habebimus, sit. n. aliquod medicamētū dulce, nulli dubiū quod amarū non erit, neq; aloē, aut absinthium. Et hæc de mediū abundātia secundū latitudinē dicta sufficiāt.

De medii electione. Cap. XXIII.

ER E O R, ne in tanta mediorum copia diligēs ratiocinator potius obruatur, atq; diu hæreat, quodnam potissimum accipere debeat, quam commoditatem aliquam ex dictis accepisse fateatur; ideo ut bonarum artium studii osis pro uiribus hac in parte opem feramus, nonnulla de medii electione dicere decreuimus, ad eundem enim artificem spectat plures agendi modos, & eū quo tutius, citius, & iocundius ad finem peruenit ostendere, dicet enim exempli gratia medicus febrem curari posse uenæ sectione, medicamento purgante clysteribus, inedia, balneo, & huiusmodi aliis remediis, at nullus alius artifex dicere potest quonam citius, & minori dolore, aut minimo uitæ discrimine morbus auferatur. Ita igitur & logicus, seu ratiocinator inter multa proposita media eligere debet quonam potissimum utendum sit, quærenti enim simpliciter an omnis homo corrumpi debeat per omnia superius tradita media respondere possumus. Quod si quæ fuerit immediata febris causa efficiens quæreretur, aut formalis aut materialis, ex iis, quæ dicemus, manifestum erit electionem ibi locum non habere, cum plura uno media esse non possint. Primo igitur ei, qui media eligere certa methodo cupit, uidendum an unum tantum sit medium an plura, deinde si plura sunt, ipsa cognoscere oportet, nō enim fieret electio, si unum solum cognosceretur, cætera autem omnia a ratiocinatore ignorarētur, præterea

electio, aut ad placitum, aut aliqua ratione impellente fieri potest, ad placitum, quando nulla maior ratio est de uno, quam de altero, ut definitio formalis subiecti, & passionis eodem pacto quantum est in se probant quæ situm in quo causa quæritur, cæterum de hac electione nihil nobis dicendum est, cum nec arte tradi, nec aliquis error in ea contingere possit.

Relinquitur igitur, ut de ea electione, qua argumento aliquo ad unum potius, quam ad aliud eligendum mouemur, uerba faciamus: Quo pacto autem artificiose cognoscere possimus duorum seu plurum quod nam eligibilis sit, seu melius, aut omnino duorum subiectorum cui nam aliquod prædicatum magis insit, infra diligenter tractabimus, quo fit, ut eruditum lectorem ad eam methodum hortari satis nobis esse uideatur, uerū tamen, ut aliquid ex nostra sententia dicamus, quo illi, qui non ita exacte arte uti possunt aliquo pacto instruantur, mediocris electio duas in partes distribuatur, aut enim ex parte docentis, seu addiscentis, aut omnino extrinseci aliquid est quo ad unum potius, quam ad aliud eligendum mouemur: exempli gratia lubētius aliquid docebo discipulum per ea, quæ ipse facile admittit, aut melius cognoscit, quam per ea, quæ ipsi suspecta sunt, lubētiusq; per ea, quæ nobis inuēta sunt, aut explorata, quam per alia, licet fortasse in se maiorem euentiam habēt, rursus potius per ea, quæ ab omnibus approbantur, quā quæ contrario modo se habent, hæc tamen non usq; adeo ualent, ut falsis mediis potius quam ueris, aut iis, quæ non demonstrāt iis, quæ demonstrant, utendum sit,

fit, nisi in clamoris disputationibus, & cum iis sermo ha-
beatur, qui aut alicui sectæ sunt addicti, aut usq; adeo
indifferenter authoritati cedunt, ut optimis rationibus
nō acquiescant, & nihil quod hominū authoritate non
comprobetur, admittunt, cum ipsis tamen iudicio meo
certandum nō est, si quis tamen certare cogitur, ea, quæ
ipsi maxime approbant, & non, quæ simpliciter eligibi-
liora sunt præligere oportet. Nobis autem, qui non
hominibus contentiosis, sed ueritatis inueniendæ stu-
diosis præcepta tradimus, illud ante oculos semper ha-
beatur, ut facilioribus, & notioribus procedamus in iis,
quæ pari modo probant, in iis uero, quæ non ita com-
mode quæsito satisfaciunt, iis, quæ magis demonstrant
utendum censeo, licet maiori difficultate addiscantur,
ignotioribus tamen quæsito nunquam utendum est, sed
potius semper a notis, perceptisq; ad ignota, aut saltem
minus certa deuenire oportet, nihil tamen fortasse pro-
hibet, quin ignotis per notiora ostensis aliquando utamur
ad ea nobiliori modo ostenda, quæ antea aliquo
pacto notiora fuerant, illud tamen principium nunquā
mouebitur quo dicimus a notis ad ignota semper deue-
niendum esse, cæterum de his alias quando de cognitio-
ne in uniuersali, aut de alicuius scientiæ toto processu
differemus, nunc enim uni quæsito syllogistico satisfac-
cere cupimus, pro cuius illatione quo pacto medium se
habere debeat, abunde notum esse arbitramur.

Sed aliquis, & non imerito dicet, se non quærere medi-
electionem, quo ad extrinseca, quorum nulla certa me-
thodus tradi potest, sed quo ad ipsorū naturam, ut pluri

N

bus propositis mediis, quodnam ex ipsis præligendum sit, certa arte cognoscat, ut igitur breuibus huic parti, quantum fieri nobis potest, satisfaciamus, in primis sciendum est, quod necessario annexa iis, quæ sunt ut plurimum, eligibilia sunt, & inter necessaria ea, quæ magis sunt ei, quod ostendere uolumus, iuncta magis probant, magis autem annexum alicui nihil esse potest quam propria natura a qua habet esse, ideo argumentum a natura eius quod probare uolumus desumptum, magis quam cætera probat, similiter materia, & reliquæ causæ nobiliori modo, quam propria species, & accidentia quæsito satisfaciunt, inter se uero aliquando una, aliquando altera præualet. Ita ut facile non sit alicuius præ aliis aliquam præminentiam ostendere, nisi quis dicat magis ab immediatis, quam a mediatis aliquid ostendi: cæterum hoc commune est non solum causis, seu definitionibus; sed etiam aliis, Rursus magis probant rationes ductæ a propriis, quam illæ, quæ ab accidentibus utcunq; petuntur, illæ uero quæ a speciebus aut generibus magis quàm quæ a propriis aut accidentibus, nisi propria sint ultimæ differentię, sic enim ipsæ omnium maxime probant, & hæc de affirmatiuis dicta sufficiant. In negatiuis uero magis urget mediū, quod oppositio nem immediatam habet, quam quod mediatam, & magis, quæ oppositionis alterum terminum obtinet, quàm, quæ neutrum, inter immediatas uero oppositiones maxime urget simpliciter oppositio secundum affirmationem, & negationem, propterea quod reliquæ omnes ipsi contradictioni innituntur, iis autem, qui intra latitudinem

dinem alicuius generis quærunt, magis cōtrarietas, aut
priuatio, & habitus, seu relatio, quam negatio ipsa per-
suadent, sciēti enim Socratem coloratū esse magis per-
suadet album non esse, qui probat esse nigrum, quam
qui dicit non esse album, simili modo magis probatur
aliquem non uidere ostendendo cæcum esse, quam sim-
plici negatione & idem intelligatur de relatione, nam,
qui ostendit Socratem Platonis præceptorem fuisse,
magis probat quam, qui pure ostendit ipsius discipulū
non fuisse, simpliciter tamen magis negatio urget, nam
ea, quæ nullo pacto in ea latitudine sunt, inibi continē-
tur, exempli gratia qui ostendit non esse album, non so-
lum potest sustinere non esse nigrum, sed etiam nullo
pacto coloratum esse: intra genus uero res cōtra habet,
nam non solum nigrum sed pallidum, flauum, ruffum,
& rubrum in negatione continentur, quæ absq; dubio
magis albo propinqua sunt, quam nigrum, cum sint ip-
sius media. Rursus priuatio, & habitus magis quam cō-
trarietas, aut saltem simili modo negat, contrarietas ue-
ro magis quam relatio, inter ea uero, quæ oppositionē
immediatam non habent, ea, quæ magis ipsi propinqua
sunt media urgentiori modo negant, quam, quæ ualde
remota existunt, rursus magis, quæ definitioni, quam
quæ accidentibus repugnant, & omnino ea, quæ magis
coniunctis se opponunt, quam ea, quæ aliis repugnant,
multa alia de electione medii dici possent, & hæc eadē
exemplis, & rationibus magis illustrari deberent, nos ta-
men breuitati studentes hæc posuimus, non quia alios
sœcordes esse uelimus, & his nostris acquiescere sed po-

tius, ut ad methodum infra tradendam aliquo modo disponeremus, atq; ad ipsa utēdum incitarem; huc usq; igitur dicta omnia sumpta sunt ex parte nexus eorum, quæ probari debent, aliquando uero non hæc sed probandi modum respicimus, optimum enim est aliquid in prima figura colligere, qua cæteræ perficiuntur, deinde ad reliquas eodem pacto respiciendū. Rursus, quæ probant in unuersali, quam, quæ in parte, licet quæsitum secundum partem fortasse sit & quæ in accidentibus quærent an leuiter prædicatum insit, magis probant ostendendo ualide inesse, nam quæretī an aliquis sit diues, aut doctus, magis probat, qui ostendit ditissimum aut doctissimum esse, quam qui simpliciter ostendit, & idem intelligatur de aliis, quæ magis, & minus recipiunt. In his tamen cauendum est ne quæsitum sit in ipsis tanquam in oppositis, si quis enim exempli gratia quæreret an Socrates sapiēs fuerit, an oīum græcorū sapientissimus, qui unū sustinet alterū impugnare debet, sed quæretī simpliciter, eo quo diximus modo, quæsitū magis ostēditur, & minime circa ipsum decipi cōtingit. Et hæc impræsentia de medii electione dicta sufficiant.

Quo pacto in diuersis terminorum combinationibus medium reperire contingat. Cap. XXIIII.

VM supra sex terminis tamquam partib; componentibus omnes propositiones constare nobis suppositum sit, manifestū, quod quæsitā omnia ex illis necessario conficiē.

tur, quodlibet enim quæsitum propositio quædam est,
uerum cum a nostra tractatione indiuiduum supra ab
iiecerimus, quinque tantum termini relinquuntur, quo-
rum quilibet aliis quatuor iungi potest, & etiam fortas-
se sibi ipsi, nam accidentia de accidentibus, & definitio-
nes de definitionibus prædicari fortasse possunt, ita ut
omnes combinationes secundum genus aut quadragin-
ta, aut quinquaginta in affirmatiuis reperiātur, negatiuæ
uero quatuor immediatæ solum sunt, mediatae uero cer-
tum numerum non habent, de his igitur omnibus nobis
impræsentia agendum esset, & ostendendum quæ me-
dia cui quæsito aptari possint, & quæ non possint, non
enim omnia superius tradita omnibus accomodantur,
sed certis certa. Verum nos fastidii fugiendi gratia, &
etiam quoniam scribendi ocium non conceditur, de uno
tantum uerba facturi sumus, quod & maximas difficul-
tates habet, & ad scientiarum acquisitionem, aut solum,
aut potissimum quæritur, hoc autem est quædo acci-
dens de subiecto prædicatur, & impræsentia parum re-
ferat an ut proprium, an ut accidens insit, eadem enim
fere est ratio, prout ad præsentem tractationem spe-
ctat. Quo pacto autem tale quæsitum inter cætera co-
gnosci possit, impræsentia nobis intempestiue diceretur,
nam aut, qui de propositionibus agunt, aut, qui de quæ-
sitis, hoc ostendere debent, & nobis cognito quæsito me-
dium reperire tentandum est.
Accidentis igitur quæstiones, aut simpliciter considerā-
tur, ut homo mortalis est, aut secundum respectum, seu
comparationem quandam, ut homo est nobilior equo,

in iis igitur in quibus aliquid simpliciter hoc est sine
comparatione quæritur, aliquando additur per se,
aut per accidens, ut homo per se risilis est, per accidens
uero albus, aliquando actus, & potentia, nonnunquam
simpliciter, & secundum quid, necessario & fortuito, le-
niter, aut remisse, & infiniti propemodum alii conside-
randi modi in quæsitis adiungi possunt, licet illi qui
magis in usu sunt, fere omnes enumerati sint. Nos ta-
men in uniuersali de ipsis uerba facturi sumus, ne parti-
cularium tractatione opus in inensum excresceret. Si
igitur accidēs absq; aliqua adiectione, aut respectu præ-
dicatur nulla alia methodus expectanda est præter eā,
quæ supra tradita est, ea uero, quæ per se inesse probari
debent, aut secundum actum, & potētiam, aut omnino
per aliquam aliam multiplicem connexionē, quæ absq;
comparatione fiat, necesse est, ut illam habeant explici-
te, aut implicite, explicite uero duobus modis probari
possunt, aut easdemmet particulas apponendo, aut nō
ipsas sed ipsarum antecedentia, & consequentia requi-
sita, ita ut, quemadmodum extrema ex pluribus confe-
cta esse uidentur, ita etiam media partes habeant, quæ
omnium terminorum differentias consequi, ac antece-
dere ualeant, prout opus est. Rursus hoc idem duobus
modis fieri potest in utraq; differentia, nam aut illæ par-
ticulæ, seu ipsarum antecedentia, & consequentia in ut-
traq; propositione ponuntur, aut in altera tantum, exē-
pli gratia.
Quicquid est aptum uita priuari per se mortale est.
Omne animal est aptum uita priuari.

Omne igitur animal per se mortale est.

Hic uerbum per se in maiori propositione tantum positum est, conclusio autem sequitur per se de minori extremitate, eo quod qualem nexum habet medium cum maiori extremitate, talem impartit minori, uerū minor extremitas secundum propriam naturam prædicatum non recipit, sed ea ratione, qua ipsius medii pars existit, ideo, si quis uult, ut secundum se talem naturam recipiat, necesse est, ut medium per se minori extremitati annexatur, & in illa minori propositione dicendum est, animal secundum se est aptum uita priuari, aliquando uero ex eo, quod minori propositioni aliquid additur, conclusio cum illa aditione sequitur: propterea quod, quæ admodum subiectum se habet ad medium, ita se habet ad maiorem extremitatem, exempli gratia,

Quicquid albedinem participat, uisum disgregare potest. Nix maxime albedinem participat, nix igitur maxime uisum disgregare potest. Hæc autē fortasse clariori modo proportionem ostenderentur, hoc pacto. Quemadmodum nix ad albedinem se habet, ita etiam ad disgregationem uisus, sed nix maxime alba est, ergo nix maxime disgregat, cæterum de ipsa alias, impræsentia uero illud cognitum existat, quod eademmet particula, aut ad subiectum, aut ad prædicatum apposita, aut ad utrumque commode in quæsitis de accidente factis conclusio colligitur, nam in aliis raro id uerum est non enim si omnis geometra est homo, & aliquis maximus sit geometra, propterea maximus homo existet, imo neque in omnibus accidentibus, nam licet omnis uir probus dormire cogatur,

& Cæsar maxime uir probus sit, non tamen sequitur, ut maxime dormire cogatur, dicendum igitur hæc solū. Locum habere in propriis subiectis, & passionibus, aut quod ego potissimum laudarem eademmet particula utriq; extremitati apponatur, Altero autem modo hoc idem probare possumus per methodum superius traditam, hoc est per antecedentia & consequentia requisita ad ostendendum per se, aut secundū aliquam aliam adiectionem inesse, exempli gratia sit definitio ipsius per se per propriam naturam, & non per aliam inesse, proprium uero, quod ipsum non per alia, & alia per ipsum insint, & sit propositum quæsitum an per se ignis rarefaciat hunc in modum arguere licebit.

Quicquid per propriam naturam, & non per aliam calefacit per se rarefacit.

Ignis per propriam naturam, & non per aliam calefacit.

Ignis igitur per se rarefacit. Et idem intelligatur si proprium pro medio reciperetur hoc modo.

Quicquid aliis est causa ut calefaciant, & nihil est causa ipsius, per se rarefacit.

Ignis est causa aliis, ut calefaciāt, & nihil est causa ipsius.

Ignis igitur per se rarefacit. Si quis igitur hoc modo procedere cupit totam superius traditam methodum huic tractationi accommodare debet, & cum duo probanda sint quod rarefaciat, & quod per se, utriusq; antecedentia, & consequentia requisita recipi debent, quod si alterum notum fuerit alterum probare oportet, puta si quis concederet ignem rarefacere, sed non per se, per definitionem ipsius per se solam probari posset hoc modo.

Quicquid

Quicquid p propria naturā, & nō per aliā rarefacit per se rarefacit. Ignis huiusmodi est, ignis igit p se rarefacit. Ei uero qui cognoscit ignem per se rarefacere, ignotum esse non potest simpliciter rarefacere. Et sic in omnibus aliis connexionibus procedere oportet, in quibus plura uno ex parte prædicati ponuntur, hoc etiam idem faciendum est si plura ponerentur ad subiectum, ut uehementer febricitans in periculo uitæ uersatur, hic mediū complicatum recipere debemus exempli gratia.

Quicumque habet calorem præter naturam in corde cum maxima siti in discrimine uitæ reperitur. Sed uehementer febricitans talis existit, uehementer igitur febricitans in discrimine uitæ uersatur, & idem de aliis intelligere oportet.

Implicitè uero aliquid per se inesse probatur quando prædicati, aut subiecti propria recipitur definitio & alteri per se inesse assumitur, ita ut extrema per propriam naturam connectantur, id in demonstrationibus semper contingit, nam, licet ibi per se, & huiusmodi alia non explicentur, tamen conclusio secundum propriam naturam talis infertur, exempli gratia.

Omne quod est aptum uita priuari mortale est.

Omne animal est aptum uita priuari.

Omne igitur animal mortale est.

Hic licet propositiones uerbum per se actu non recipiant, tamen si tales supponuntur conclusio per se, & necessario infertur, & hoc idem intelligendum est de aliis, quæ aliquo modo implicitè probari possunt, & hæc de iis, quæ sine comparatione ostenduntur.

O

De quæſiti accidentis differentiis ſecundum comparationem factis, & inuentione mediū in iſſis, Cap. XXV.

Væſita uero, quæ comparate fiunt, ſeu ad aliud ſe habet trifariam diuiduntur, nam, aut reſpectus eſt unius ſubiecti ad plura accidentia, ut Simia eſt magis homini ſimilis figura, quam operationibus aut plurium ſubiectorum ad unū accidens, ut uirtus magis expetenda eſt quam diuitiæ, aut plurium ſubiectorum ad plura accidentia, exempli gratia ita ſe habet Leo inter bruta grefſibilia, ut Aquila inter uolatilia, uel ſic Ariſtoteles ita ſuperat alios philoſophos ut Alexāder alios Imperatores, hæc oīa ad prædicatū relationē habet, ad ſubiectū uero referētur ſiquis hoc pacto quæſita ppoſuerit. Qui magis diligit doctrinā quā diuitias uir bonus exiſtit, Socrates Ariſtoteles ſapientior legibus obtemperauit. Ariſtoteles, ita excellēs inter philoſophos, ut Alexander inter Imperatores, eſt omnium doctiſſimus; plura prædictis quæſita reperiri non poſſunt, nam quartum mēbrum, quod ex hac diuiſione oriri poſſe uidetur, qua ſcilicet unum ſubiectum unī accidenti refertur, non conſtituit quæſitum comparatiuum; ſed ſimpliciter quæſitum, de quo in ſuperioribus abunde dictum eſt; nam, ſi homo ſubiectum unum exiſtens albedini tamquam unī accidenti ſubiiciatur, nulli dubiū eſſe arbitror, quod talis propoſitio fiet, homo albus eſt, quæ ut dictum eſt ſimplex quæſitum uocari debet, & non ſecundum comparationem factum tria igitur quæſitorum genera habemus, quæ ſiquis ra-

rae
V.
lae
aut
ide
ra,
nū
æ,
li
ca
lo
æ
nis
tri
a
s
fi
tri
ni
m
æ
ia
t
o
s
t
s
tione subiecti duplare cupit, senarium numerum habe
bit, sed hæc impresentia parum referunt, nam eadem de
utroq; ratio est, & ideo ea, quæ de tribus prioribus dice
mus, ad reliqua accomodari debent, prius igitur uiden
dum an aliquid commune habeant, deinde particulario
ribus exemplis, unumquodq; absoluemus.

Quemadmodum medium inter simplex subiectum,
& prædicatum positum simplicem connexionem ha
bere debet, inter terminos uero multiplices constitutū
multiplicem facit iuncturam, ita quando extrema ad
aliud referuntur, etiam medium ad aliud comparabitur
hoc autem dupliciter continget, ut in superioribus, aut
implicite aut explicite, sit igitur in quæsito primum re
latio unius accidentis ad plura subiecta, exempli gra
tia homo est ita albus ut equus, explicite hunc in modū
argumentari licebit.

Quicquid ita disgregat uisum ut equus, est album ut
equus homo ita disgregat uisum ut equus, ergo homo
est ita albus ut equus, & eadem ratio est, si secundū ma
gis, & minus compararentur, implicite uero hoc pacto
ratiocinari continget.

Quicumq; habet febrem continuam calidior est homi
ne bilioso, sed synocho febris laborans cōtinuam habet fe
brem, synocho igitur febris laborans calidior est homine
bilioso, in maiori enim propositione nihil aliud intelli
gimus, nisi: quod quicumq; maiorem calidorum fumos
rum copiā habet in toto corpore, quam homo biliosus,
eo calidior existit, & sic nulli dubium medium, quod
explicitam comparisonem non habebat, latentem, &

omnino complicatam habere, quo autem pacto huiusmodi media inuenire, & ipsis abundare possimus non admodum difficile est uidere, pro iunioribus tamen dicamus definitiones, accidentia, & reliqua omnia antecedentia, & consequentia, quæ in simplicibus sumebantur absq; comparatione in his argumentis comparate semper requiri, sit enim exempli gratia ostendendum medicum sapientiore esse iurisperito, hic nulli dubium est quod, si probare oporteret medicum aut iurisperitum sapientem esse simpliciter, a definitione, & propriis sapientiae simpliciter consideratis arguere liceret, & simili modo ab aliis annexis tam subiecto quam prædicato, modo, cum comparate dici omnia debeant, ab eisdemet comparate dictis argumenta sumere licebit, sit igitur sapientiae definitio principiorum & causarum cognitio, hunc in modum iurisperito medicum sapientiore esse colligemus.

Quicumq; iurisperito magis rerum principia, & causas agnoscit eo sapientior est, medicus iurisperito magis rerum principia, & causas agnoscit, ergo medicus iurisperito sapientior est, simili modo ab omnibus aliis antecedentibus, & consequentibus tam subiecti quam prædicati argumenta sumere possumus, quæ nos impræsentia breuitatis causa omnia omittere decreuim⁹. Ad hoc genus reducuntur quæ sita in quibus quaeritur uter uincet aut liberabitur, seu morietur, similiterq; utrum sit eligibilius melius, pulchrius, calidius, & infinita prope modum alia generis eiusdem: nam seu accidens utriq; inest, seu uni tantum, uel alteri magis, alteri uero mi-

nus, aut æqualiter, modo relatio unius accidentis ad
duo, aut plura subiecta seruetur, semper eodem modo
procedendum est, & in his amplum locum habent opi-
niones, præcipue quando subiecta, aut casu, aut electio-
ne, aut omnino propter aliquod extrinsecum acciden-
tia subiectis insunt, aut nulla maior ratio apparet de
uno, quam de altero, nam in quibus necessario, aut ma-
nifeste magis alteri inest ridiculum esset quæsitum, exē-
pli gratia si quis quæreret uter magis secundum suam
naturam calefaciat, ignis an aqua ridicula esset quæstio
cum uni necessario, alteri uero nullo pacto insit, simili-
ter si quis quæreret uter magis curaturus sit ægritudinē
medicus an uulgaris, uter magis currat ceruus an testu-
do. Quæstiones igitur fieri debent de iis, quæ ambiguā
præminentiam habent, quod si etiam de maxime eui-
dentibus fieri aliquando debent propter sophistas ea-
dem methodo pcedere oportet. Si igitur de bello quæ-
ratur cuinam indicendum sit, aut de pace cum quo po-
tissimum ineunda, de uictoria cuinam præcipue tribue-
enda, de lucro uter maiora, & plura lucratus sit, & in om-
nibus aliis eiusdem generis sē prædictam methodum
procedere oportet. Exempli gratia parato ab Imperato-
re exercitu, quæratur turcis nē an gallis bellum inferre
debeat, argumenta a belli definitione sumi possunt,
quæ impræsentia sit publica dimicatio iustitiæ causa fa-
cta, uidendum igitur cui nam magis talis definitio in-
sit, esto exempli gratia, quod Turcæ contra Deum, galli
uero contra homines deliquerint, manifestum maiore
requiri iustitiam contra eos, qui Deum non colunt, quā

contra eos, qui alterius propria non restitunt, argumē-
tum igitur hoc pacto erigetur.

Iis qui magis peccant potius bellum mouendum ab Im-
peratore, quam iis, qui minus, sed turcæ magis peccant,
quam galli: Turcis igitur potius indicendum bellum
quam gallis. Et ut argumenta a definitione belli sumū-
tur, ita a propriis, accidentibus, & aliis antecedentibus,
& consequentibus requisitis accipi possunt, quod etiam
paulo antea testati sumus, hic enim nihil aliud facere p-
posuimus, nisi ut multitudine exemplorum, & repeti-
tione eorum, quæ maxime utilia censemus, omnia com-
modius intelligantur, & probe memorie mandentur, sic
enim exigente usu absq; aliqua cunctatione ipsis uti ua-
lebimus. His quæsitis utuntur medici quando quæ-
runt duorum, aut plurium uter biliosior, aut longioris
uitæ, similiter etiam quando dicunt cerebrum esse frigi-
dum, aut calidū, nā intelligūt tēperato frigidus uel cali-
dus esse, & hæc eadē accomodari poterūt aliis artificib9

Duobus accidentibus uni subiecto comparatis
medium inuenire. Cap. XXVI.

Quotiescumq; uni subiecto duo accidentia compa-
rantur, aut sunt contraria, seu omnino opposita,
aut non, sed potius (ut uocant) disparata, si oppo-
sita, cum utrunque inesse non possit, facile unus-
quisq; arbitrabitur, quod, si alterum inesse ostendatur,
reliquum non inesse monstratum erit, præterea subie-
cto alterutro necessario prædito, ex eo, quod alterum nō

ineffe probatum fuerit, alterum necessario adesse collectum esse existimabit, sed hæc non ratiocinatione, sed alio modo collecta sunt, cæterum hæc clare, in iis, quæ de proportionibus dicemus, explicabuntur, ideo hic præceptum esse debet, ut utriusque accidentis antecedentia, & consequentia considerentur, similiterque subiecti, deinde uidendum quæ magis, aut minus, aut pari modo, uel omnino sola insint, aut quomodocumque aliter ad ipsum subiectum se habeant, & ipsis ratiocinationes conficiendæ, quod si subiecti, & alterius accidentis solum, quod in conclusione prædicatur secundum comparationem in recto antecedentia & consequentia quæres ut in superioribus idem efficeret, quomodocumque autem dixeris necesse est ut omnia propter comparationem expendantur, & ideo hæc impræsentia parui referant. Quærat igitur exempli gratia an homini magis insit facultas audiendi, quam tangendi, aut contra, sit igitur proprium facultatis percipere proprii obiecti differentias, hunc in modum arguere licebit.

Cuiusque inest magis percipere tangibiles differentias quam audibiles magis inest facultas tangendi; homini autem inest magis percipere differentias tangibiles, quam audibiles, ergo homini magis inest facultas tangendi, quam audiendi, & idem de omnibus aliis intelligatur. Quopacto autem maior, aut minor propositio nota fiat nobis impræsentia dicendum non est, nisi aliis ratiocinationibus probari possint, supposuimus enim a principio in iis, quæ nobis cognitæ sunt propositiones, ratiocinandi artem tradere, quod, si præmissæ quærantur tan

quam quæſita manifeſtum, quod nullo pacto a principali quæſito quo ad probandi modum euariant, quo fit ut in iſtis demonſtrandis eodem prorsus pacto procedere oporteat. Ad hoc quæſtionis genus reducuntur quæſita quibus colligere uolumus iure ne an iniuria alia quid dictum, factumue ſit, bene ne an male, liberaliter, uel ſecundum prodigalitatem, rursus in aliis artibus, ut in medicina utrum ſecanda ſit uena, an medicamentum purgans exhibendum, an exquiſito uictu an liberaliore utendum, & denique an id, cuiuſcunque generis ſit, quod proponitur aliquid boni uel mali ægrotati afferre ualeat, & infinita propemodum alia ad hoc genus reducuntur, quæ nos breuitatis gratia omittimus præcipue cum in omnibus eodem pacto procedendum ſit, uerum memoria non excidat, quod in his explicite & implicite arguere poſſumus quemadmodum & in ſuperioribus, exempla autem facile quilibet illis commonefactus ex ſe ipſo reperire poterit, ideo nos ad tertium genus tranſibimus.

Quo pacto medium reperire contingat quando duo ſubiecta duobus accidentibus comparantur.

Cap. XXVII.

I uero duo ſubiecta duobus accidentibus comparata proponantur, ut ſanus ita exercet operationes conſuetas recte, ut ægrotus male, medium reperire oportebit, quod principali ſubiecto, & prædicato annexum ſit, eo modo quo opus eſt ad quæſitum neceſſario inferendum, ita tamen

men annexum esse debet, ut ad ea, quæ comparate dicuntur secundum prædictum modum referat, exempli gratia status secundum naturā, seu dispositio, seu affectus impræsentia enim nihil differant, tanquam medium recipi potest ad ostendendum corpus sanum recte exercere suas operationes hunc in modum. Quicquid secundum naturam affectum est recte suas operationes exercere potest, corpus sanum secundum naturā affectum est, corpus igitur sanum recte suas actiones efficere potest, hoc igitur medio simpliciter quæsitū colligere possumus: at si cōclusio ad aliud referri debet, etiā medium ad aliud referatur necesse est, hoc pacto. Quicquid ita secundum naturam affectum est ut aliud præter naturam, recte suas actiones exercere ualet, ut qui ægrotat male ipsas efficere potest. Sed sanum ita secundum naturam affectum est, ut aliud præter naturam, sanum igitur ita recte exercere potest operationes, ut qui ægrotat male. Ad hoc genus reducuntur omnia quæsitā in quibus plures artifices pluribus accidentibus subiiciuntur, aut omnino pluribus plura, ut ita miles quærit uictoriam in bello, ut medicus sanitatem in ægritudine & ut agricola in agro curat ne malis hærbis fruges occupentur, ita Prætor in ciuitate ne mali homines uiris bonis impedimento sint, & idem intelligendum est de aliis, quæ eiusdem sunt generis; Poterunt præterea omnia hæc, ut superiora implicite, & explicite probari, licet raro rationibus totum explicatibus in huiusmodi quæsitis scriptores utantur, nam fere semper proportionem utuntur, de qua alias

P

proprio ipsi dicato libro agere decreuimus, ideo nemo a nobis expectare debet ut de ipsa in præsenti haud cōmodo loco differamus. Circa prædicta accidentis quæ sita fere omnes coniecturæ, opiniones, prognostica, seu prædictiones uersantur, nam, qui de alicuius ægrotantis salute, aut morte quærit quid aliud sciscitatur, quam duo de uno subiecto accidentia? qui uero duorum uter potius periturus sit, nihil aliud quærere uidetur, quam unum accidens de duobus subiectis, at qui futura prænunciant, nihil aliud inferre uidentur nisi quod alterū ex contrariis inerit, aut quod huic, & non illi, aut quod huic aliquid perinde ac illi aliud. Et sic in omnibus aliis fere semper uno ex prædictis modis, aut futura præcognoscere, aut præsentia, aut præterita diuinari cōtingit. Verum in his diligenter cauendum est, ut scientia a præcognoscendi arte separetur, tunc enim sciētia erit, quando a certis causis rei cognitio depēdet, quæ nullo pacto impediri possunt, præcognitio uero erit in iis quæ aliter se habere possunt, hæc autē sunt quæ causas pugnantētes habent, uerum de his alias, impræsentia enim sufficit aliquo modo cognouisse quo pacto in quæsitis comparate factis procedere oporteat, quod quia utcunq; nobis absolutum est, reliqua prosequemur.

Proposito quæsito cuius causa quæritur mediu
dium inuenire. Cap.
XXVIII.

QUATVOR in uniuersum modis, ut supra dicebamus, medium secundum nostrū cognoscendi modum inuenire licet, quorum frequentior est ille, quo proposito quæsito medium quærimus, cuius duas statuimus species, alteram qua simpliciter petebatur an ita secundum ueritatem termini iungerentur, alteram uero, quæ cognito terminorum nexu ita se habere, causam sciscitabatur. Hucusq; igitur de omnib; transigimus mediis, quæ simpliciter inesse ostendere poterant, & hoc fere in omnium quæditorum differentiis, & ne mediorum copia deficeret, aut inter multa proposita, quod nam potissimum eligendū esset, æsitaremus, de ipsorum abundantiā, ac electione nonnulla tradidimus, relinquitur igitur impræsentia, ut quo pacto in illis quæsitis, quorum causa quæritur, medium reperiri debeat breuibus complectamur. Qua in re illud imprimis sciendum est quod quærenti absolute causam unam ex definitionibus supra enumeratis respondere oportet, quælibet enim definitio ab aliqua causa sumitur, & licet secundum formā idem non sint, nam causa est id, quod respondetur ad interrogationem factam per propter quid, de qua impræsentia agimus, definitio uero redditur ad quæsitum in quo quæritur quid aliquod simplex, & incomplexum per se sit, tamen quia semper idem subiecto sunt, obtinuit usus ut pro medio definitio poni, & non causa dicetur, licet scire, per causam cognoscere, & non per definitionem omnes arbitremur. Imo, quod magis mirandum est, nullum terminum habemus, quem alicui causæ at-

tribuere possimus, cum tamen rerum causas agnoscere
absq; eo, quod definitiones inuestiget, unicuiq; liceat,
nam quemadmodum quaerendi modi inter se differunt,
ita inueniendi uia uaria esse debet, praeterea cum alter
alterum non praesupponat, & natura seiuncti sint, non
uideo cur seorsim doceri non possint, caeterum hac potissimum
de causa id factum esse arbitror, ut compendiosius
simul utranq; methodum complecteremur. Quomodo
autem res se habeat nos superius posita principia
seruare decreuimus, in quibus diximus definitionem
uniuersaliter antecedere, ac consequi id, cuius est definitio,
causam uero, neq; praedicari, neq; subiici per se posuimus,
quo fit, ut in praesenti loco causam pro medio
recipere non possimus, sed omnino definitionem loco
ipsius ponere cogamur, alias tamen Deo fauente totum
processum syllogisticum inter causas, & effectus uersari,
& definitionem nullo pacto per se demonstrationem
ingredi posse, ostendimus.

Totus igitur labor respondendi ad quaesitum cuius causa
quaeritur, in definitionis inuentione positus esse uidetur;
quamobrem aliquis fortasse existimabit nostrum in praesenti
loco officum exigere, ut definiendi artem tradamus, sed res
non ita habet, supposuimus enim a principio nolle nos
terminorum inuentionem prosequi, sed iis, qui definitionibus,
& aliis terminis abundassent, artem inueniendi medi
tradere decreuisse. Intepestiuè namq; definiendi methodus
impraesentia doceretur, cum maior pars eorum, qui diuidunt,
& componunt, aut proportionem argumentantur, definitionibus
utatur, ideo

hæc tractatio in aliquo omnibus his artificibus com-
muni loco referuetur. Illud etiam non immerito quæ-
ret quispiam cur supra, quando de simplici inhæ-
rentia agebatur, a definitionibus argumenta sumpseri-
mus, nam si omnia antecedentia, & consequentia, quæ
inter se connexa aliquid colligere possunt, simplici quæ-
sito satisfaciunt, non facile est uidere, quæ media cau-
sis quæditorum reddendis supersint. Ad hoc igitur respō-
dere oportet per definitionem utrunq; ostendi scilicet
uerum esse, & propter quam causam, cum igitur defini-
tio utroq; munere probe fungatur haud, mirum uideri
debet utrobique ipsius mentionem fieri, nam quærēti an
luna amittere possit lumem an non, qui ratiocinatione
id colligit, quæsito satisfacit, seu causam idest terræ in-
terpositionem, seu aliquid aliud tanquam medium rece-
perit; Quicunq; igitur aliquid ita se habere solum ostē-
dere cupit, non solum definitiones, sed omnes alios ter-
minos recipere potest, ille uero, a quo quæsitī causa peti-
tur, solam definitionem respondere debet, quæ, ut supra
dictum est, rei causa existit. Posceret igitur nostrum in-
stitutum, ut quæadmodum in omnibus quæsitis absq;
causæ interrogatione petitis medium reperire, ac ipso-
rum copiam adipisci tradidimus ita etiā modo in omni-
bus causam inueniendi, ac ipsis abundandi pro uiribus
doceremus, nam cuiuslibet quæsitī, postquam simplici-
ter ita se habere cognouimus, statim causam, cur hoc uel
illo modo se habeat quærere possumus, & hoc non solū
in simplicibus, sed etiam in iis, quæ secundum cōpara-
tionem fiunt, ut cur morietur potius Socrates, quam

Plato, aut cur condemnabitur Catilina, & nō Cathegus
& idem de aliis intelligatur, cæterum quo minus eo pa-
cto proficiamus in causa est, quod supra abūde decla-
ratum fuit qua methodo unumquodq; quæsitum defi-
nitione colligi possit, & quo pacto ipsarum multitudo
secundum lōgitudinem, & latitudinem reperiatur, quo
fit ut laboriosum non sit ei, qui superiora diligenter cō-
siderauerit, definitionem elicere, & ipsam pro medio sta-
tuere ad causam: cur quæsitum ita se habeat, reddēdam,
ideo ea, quæ facile quilibet ex se ipso elicere potest, omit-
tentes reliqua pro uiribus absoluerē conabimur. Cum
causarum genera quatuor supposita sint, manifestum
quod simpliciter causam quærenti unam ex ipsis respō-
dere possumus, ex ipsa latitudine copiam recipientes,
secundum longitudinem uero non solum immediatam
sed oēs alias superiores reddere licet, quæ quo pacto re-
periri possint, supra abunde traditū est, uerum nonnun-
quam contingit ut non causa quæcunq; illa sit, sed cer-
ta quærat, quo fit, ut si quis de una interrogatus aliā
responderet, quærenti minime satisfaceret, & si fortasse
recte causam pro alio quæsito inuenisset, quærat enim
exempli gratia quis cur Socrates ædificet, ut ipsius fi-
nem audiat, haud commode respōdebitur, quia adsunt
lapides, & ligna, materia enim sunt hæc, & non finis, rur-
sus si quis rogatus, qua substantia cerebrum constet, res-
pondeat ideo fabricatum esse a natura, ut sit principiū,
sensus, & motus, ridiculum erit responsum, non quia ue-
rum non sit, sed propterea quod intempestiue redditur,
& hoc idem contingere potest in aliis secundum latitu-

dinem. Aliquando uero fm longitudinē error cōtingit,
nam ei, qui proximā, atq; immediatā causam postulat,
frustra aliqua ex remotis, licet eiusdem generis sit, re-
spondebitur, sit exempli gratia quæsitum cuius sit fi-
lius Socrates, ridicula erit responsio, quæ dicet patris es-
se filium, nam potius quinam esset illius pater respon-
dere oportebat, diligenter igitur quid ab aliis quæra-
tur, aut nobis ipsis tamquam probandum propona-
mus (ne quiduis aliud potius quam quæsitum proba-
re contingat) animaduertendū est, quo autem pacto co-
gnoscere ualeamus quā ex causis quærant, aut omnino
quæsitū, nobis impræsentia dicendū nō est, quippe qui
non interrogandi, & respondendi artem tradimus, sed
potius quo pacto unicuiq; quæsito noto satisfieri pos-
sit, quapropter quæsita tāquam nota in tota hac tracta-
tione recipiātur. Ei igitur, qui simpliciter quærit, uno
ex superius traditis mediis satisfacere possumus, quæ-
rēti uero cām, una ex quatuor enumeratis seu sit prædi-
cati, seu subiecti, determinate autē formalē requirēti p
ipsam rñdere oportet, & similiter de aliis itelligēdū est.
Cæterum quemadmodum inquæsitis sine causa tria in
uniuersum quæri possunt, an scilicet utriusq; termini iū-
ctura ita se habeat, puta an hoc sit uerum homo est al-
bus, rursus an homini insit albedo, hoc est an subiecto
prædicatum insit, demum uero an prædicato subiectū
subiiciatur, ita in causis euenire censendū est. Quod au-
tem in illis quæsitis hæc tria reperiantur facile persua-
deri potest ex principiis, a quibus deducūtur, nam hoc
postremum ostenditur per principium illud, quo dicis

mus, siquid antecedit aliquē terminum, antecedit etiā
eos, quos ille antecedit, dūmodo uniuersaliter affirma-
tiue id faciant, aut omnino ad utilem ratiocinationē re-
uocari possint. Aliud uero colligitur eodem secundum
rem principio, ratione tamen non solum differente, sed
etiam opposito, quo arbitramur siquid de alio præ-
dicetur attribui etiam illis, de quibus illud prædica-
tur, primum uero cum sit ueluti genus ratiocinatione
simpliciter concluditur, in qua processus ille a prædica-
tis ad subiecta, & a subiectis ad prædicata æque primo
reperitur, ut enim scala potentia continet respectum as-
cendendi, & descendendi, ita syllogismus ad illa princi-
pia se habet, possumus igitur quærere causam cur So-
crates albus sit, ita ut de toto composito intelligatur,
possumus etiam quærere quamobrem homini albedo
insit, aut qua de causa albedini subiiciatur homo, siquis
igitur complexi causam requirat, indifferenter utraq;
definitio tum subiecti tum prædicati pro medio recipi
potest, absolute enim definitio recipienda est, siquis au-
tem inhærentiæ prædicati ad subiectum causam exigat,
manifestum quod per causam prædicati respondendum
est, si uero non cur subiecto prædicatū insit, sed causam
qua subiectum prædicato subiiciatur, inquisierit, per su-
biecti causas respondeatur. Quemadmodum enim po-
test aliquis Florētiæ ad Montem Victolinum, & ab eo
Florentiam iter sciscitari, ita in subiecto, & prædicato cō-
tingere cēsendum est, & ut exemplo de lignorum nexu
supra posito utamur, esto lignū excipiens ea parte qua
recipit cauum, exceptum protuberās siquis eius nexus
causam

causā reddere uellet, ex parte excipientis diceret quia
cauum, & partem alterius protuberantem recipere ap-
tum est, ex parte uero recepti responderetur quia partē
prominentem habet, quæ in alterius cauitatem recipi
potest, licet igitur eadem sit iunctura, diuersæ tamen ip-
sius causæ reddi possunt, quod si hoc idem in exemplo
de itinere posito clarius cernere cupis nonne eadem uia
aliter cum ab una extremitate, aliter cum ab alia incipi-
mus definitur, cum tamē subiecto una, & eadem sit. De
itinere enim quo Florentia ad Montem Victorinū ue-
nitur interrogatus ab oriente occidentem uersus profi-
ciscendum esse respōdebo, aut quod a principio uia pla-
na, & culta est in fine uero aspera, & inculta, contra ue-
ro de ea, quæ e Monte Victorino Florētiā peruenire
possumus, interroganti quod ab occidentem orientem,
& quod a principio aspera & inculta in fine uero plana,
& fructifera est, respondendum putarem non solū ego,
sed quiuis alius. Id igitur, quod etiā uulgares in rebus
notissimis agnoscunt, in iis, quæ licet paulo obscuriora
sunt, secundum tamen proportionem se habent, nobis
inspiciendū est, Rursus esto aliquis uia prædictæ igna-
rus, qui simpliciter quonam ipsa deducat nos roget, nō
ne duo uero respondere poterimus, & quod Florentiā,
& ad Victorinum Montem defert. Ei autem nō simpli-
citer de uia, sed Florentiam uersus respicienti: & an eo
deducat interroganti, non amplius commode satisfacie-
mus ea ad Victorinum ueniri posse asserentes, præter-
ea si quis rogaret an hæc uia Florētiā ducat, & respōde-
retur quod Florētiā huc ipsa ducimur, haud recte respō-

Q

sum esset, licet ex unius in alterius cognitionem facile
deuenire possimus, nam relatiua sunt, & ex uno facile
alterum dignoscitur, non tamen propter hoc asseren-
dum est esse idem, cum potius opposita sint, recte igitur
nobis dictum est, quod quærenti alicuius quæsi cau-
sam, duobus modis respōderi potest, per nexum scilicet
subiecti ad prædicatum, & per eum, qui est prædicati
ad subiectum, quando igitur per accidentis definitionē
probamus ipsum inesse, tunc recte respōdetur ad eum,
qui cur accidens subiecto insit, interrogauerit, at si quis
non hoc, sed cur subiectum prædicato subsit, scicitatus
fuerit, non amplius recte per accidentis definitionē seu
causam probaretur, sed medii ad subiectum recipien-
dus est nexus. Sustinentes igitur per demonstrationem
ostendi subiecto prædicatum inesse, haudquaquam di-
cere possunt, subiecti definitionem, seu causam esse me-
dium, nisi per accidens id aliquando contingat. At si de-
monstratio est syllogismus quidam, & syllogismus per
se utrunq; æque primo inferre potest, manifestum utri-
usq; definitionem, seu causam pro demonstrationis me-
dio recipi posse, quapropter neq; subiecti, neq; prædica-
ti definitio est medium per se in demonstratione, sed sim-
pliciter definitio. Siquis autem subiecti definitione uti
nolit, eo quia principii petitionem uereatur, ipse sciat se
per passionis definitionem, ipsam non euitare, utrobique
enim eadem est ratio; nam quemadmodum in demon-
stratione, qua definitio subiecti accipitur in maiori pro-
positione, principii fit petitio, ita in minori si passionis
definitio pro medio ponatur, idem continget, nam prin-

cipii petitio est quando assumitur tanquam notum id,
quod principaliter probandum proponebatur, modo
dicet ipse, si probari debet subiecto aliquid inesse, non
debemus accipere id ipsum ipsius definitioni formali
inesse, cum idem sit definitio formalis, & definitum, &
qui unum ignorat alterum etiam ignorare cogatur, &
sic in maiori propositione id, quod probari debet, assu-
mitur. At ego pariter cōtra, si quis ignorat an passio sub-
iecto insit, non debet assumere passionis definitionem
formalem subiecto inesse, nam, cum idem sit accidens,
& definitio ipsius formalis, manifestum propter eandē
rationem, quod si alterū ignoratur, reliquum tamquā
notum recipi non debet, & sic aut in utroq; est petitio,
aut in neutro, nos in neutro esse contendimus: quia per
id, quod actu cognoscimus, in cognitionem eius, quod
actu ignoramus, deuenit, aut, quod etiam magis placet
negandum idem esse prorsus definitionem formalem,
& id cuius est definitio. Cæterum de his fortasse alias
pluribus differemus, impræsentia uero nobis supposi-
tum esse debet definitionē accipi pro medio ad aliquid
inferendum. Illud potius minime ignorandum est ad
eos, qui rerum causas perquirunt, idem esse quandoq;
causam passionis, & subiecti indagare, differunt tamē,
ut uidimus, secundum modum considerandi, & licet ea-
dem definitio in utroq; recipiatur tamē alio, & alio mō
eam inuenimus, ac inuenta utimur & ideo latere nō de-
bet, quod utroq; modo in ipsis procedere possumus,
mihi tamen magis probatur processus, quo a subiecti
causa, & forma accidentium causas, differentias, & na-

turam perquirimus, propterea quod subiectum notissimum esse debet, & ipsius definitio supponitur, accidentia uero, seu passiones an sint, an non, ignorantur, & raro possumus, nisi facta demonstratione, ipsorum perfectam definitionem agnoscere, cæterum de his ad longum dicturi sumus quando de terminorum inuentione uerba facere aggrediemur, impræsentia uero dicendum est quo pacto præcedendum sit in quæsitis quorum causa non reperitur.

Quæadmodum deficiente genere, aut specie, aut proprio argumentum ea parte erigi non potest, ita in quæsitis quorum causa quæritur, deficiente definitione, seu causa, quæsitum fieri non debet, aut, si sit, ad ipsum per causam responsio dari non potest, exempli gratia si quis interrogauerit, quæ sit hominis materia carnem, & ossa respondere possumus, rursus, si quæ carnis & ossium sit materia: interrogamur, quatuor humores facile respondebimus, deinde quatuor elementa, quatuor uero elementorum fortasse materia prima causa materialis est, primæ autem materiæ materia quæri non potest, aut si quærat, quæsitum tamquam inane respondendum, idem etiã de fine, & aliis intelligatur, & hæc secundum longitudinem dicta sufficiant. Alius uero quærendæ causæ modus est quando secundum latitudinem ipsarum procedimus, ut quando materiæ cur talis sit causam formam esse dicimus, formæ uero efficientem causam esse dicimus, quam finis excipit, quæ alia ex dictis excipere fortasse non potest, sed nihil prohibet, ut alius finis id faciat, & ipsum alius quousque ad supremum omnium finem deue-

niamus, aut simpliciter, aut in eo genere, & hæc de inuē
tione mediū circa propositum quæsitū dicta sufficiant.

De secūdo mediū reperiendi modo quo proposita
aliqua propositione aliquid, quicquid sit, ea
inferre cupimus Cap. XXIX.

X iis, quæ hucusq; diximus quo pacto pro
positi quæsitū media inuenire, atq; ipsis abū
dare, & inter ipsa commodissimum prælige
re, & deniq; qua ratione per causam probare
contingat unicuiq; manifestum esse puta
mus. Resta tigi modo, ut aliis de medio inueniēdo de
sideriis pro uiribus satisfaciamus, tribus enim, ut supra
diximus, modis ipsum impræsentia quærebamus, quo
rum uno absoluto ad reliquos pergendum est, ne illi
quibus certum quæsitum non proponitur, mediis desti
tuantur, & proinde conclusiones quæ ex illis oriuntur
turpiter ignorare cogantur, accidit enim sæpæ ut plu
res propositiones habentes potius quid ex illis inferri
possit quæramus, quam quo pacto ad certum concludē
dum quæsitum accomodentur, Aliquādo uero neutrū
ipsorum uolumus, sed a certis principiis ad certas con
clusiones, aut cōtra a certis cōclusionibus ad certa prin
cipia adscendere tentamus. Cæterum hoc postremum
quasi compositum quoddam ex aliis duobus est, ideo
postremo loco de eo agendum est, impræsentia igitur
quo pacto medium ad aliquid inferendum reperiatur
breuibus aperiendum est, Vtilis autem erit hæc tracta

etio potissimum ad scientiarum incrementum, atq; in-
uentionem, similiterq; ad aliquid noui, atq; inoppinati
reperiendum, nam propositiones omnibus modis con-
binantibus sæpæ nonnulla reperiuntur, quæ numquā
antea in mentem uenerant. Magnum etiam iuuamen-
tum afferet iis, qui absq; certa methodo scriptores legūt,
aut lectiones audiunt, nam ipsis hoc maximum incom-
modum contingere solet, ut quanto plura addiscūt, atq;
memoriæ commēdant, tanto magis confundantur, nisi
enim a certis principiis propositiones originem trahant
altera alteri sese opponere uidetur, & hinc maximi, ab-
surdissimiq; errores cōtingunt. Maxime etiā utilis erit
ad disputandum, nam ex concessis semper aliquid elici
poterit quod contra aduersarium sit, aut ex oppositis
eorum quæ ipse negat aliquid ad oppugnandum utile
extrahetur. Deniq; hac methodo utenti nulla in animo
propositio ociosa manere poterit, nam omnes ueluti fæ-
cundæ arbores multos undiquaq; emittent ramos.
Si medium quomodocunq; extremitatibus iunctū tu-
to semper conclusionem inferret, manifestum quod ni-
hil aliud nobis in hac tractatione respiciendum esset,
nisi ut duarum in animo contentarum propositionum
unus communis terminus reperiretur, qui idem existēs
in utraq; propositione necessario aut prædicaretur, aut
subiiceretur, aut in una prædicaretur in altera uero sub-
iiceretur, & hoc duobus modis, aut enim in maiori præ-
dicaretur, in minori uero subiiceretur, aut contra, & hoc
quomodocunq; se haberet secundum affirmationem, &
negationem, uniuersale, & particulare nihil referret, no

bis enim sufficeret, ut conclusio necessario sequeretur,
Cæterum hoc ut supra uidimus non ita se habet, imo
quædā media necessario concludunt, quædā uero id mi
nime facere possunt, quo fit ut non solum communem
terminum reperire debeamus, sed talem, ut ambas extre
mitates necessario iungat, de his autem supra diligenter
determinatum est, ideo impræsentia illis suppositis ali
qua uia incedendum qua medium ad aliquid quicquid
sit inferendum, reperire ualeamus.

Proposita igitur qualibet propositione neminem late
re puto, quod tam ipsius subiectum, quam prædicatum
pro medio recipi potest, & rursus alter terminus ipsi in
eadem propositione annexus maior, aut minor extremi
tas, prout lubet, efficietur, sit igitur propositio omnis
homo animal est, si quis hac aliquid concludere cupit, al
terius terminorum antecedentia, aut consequentia me
thodo supra tradita reperiatur, nā sumpto subiecti antece
dente puta rationale duabus in figuris cōclusio colligi
poterit, in prima scilicet & in quarta, nam si ita dicatur,
omnis homo est animal, omne rationale est homo, ratio
nale igitur omne animal est, in prima figura conclusio
colligetur, & sic maior extremitas de medio prædicaba
tur, si uero minor, ita ratiocinari licebit, omne rationale
est homo, omnis homo est animal, ergo quoddam ani
mal rationale est, & sic argumentum erit in quarta figu
ra, & minor extremitas medio attribuebatur, hominis
uero non antecedente, sed consequente accepto semper
in tertia figura argumentum concludet, nam medio us
triq; extremitati subiecto semper est tertia figura, at ho

mo, in propositione accepta subiicitur animal, & nos
deinde ipsius consequentia accipimus, quo fit, ut mani
festo utriq; subiiciatur, nihil tamen prohibet, quin ani
mal accipi possit tamquam maior extremitas, & tãquã
minor, exẽpli gratia omnis homo rationalis est, omnis
homo est animal, quoddam igitur animal rationale est,
& sic est minor, rursus omnis homo est animal, omnis
homo est rationalis, ergo quoddã rationale est animal,
& sic animal est maior extremitas, hoc igitẽ modo habea
mus quo pacto acceptæ propositionis subiectum pro
medio accipere liceat, propositionis autem prædicatum
pro medio assumere cupienti, illius antecedentia, aut cõ
sequentia quærenda sunt, antecedente autem recepto se
cũda semper resultat figura, in qua homo poterit subiici
ci in conclusione, & prædicari, prout placebit: exempli
gratia omnis homo est animal, nullus lapis est animal,
nullus igitur lapis est homo, hic homo prædicatur, mo
do uero subiicitur nullus lapis est animal, omnis ho
mo est animal, nullus igitur homo lapis est. Quod, si nõ
antecedentia, sed consequentia accipiantur, licebit, ut su
pra, in prima, & in quarta figura conclusionem collige
re, uerbi gratia omnis homo est animal, omne animal
est corpus, quoddam igitur corpus est homo, & hoc mo
do in quarta, in prima uero sic, omne animal est corpus,
omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus.
Quo pacto autem termini se habere debeant secundũ
affirmationem, & negationem, uniuersale & particulare
fortasse iupræsẽtia dicẽdum esset, sed cum hæc ex iis,
quæ supra diximus, facile cognosci possint, nõ est opus,
ut eadẽ

ut eadem inutiliter repetantur , poterit enim quilibet dum medium extremitatibus connectit, quam figuram componat diligenter inspicere, qua cognita, communia, & propria præcepta ipsi aptando, facile cognoscet an necessario conclusio colligatur, an non, & ideo quo ad hanc partem, ad ea, quæ supra diximus, lectorem remittentes reliqua prosequemur. Relinquitur modo, ut breuibus absoluamus quo pacto media ad quatuor quæ sitorum genera accomodentur, non ad quælibet terminos inspiciendo, sed unum hoc solum, ut secundum affirmationem, & negationem, uniuersalem, & particularem conclusio colligatur, deinde etiam nonnulla de modo aliquid colligendi per causam dicturi sumus. Qui igitur uniuersalem conclusionem concludere cupit particulares propositiones respuat, similiter qui negatiue, omnes negatiuas abiiciat, hoc autem retro non comitat, nam uniuersales præmissæ ad particularem conclusionem inferendam requirunt, aut ambæ, aut altera, ad negationem uero semper altera affirmatiua esse debet, altera uero negatiua

Quo pacto conclusionem uniuersalem affirmatiuam ex dato principio inferre liceat. Cap. XXX.

R Oponatur igitur uniuersalis affirmatiua propositio ex qua aliam eiusdem generis elicere cupimus, & sit exempli gratia omnis uoluptas expetenda est, hic quatuor modis, particulibus, & negatiuis exclusis, conclusionem

R

colligi posse arbitrari licet, aut enim accipientur uniuersalia secundum affirmationem, antecedentia, & consequentia subiectum, aut prædicatum, cæterum ex consequentibus subiectum non uniuersaliter (cum in tertia figura argumentum sit) sed in parte tantum colligitur, ex antecedentibus uero prædicatum nihil prorsus colligitur, propterea quod argumentum esset in secunda figura ex ambabus affirmatiuis, in qua ut supra diximus nihil necessario iungitur, ex antecedentibus uero subiectum, in prima figura uniuersalis conclusio inferatur, in quarta uero secundum partem, exempli gratia antecedit uoluptatē gaudiū, hunc in modū arguamus. Omnis uoluptas expetenda. Omne gaudiū uoluptas. Omne igitur gaudium expetendum, ex consequentibus uero prædicatum eodem pacto in prima uniuersaliter, in quarta uero particulariter tantum colligitur sic. Omne expetendum bonum. Omnis uoluptas expetenda, ergo omnis uoluptas bona est, quo fit ut solis antecedentibus subiectum ipsa existente maiore propositione, & consequentibus prædicatum existente minore aliquid uniuersaliter inferre liceat, quo fit ut disputantes facile quod concedere & quod negare debeamus aspicere possimus, nam quæ propositum colligere non possunt tuto concedentes magis perplexos aduersarios reddemus, ea uero quæ id efficere ualent negantes ipsos ne aliquid contra nos colligant maxime impediemus. Cæterū de his alias impræsentia nobis sufficit ostendisse quo pacto hæc ars mirum in modum differentibus cōferat, & eodem modo dicendum est de iis, qui aliquid noui re

perire student aut omnino sciētias pro uiribus augere,
nam hoc modo recte procedentibus neq; conclusiones
deficient, neq; unquam aliquid falsi, aut quod suas posi-
tiones destruat, elicient, modo uere terminos anteceden-
tes, & consequentes subiectum, & prædicatum recipi-
ant. Quæ autem sint antecedentia & consequentia tam
subiectum, quam prædicatum, & quo pacto inuenian-
tur, & ipsis abundare possimus, tam secundum longi-
tudinem, quam secundum latitudinem impræsentia
dicendum non est cum supra de his abunde tractatum
sit, & quilibet eademmet omnia ad hanc tractationem
facile accomodare possit, nullo enim alio pacto differ-
runt nisi quod ibi quæsitæ antecedentia, & consequentia
quærebantur hic uero non quæsitæ sed alterius præmissæ
eademmet indaganda sunt.

Ex dato principio uniuersalem conclusionē
negatiuam elicere. Cap. XXXI.

I uero non uniuersale affirmatiuum, sed ne-
gatiuum concludere sit in animo uniuersa-
lis affirmatiua, & uniuersalis negatiua reci-
pi potest, utraq; enim tale quæsitum conclu-
ditur, sit igitur uniuersalis affirmatiua supe-
rius posita. Hic licet assumere quatuor negatiuarū pro-
positionum genera uniuersalia scilicet antecedētia, & cō-
sequentia, tam subiectum quam prædicatum, horum
tamen ea inutilia sunt, quæ uoluptatem, idest subiectū
uniuersaliter antecedunt, fieret enim syllogismus aut in

R ii

prima figura ex minori negatiua, qua nihil (ut supra uidimus) tuto colligitur, aut in quarta, sed in ea non uniuersaliter, sed secundum partem colligeretur, similiter ex his, quæ subiectum consequuntur aut nihil sequitur in tertia minori existente negatiua, aut secundum partem tantum. Relinquuntur igitur antecedentia, & consequentia prædicatum quorum illa duobus modis in secunda figura colligent, pro ut subiectæ propositionis prædicatum maior, & minor extremitas esse potest, hæc uero tum in prima, tum in quarta necessariam inferunt conclusionem exempli gratia.

Omnis uoluptas expetenda.

Nulla ignominia expetenda, nulla igitur ignominia uoluptas.

Rursus, permutatis propositionibus sic.

Nulla ignominia expetenda.

Omnis uoluptas expetenda, nulla igitur uoluptas ignominia, & hoc modo in secunda figura in prima uero, & in quarta sic.

Nullum expetendum ignominia est.

Omnis uoluptas expetenda est, nulla igitur uoluptas ignominia. Quod si eisdem propositionibus manentibus, permutatis tamen ut maior fiat minor, & contra in quarta figura sequetur nullam ignominiam esse uoluptatem.

Vniuersali autem proposita negatiua, puta nullum corruptibile bonum esse, eadem quatuor secundum affirmationem sumi possunt, quæ omnia aliquid concludunt, non tamen omnia uniuersaliter. nam acceptis antecedentibus subiectum in prima, & in quarta omnino.

uniuersaliter inferetur, adhibitis uero consequentibus
in tertia secundū partē tm, prædicati uero antecedētia
in secunda tuto colligēt, idq; ut supra duobus modis, cō
sequentia uero in prima nihil colligent, eo quod minor
negatiua esset, in quarta uero particulariter tātū. Quo
fit ut ad uniuersaliter inferēdū pposito pncipio negati
uo sola antecedētia aut subiectū, aut prædicatū recipiē
da sint, exēpla autē nō ponimus ne lectores fastidio affi
ciamus, licebit tñ unicuiq; eos paruo labore assumere.

Quo pacto conclusionē affirmatiuā ex dato prin
cipio colligere licet. Cap. XXXII.

I uero, qui affirmatiue in parte aliquid con
cludere cupit uniuersalis, & particularis af
firmatiua proponi potest, sit igit prior uni
uersalis puta omnis uoluptas bonum, hic
non solum quatuor paulo ante dicta propo
sitionum genera sumi possunt, antecedentia scilicet & cō
sequentia uniuersaliter subiectum, & prædicatum, sed
etiam hæc eademmet secundum partem, ita ut octo nu
mero sint ppositionū genera, quæ particulari cōclusioni
inferēdæ prima frōte deseruire posset uidētur, at ex an
tecedētib; uniuersaliter subiectū in pma uniuersaliter
& non fm partē concludit, in quarta uero fm partē tan
tum, reliqua uero oīa ad subiectū relata in prima, tertia
& quarta figura tuto particularē cōclusionē colligunt.
Prædicati uero antecedentia tam uniuersalia, quam par
ticularia nihil colligunt, coniungeretur enim aliquid

neccessario in secunda figura ex ambabus affirmatiuis quod nullo pacto fieri posse supra determinatū, suppositumq; est, acceptis uero uniuersaliter consequentibus in prima uniuersalis erit conclusio, & non particularis, in quarta secundum partem existet. Quo fit ut proposita uniuersali affirmatiua sex propositionum generibus uti liceat ad aliquid ea formaliter accepta inferendum, exceptis enim uniuersaliter & secundum partem antecedentibus predicatum reliqua omnia ad aliquid in parte colligendum commodè deseruire possunt, exempla uera ad hæc diligenter percipienda ex superioribus facile eliciet diligens lector.

Particulari uero propositione sumpta ut quidā homo est albus si ad ea, quæ in parte aliquo modo aut ad subiectum, aut ad prædicatum se habent respiceremus, nihil necessario colligeret, nā ex ambabus particularibus haud quaquam struitur proba ratiocinatio, quo fit ut quatuor tantum propositionum genera respicienda sint, nam ex negatiuis nemo unquam speraret affirmatiuā conclusionem elicere. Vniuersaliter igitur subiectum antecedentibus acceptis, ut omne rationale est homo in prima, & in quarta figura nihil colligeret propterea quod maiori particulari in prima nihil sequitur, & ex minori particulari ambabus affirmatiuis existētibus in quarta syllogismus utilis non erigitur, si quis autem consequentia subiectum statueret in tertia figura tuto inferre liceret. Prædicatum uero antecedentia nihil colligent propterea quod argumentum esset in secunda figura in qua nihil affirmatiue concluditur, consequentia uero prædi

catum & in quarta tuto aliquid connectent, ita ut ex
ceptis uniuersaliter prædicatum antecedētibus reliquis
omnibus secundum hanc considerationem aliquid secū
dum partem inferre liceat.

Quo pacto ex dato principio conclusionem
particularem negatiuam inferre
liceat, Cap. XXXIII.

Articularem autem conclusionem negati
uam qualibet sumpta propositione facile
inferre possumus, sit igitur primo uniuersa
lis affirmatiua, hic octo propositionum ge
nera consideranda, nam uniuersalia, & parti
cularia negatiua antecedentia, & consequentia tam sub
iectum, quam prædicatum eius illationibus prima fa
cie deseruire posse uidentur, ut autem diligentius cri
brentur uniuersaliter consequentia & antecedentia sub
iectum in tertia, & quarta figura id facere possunt, præ
dicatum uero antecedentia, & consequentia uniuersalia
uniuersaliter colligūt in prima, secūda, & quarta figura,
Particularia uero antecedentia subiecto annexa ni
hil colligunt propterea quod aut in prima figura argu
mentum haberet maiorem particularem, aut in quar
ta minorem in parte negatiuam, at utroq; modo disposi
ta medii connexionē nihil necessario colligitur, ex parti
culariter consequentibus subiectum commode infertur
in tertia figura, modo negatiua sit maior, minori enim
particulari negatiua nihil in ea colligitur, ex particula

non &

riter antecedentibus prædicatum in secunda figura utilis sit ratiocinatio, ex consequentibus uero nihil sequitur neq; in prima, neq; in quarta ob nuper dictas causas. Quo pacto igitur accepta ppositione affirmatiua quæ situm particulare negatiuum colligi possit ex dictis manifestum est, nam omnia, quæ subiecto iunguntur exceptis particulariter antecedentibus utilem constituunt ratiocinationem, cōtra uero quæ prædicato copulatur exceptis particulariter antecedentibus inutilem faciunt iuncturam. Vniuersali autē proposita negatiua ex omnibus affirmatiuis conclusio sperari potest, sed ex uniuersaliter antecedentibus subiectum tum in prima, tum in quarta uniuersaliter, & non secundum partem cōcluditur, ideo hæc tamquam inutilia reiiciantur, non quia aliquo pacto deseruire non ualeant, sed quia actu particularem de qua impræsentia sermo est cōclusionem nō colligunt, ex consequentibus uero uniuersaliter, & secundum partem aliquid in tertia figura colligere licet, ex uniuersaliter uero antecedentibus prædicatum conclusio uniuersalis colligitur, ex iis uero, quæ secundum partem particularis, ex consequentibus uero tam uniuersalibus, quam secundum partem aliquid in quarta figura commode elicitur. Ex dictis liquido patet quod exceptis subiectum, & prædicatum uniuersaliter antecedentibus, reliquis omnibus utilis struitur ratiocinatio. Particulari autem propositione affirmatiua sumpta ab uniuersali tantum negatiua conclusionem exigere possumus, nā particularibus adhibitis nihil prorsus colligetur, affirmatiuis uero uniuersalibus ascitis affirmatiua, & non

& non negatiua conclusio sequeretur, ex consequenti-
bus autem subiectum maiori existente negatiua com-
moda fit ratiocinatio, ex antecedentibus uero in quarta
figura aliquid colligetur, sed nō in prima, ex antecede-
tibus uero prædicatum maiore existente negatiua tuto
infertur, ex consequētibus uero in prima, sed nō in quar-
ta. Quo fit ut proposita particulari affirmatiua omnes
propositiones uniuersales, ac negatiuæ aliquo pacto de-
seruire possint.

Particularē uero negatiuam assumentī uniuersalis tan-
tum affirmatiua deseruire poterit, nā ex ambabus parti-
cularibus nulla subest spes recte concludendi, & multo
minus ex ambabus negatiuis, uniuersaliter autem ante-
cedentia subiectū, neq; in prima, neq; in quarta aliquid
inferre possunt, nā neq; illa, maiori particulari, neq; hæc
minori existente secundum partem negatiua aliquid ne-
cessario cōnectūt, ex uniuersaliter antecedētibus in ter-
tia aliquid colligetur, antecedentia uero uniuersaliter
prædicatum in secunda figura aliquid colligunt modo
maior uniuersaliter existat, consequentia uero neq; in
prima, neq; in quarta ob dictas causas, aliquid conclu-
dent. Quo fit ut proposita particulari consequentibus
subiectū, & antecedētibus prædicatū comode uti liceat.
Ex dictis neminē latere arbitror longe faciliiori modo
concludi accipiēdo uniuersalia, quam particularia, &
quod particulare negatiuum conclusu facillimum est,
siquis tamen accepta particulari negatiua id facere ten-
tet, maximam subibit difficultatē. Multa alia dici pos-
sent, quæ ex se inueniendæ ueritatis studiosus facile col-

S

ligere poterit. Nos enim potius excitandi gratia, quam perficiendi uoluntate, hæc in medium protulimus, hæbetantur enim multitudine præceptorum ingenia, contra uero principiis aliquo modo deductis, si aliquid inuentu facile relinquitur, alacriora ad id excogitandum insurgunt, & postea magis memoriæ commédant, quæ ipsi ad inuenere, quam quæ ab aliis tradita sunt; cæterum de his alias, nunc ad reliqua pergendum.

Quo pacto concussione per causam ex notis inferre contingat. Cap. XXX IIII.

QUE Madmodum supra proposito quæsito non solum ipsius connexionem, sed etiã propter quã causam termini iungerentur quærere poteramus, ita impræsentia, cum ex datis principiis aliquid colligere statuerimus aliquando tantummodo simpliciter cõclusisse sat erit, aliquando uero aliquid per causam ostendisse magis iuuabit. Quæ res quãtam non modo dignitatem, sed etiam utilitatem complectatur, nemini obicurum esse arbitramur, nam siquid est quo diis immortalibus similes nos ipsos efficere ualeamus, hoc unum profecto est, nempe rerum causas cognoscere posse. Præterea siquid est, quo nos ab hostibus, & latronibus præcauere, ab ægritudinibus, & paupertate uindicare, a flagitiis, & scelestis omnibus actionibus absterrere, siquid inquam est quo aduersarios superare, sanitatem tueri, diuitias conseruare, honestas, & studiosas actiones perficere, & deniq; si-

quid est, quo felicitatem idest sumum hominis bonum
assequi ualeamus, hæc sane causarum cognitio aut sola
aut maxime existit; Quis enim Imperatorem laudabit,
aut commode ipsum uictoriam assequuturū existima-
bit, qui causas quibus ipsa cōparatur, ignorauerit, quis
medicum recte ægritudinem curaturum putabit, qui
ægritudinis causam, & remediorum facultatem probe
non calluerit, quis demum principem probum cum es-
se censebit, qui principatus administrationis, & omnino
iustitiæ exercendæ causas redere nō potuerit? Certe ego
siquid me in dicendo posse considerem, non solum iis
qui ueritatem solam profitentur, sed etiam aliis omni-
bus honestioribus artificibus hanc totis uiribus cōple-
cti facultatem persuadere conarer, sed cum in dicendo
uiribus parum, & multo minus authoritate ualeam sua
dendi rationibus omissis, quemadmodum in superioribus
feci solis præceptis insistam, quibus quis facile ali-
quid per causam colligere possit.

Ex iis igitur, quæ supra diximus in memoriam reuocetur
nos in tota hac tractatione pro causa definitionem
ponere, quo fit ut aliquid per causam concludere, nihil
aliud sit, quam accipere definitionem pro medio, & ip-
sam extremis ita connectere, ut conclusio ipsius benefi-
cio sequatur. Præterea cum tripliciter inferre liceat, aut
absolute duorum extremorum iuncturā, aut predicatorum
inhærentiam ad subiectum, aut subiecti ad prædicatum
omnibus constare puto quod in primo modo utraq; de-
finitio utilis erit, in secundo uero passionis definitio so-
la, in tertio uero ea, quæ subiectum certis terminis clau-

dit, quo pacto autem ipsa definitio antecedere, ac consequi debeat, ut commodè conclusio inferatur, ex superioribus patere existimo, nam toties recte ea cōcludimus, quoties nexus, seu iunctura propositionum secundum methodum superius traditam facta fuerit, ideo ne eadē fere inutiliter repetantur hæc omnia absolute pertransire decreuimus. Illud uero silentio prætereundum non est, quod aliquādo superioribus definitionibus, aliquādo inferioribus uti licebit, & hoc non solum secundum longitudinem, sed etiam secundum latitudinem eo modo qui in superioribus traditus est, sed tunc per causam mediatam conclusum erit, & ideo diligenter cauendum est ne dum causam necessariā, ac immediatā reddere cupimus, aliquam ex remotis in medium afferamus, cum igitur definitio propria possit considerari tum quo ad subiectum, tum quo ad prædicatum satis planum esse existimo, quod ei, qui simpliciter concludere cupit utraq; ad concludendum utilis est, eum uero, qui cur subiecto prædicatū insit ostendere uoluerit immediatā maioris extremitatis definitionem recipere oportet. Quod si cur prædicato subiectum sternatur ostendere malit, subiecti definitionem propriam, seu immediatam recipiat, quæ omnia & si ex superioribus satis commodè intelligi possent, tamen ne lectores impræsentia aliquo pacto remorentur, exemplis dilucidare decreuimus, sit igitur definitio hominis a fine sumpta, nā ab omnibus causarum generibus ipsas accipere possumus, animal ad felicitatē genitū, a qua tāquā propria passio deducatur hominē sociabilē esse, hūc in modū demonstrationē erigemus,

Omne animal ad fœlicitatem genitum sociabile est.
Omnis homo est animal ad fœlicitatem genitum.
Omnis igitur hō sociabilis est, hac igit̃ demonstratiōe
ostensum simpliciter est hominem sociabilem esse, si
quis uero propterea quod definitio hominis sumpta
est, uellet ut ea colligeretur hominem subiici societati
facile id defendere posset, at si quis diligenter societate
definiret, agnosceret etiam definitionem aliquo pacto a
prædicato sumi, nam societas nihil aliud erit, quam con
gregatio hominum ad beate, fœliciterq; uiuendum, ita
ut nihil prohibeat aliquando in una, & eadem demon
stratione omnia contineri, imo semper iudicio meo mo
do propriæ passionēs propriis subiectis cōnecterētur,
& insuper illud obseruaretur ut propria quibus agere
possunt a causa formali, ea uero, quæ proprie passionēs
sunt a materia, ea autem, quæ finis gratia agūtur a fine
demonstrarentur, & similiter ea, quæ ab efficiente pro
ueniunt a definitione efficientis peterentur, licet in na
turalibus finis, & efficiens, & forma in idem sæpæ con
currant, exempli gratia si quis ostendere uult eclypsim
inesse lunæ, cum hoc pati quoddam sit non terræ inter
positio, quæ causa actiua est, sed materialis lunæ defini
tio recipienda est, quæ absq; dubio cum materiali eclip
sis definitione conueniet, dicemus enim lunam corpus
esse lumine destitutum, & eclypsim definimus secundū
materiam priuationem esse luminis in luna, quo fit ut
absq; dubio in idem concurrant. At si quis eclypsis cau
sam formalem peteret, dilucidum quod quærenda est
causa illa, a qua habet esse, & qua posita ponitur, & abla

ta remouetur, non enim habent accidētia propriam formam, ut substantiæ, sed secundum proportionem tantum. Cum igitur terra a propriis qualitatibus habeat, ut posita inter solem, & lunam possit ea lumine priuare manifestum, quod ipsa ponetur in definitione formali eclypsis, aut quod magis placet ipsius definitio prout talem actionem continere potest, exempli gratia. Omne corpus opacum inter solem, & lunam diametraliter positum est aptum priuare lumine lunam. Terra est corpus opacū, & impræsentia si uis diametraliter positum inter solem, & lunam, terra igitur est apta priuare, aut priuat lumine lunā; In hac autem demonstratione non ostenditur eclypsis inesse lunæ, sed terra apta esse talem actionem edere in tali subiecto, quo fit, ut si quis commode eclypsim definire uellet quo ad formā nihil aliud dicere posset, nisi quod est priuatio luminis a corpore opaco diametraliter interposito. Quapropter si quis eodem modo in aliis proportionaliter procederet, nūquam reperiret aliquam prædicati definitionem, quæ subiecto non competeret. At illi, qui uolūt ostēdere eclypsim lune inesse per propriam eclypsis formam, coguntur dicere definitionem subiecti, & passionis minime conuenire. Iis igitur qui sustinere uolunt semper definitiones prædicatorum comitari naturam subiectorum, diligenter uidendum est, ut forma formæ, & materia materiæ respondeat, nam necessarium nō est ut huius forma conueniat cum materia illius aut contra & idem de aliis intelligatur. Ex dictis igitur manifestum esse arbitramur quo pacto nexum

ex proprio subiecto, & passione per causam probare liceat, ita ut in hac re non demonstrationes, seu syllogismos demonstratiuos conficere per arduum sit, sed proprias passiones, & subiecta reperire, nam in aliis terminorum combinationibus demonstrationes fieri fortasse non possunt; Aut (quod magis urget) in definitionibus reperiendis laborem consistere censendum est. Nos autem impræsentia neque alicuius passionis proprium subiectum, neque subiecti propriam passionem, neque ipsarum definitiones docere debemus, quippe qui potius iis, qui eas habent artem inueniendi medii tradere debeamus.

Cum autem definitio prior, & notior secundum naturam sit quam definitum nemini dubium esse debet, quod quicumque definitione utriusque propria ratiocinabitur ex prioribus, & notioribus, & causis conclusionis demonstrabit, similiterque ex ueris, immediatis, & propriis principiis, quæ de omni dicuntur per se, secundum quod ipsum & ut uno uerbo hæc omnia complectar uniuersaliter eo modo quo uniuersale ad demonstrationem accomodat. Erit etiam conclusio perpetua, ut pote quæ proueniat ex iis, quæ necessario, & semper sunt, neque etiam de genere in genus transire licebit cum definitio unius alteri genere diuerso accomodari nequeat licet, hoc toti ratiocinationi fortasse competat & non demonstrationi tantum. Cæterum de his alias pluribus differemus. Cum igitur hæc omnia in se uera definitio contineat habita definitione hæsitandum non est in demonstratione conficienda, sed potius ante quam definitionem addiscamus maxime uerendum est an sit uera definitio, an non. Quo pacto

autem huius rei certitudinem habere possimus alias cō
modiori loco declarabimus, impræsentia uero illud co
gnouisse sat est quod quicunq; definitionibus abunda
uerit tum propriis, tum cōmunibus fm longitudinē, &
latitudinē, & ipsis cōmode uti possit in demonstratiōi
bus conficiendis, ille facile poterit ex dato principio ali
quid per causam colligere, modo id fieri possit, nam ut
supra dictum est tentandum nō est ex quibuscunq;, sed
ex determinatis, quando autem id tentandum & quan
do non facile cognoscet, qui ratiocinandi artem diligen
ter explorauerit, nā proposito aliquo principio in quo
nulla reperiatur definitio, nullo pacto sperare debemus
tali propositione accepta a liquid per causam colligi,
nam medium utranq; præmissam ingredi debet. Cæte
rum hæc, & pleraq; alia generis eiusdem aut lectoris dili
gentiæ remittantur, aut ex superioribus de syllogismo
dictis petantur, nos enim satis quoquomodo de his di
xisse arbitantes ad postremum inueniendi mediū mo
dum in syllogismis faciendis pertransire properamus.
Illud tamen antea monentes quod etiam in his fieri pos
sunt terminorum combinationes, & diligenter spectan
dum esset quo pacto genus speciei inesse probandum
sit, aut definitionem, & deniq; omnes alias terminorum
combinationes non solum affirmatiuorum, sed etiam
negatiuorum, & rursus proposito principio secundum
omnes connexiones quid ex ipso inferre liceat, diligen
ter explorare oporteret, sed nos impræsentia ocio desti
tuti omnia prætermittere decreuimus, licebit tamen
unicuiq; ex iis quæ supradiximus excitato si non om
nia

nia saltem maxime necessaria inuenire.

De tertio modo reperiendi medium, quo a certis principiis certas inferre conclusiones, aut contra a certis conclusionibus ad certa principia ascendere tentamus.

Cap. XXXV.

VE Madmodum supra dicebamus tertius inueniendi medii modus est quasi ex duobus superioribus compositum quoddam, nam qui proposito quaesito principia seu propinqua, seu remota quaerit, qua problematis antecedentia, & consequentia sumit, & omnia secundum longitudinem & latitudinem perscrutatur, ut quo pacto ab ipsis inferatur adinueniat, absque ullo dubio primo utitur modo, qua uero alicuius principii tum subiecto, tum praedicato annexa inuestigat, ut ex ipsis conclusio inferatur, secundo est opus.

Tertius uero de quo impraesentia agimus modus utroque indiget. Differt igitur a primo, quia ibi certum proponebatur quaesitum, nulla alia inspectione adhibita nisi, ut medium reperiretur, hic uero non simpliciter medium sed certum, & determinatum reperire oportet, quo fit ut non ad quaesitum solum respiciendum sit, sed etiam ad principia, rursus ibi syllogismi intermedii fieri non poterant, alioquin non essent propositi quaesiti media, sed aliorum, hic uero illis adhibitis clarior erit processus. A secundo uero similiter differt, quia in eo, proposito principio conclusio qualiscunque quaerebatur, hic uero non

T

quælibet, sed certa inuestiganda proponitur, nō tamen incipere debemus a sola natura terminorum in quæsito seu principio contentorum, nam sic aut primo, aut secūdo procederemus modo, sed cognoscere debemus omnia, quæ utriq; annectuntur, siquidem recte uolumus a certis principiis, certas conclusiones, aut a certis conclusionibus certa principia reperire, alioquin casu, & non certa methodo utraq; inuenirentur. Quo fit ut qui diligenter primis duobus modis medium reperire potest, facile ipsum hoc tertio reperturus sit, nam cum infinita media, neq; secundum longitudinem, neq; secundum latitudinem rerum natura concefferit, & altero uersus alterum procedamus, necessario in idem uno ex dictis modis incidemus, aut certe intrepide sustinere poterimus ab eo principio illam conclusionē minime inferri, seu quod idem est, propositum quæsitum a certo principio minime dependere cernemus; Quapropter manifestum est quod disputantibus, aut aliquam positionem sustinentibus hæc tractatio mirum in modum conducet, sic enim quæ nihil nocere possunt admittentes, ea quæ nostras destruerēt positiones, obnixè negabimus, aut certe (modo magis ueritati quam hominum placitis simus addicti) falsas opiniones explodemus. Præterea hoc modo facile abundabimus argumentis, quæ uocant a primo ad ultimum, & corollaria commode ex nostris, aut aliorum dictis facile deducemus, & si opus fuerit in formam syllogisticam erigemus, conferet etiā mirum in modum hæc methodus ad principiorum maxime uniuersalium usq; ad minimas species deductio.

nem, aut contra ab infimis speciebus ad summa genera
ascensionem. Magnum etiam iuuamentū afferet iis, qui
experiri cupiunt an aliqua propositio uera sit secundū
dogma accha, demicorum, aut peripateticorum, & simi
liter in aliis. Præterea hac una facultate addiscere pote
rimus propria principia seruare, & nihil temere asserere
quod ipsis repugnet, deinde facile ea cognoscere li
cebit, quæ ab aliquo scriptore temere dicuntur, & quæ
non, præterea in una quaq; facultate facto principio
rum usq; ad ultimas conclusiones decursu, facile diudi
cabitur, quæ recte, & quæ non recte dicantur, quæ de
seruiant, & quæ non, & an sufficiēter de aliqua re dictū
sit an non, & an recto ordine disposita sint, & deniq; fe
re omnia, quæ ad alicuius uniuersalis sciētiae absolutio
nem spectare uidentur, hac facultate paruo negotio
diudicabuntur.

Præcepta autem particularia hic expetanda non sunt
nisi ut diligenter tum conclusionis inferendæ, tum prin
cipii ipsam inferre apti, terminos discutiamus, & eodem
pacto omnia, quæ in medio reperiuntur, & cum princi
pium fere necessario uniuersalius sit, manifestum quod
ea, quæ supra ipsum sunt parum aut nihil conferent, sed
ea tantum, quæ infra respicient. Contra uero cōclusio
nis termini considerandi nō sunt pro ut aliquid habent
infra se, sed potius qua ad superiora uergūt. Vnum etiā
diligenter cauēdum ne quæ aliquid faciūt, seu sunt per
accidens, tāquam causæ per se recipiantur, non enim si
ex pace fiunt diuitiæ, & omnium rerum copia, & ex his
luxus, & ambitio, quib⁹ postea inimicitia, & intestina

discordiæ succedunt, quæ necessario comitantur bellū,
Ideo dicendum est a pace bellum gigni. Quod si quis id
ex accidenti sequi ostendere uellet, facile positionem su-
stinere posset, ideo diligenter, ut supra etiā monuimus,
quid quærat agnoscendum est, & nos qui responde-
mus quo pacto quæsito satisfaciam? latere turpissimū
est, nam quid quærat ignorare cuius facile permit-
titur, sunt enim quæsitæ sæpæ ambigua, quæ ad plures
interrogationes aptari possunt, quo fit ut mirum ui-
deri non debeat, quod in illis aliquādo hallucinemur,
similiter aliquando asserenti se causam ignorare æquo
animo indulgemus, sed respondere & nescire qua ratio-
ne id facias nulla contegi potest excusatione. Quæret
fortasse aliquis an hæc tractatio cōtineat syllogismos
ad incommodum deducentes, nam cum multæ conclu-
siones ab illorum principiis deducantur, non ita facile
est uidere cur separari debant, nos uero alias ostensuri
sumus syllogismum ad incommodum partem esse eius,
qui ex suppositione, de syllogismo autem uere ex sup-
positione nobis agetur quando de proportionē uere-
ba faciemus, quamobrem non est cur in præsentī loco
ipsum continere cēsendum sit, sed ea tantum, quæ dicto
de omni, & de nullo, aut eo quod est esse ī toto, aut ī nul-
lo ostenduntur & omnino ea quæ simplici ratiocinatio-
ne probari possunt, ut autem dicta exemplis illustren-
tur, sit principium tale, ea, quæ eandem qualitatem ha-
bent similia sunt, a quo talem conclusionem deducere
uolumus. Mel est amicū naturæ nostræ, hunc in modū
ab ipsa conclusione ad principium ascendere licebit.

Omne dulce naturæ nostræ amicum est.
Mel est dulce. Mel igitur naturæ nostræ amicū ē. rursus.
Quicquid alicuius substantiam conseruare potest, ipse
suis amicum est.
Dulcia substantiam naturæ nostræ cōseruare possunt.
Dulcia igitur naturæ nostræ amica sunt. Deinde.
Ea, quæ alicui similia sunt ipsum conseruare possunt.
Dulcia naturæ nostræ similia sunt.
Dulcia igitur naturā nostrā cōseruare possunt, præterea.
Quæcunq; eandem temperiem, seu qualitatem sortita
sunt similia existunt.
Dulcia eandem naturæ nostræ temperiem sortita sunt.
Dulcia igitur similia sunt naturæ nostræ.
Ea quæ sunt similia naturæ nostræ ipsius amica sunt;
Dulcia naturæ nostræ similia sunt.
Dulcia igitur naturæ nostræ amica sunt.
Ecce quo pacto ab illa conclusione in hoc principium
ascendere liceat, & eadem ratio esset si descendere uelle
mus, & ideo opus non est, ut circa hæc amplius immo
remur. Illud potius a nobis aliquis exigeret, quo pacto
processum illum dignoscere liceat, hoc est qui terminus
in uno quoq; syllogismo accipiat, & quo modo
ad maiorem, & minorem extremitatē se habeat, sic enim
facile quo rationes nostræ tenderent, intelligeret, termini
autem ignotis existentibus, qui pro mediis recipiuntur
hoc minime fieri potest, uerum quia huiusmodi error
non prouenit ex ignorantia inueniendi medii, sed
potius eo quod propositiones quo ad materiam ignorantur,
ideo nos de illis uerba facere nolumus, nam aut

qui de terminis agūt, aut qui de ppositionibus (ut etiā supra testati sumus) hoc facere debēt. Et hæc de tertio in ueniēdi mediū modo impræsentia dicta sufficiant, alias fortasse maius nacti ocium non solum ipsum sed alios diligentiori methodo prosequemur.

Ratiocinationis factæ mediū reperire. Cap. XXXVI.

Vt utique quo pacto in omnibus conficiendorum syllogismorum differentiis a nostro desiderio sumptis medium reperiri possit, pro uiribus diligenter declarauimus. Relinquitur modo, ut breuibus methodum complectamur, qua ipsum in ratiocinationibus factis inuenire ualeamus. Quemadmodum enim ædificatoris est domum construere, & destruere, textorisq; telam texere & retexere, prætereaq; oratoris suadere, & dissuadere, ita ratiocinator non solum nouas conficiendi ratiocinationes, sed etiam factas exacte agnoscendi, ac etiā resoluedi artem callere debet, adeo ut impræsentia nihil differat dicere hac in parte agi de resolutione syllogismi in propositiones, & terminos, seu de modo destruendi eū in partes ex quibus compositus fuit (quemadmodum domus dum destruitur, in lapides, ligna, & reliqua huiusmodi dissoluitur) ab eo quod est tractare de inuentione mediū in syllogismis factis, nam qui destruit, seu resoluit medium necessario reperit, & qui medium quærit in syllogismo facto, ipsum in proprias partes resoluit. Quemadmodum autem in superioribus mediū natura

tanquam maxime apto principio utemur, ut ipsum in
proposito quaesito, & aliis dictis generib⁹ reperiremus,
ita impresentia ipsa commonefacti facile in nostris, seu
aliorum dictis, scriptisq; idem inuenire licebit, cū enim
secundum propriam naturam extremis iungatur, si in
ter duas, aut plures oblatas propositiones aliquid unū,
& idem reperiatur, statim inter eas syllogismū esse spē
animo concipere debemus, non tamen adhuc an neces
sario concludat, an non ex uisis dignoscere licet. At in
structo ratiocinatori diligenter iuncturam respicienti,
quo pacto scilicet secundum affirmationem, & negatio
nem, uniuersale, & particulare se habeat, non minus an
recte conclusio inferatur, iudicare licebit, quam fabro li
gnario, aut ædificatori an archa, aut domus artificiose
cōstructa sit. Ei uero qui omnes modos in una quaq; fi
gura utiles memoriter non agnoscit, facile erit nexum
ipsius cum utraq; extremitate inspicere, deinde ad tabel
lam superius positam ipsum accomodare, & deniq; an
inter utiles, & necessario cōcludentes, an inter inutiles,
& temere conclusionem inferentes reponatur, ex se ipso
cognoscere poterit. Cæterum dicet quispiā se facile me
dium reperturum, sed an necessario concludat an nō cō
mode intelligere non posse, propterea quod extremita
tes inter se dignoscere non ualet, proponatur enim exē
pli gratia talis ratiocinatio.
Quicquid secundum propriam naturam nos lædit, nos
stræ nature inimicum est.
Omne uenenum secundum propriam naturā nos lædit.
Hic id quod secundum propriam naturam nos lædit,

medium est, sed ex tali connexionē conclusio in prima
& quarta figura colligi potest hoc modo, omne igitur
uenenum nostræ naturæ inimicum est, & sic in prima,
in quarta uero huiusmodi erit conclusio, aliquod nobis
inimicum, uenenum est, si igitur conclusio actu colligi-
tur difficultas dignoscendi extrema inter se penitus au-
fertur, nam id quod in conclusione prædicatur maior,
id uero quod in ea subiicitur minor extremitas est, raro
autem conclusio in syllogismis factis omittitur, sed po-
tius altera ex ppositionibus de quibus paulo post age-
tur, si quando tamen omittatur nobis diligenter mediū
nexus cum utraq; extremitate inspiciendus est, nam ali-
quando uno modo concludet altero uero non, exempli
gratia in hac terminorum dispositione.

Omnis homo est animal.

Quoddā corpus non est animal, tuto inferre licet quod-
dam corpus non est homo, at cōtra in prima scilicet figu-
ra maiori particulari existēte nullo pacto concluditur.

Quotiescunq; igitur conclusio, & propositiones notæ
sunt, facile est medium inuenire, ignorata uero conclu-
sione propterea quod omissa est, in quacūq; figura sem-
per duobus modis accipi potest, & est in nostra potesta-
te utrum uelimus eligere eum tamen semper eligere de-
bemus, qui dictis, dicendisq; magis accomodat, & eū
qui concludit, ei qui non cōcludit, & similiter eum qui
uniuersaliter ei, qui secundum partem cōclusionem col-
ligit, præferre oportet. Cæterum si non conclusio sed al-
tera ex præmissis deficeret, & conclusio cum reliqua ex-
tremitate nota esset, uidendum nobis qua arte reliquā
indagātes

indagantes medium reperire contingat.

Incipientes igitur a notioribus dicamus quemlibet syllogismum simul cum conclusione sumptum, nō solum medium terminum, sed maiorem, & minorem extremitatem bis repetitas continere, nam argumentum absq; conclusione medium bis, extrema uero semel recipit, conclusio uero ex utraq; extremitate relicto medio componitur, quapropter deficientem propositionem facile reperiemus modo terminos, qui semel, & non bis accepti fuere diligenter agnoscere ualeamus, nam si maior extremitas, seu conclusionis prædicatum semel tantum recepta est, maior propositio deficit, nihil enim aliud est maior propositio, quam medii termini cum maiori extremitate iunctura, & idem semel minori tantum extremitate recepta intelligendum est, an uero antecedere medium debeat, an consequi & hoc ipsum an affirmatiue an negatiue, seu uniuersaliter, uel secundum partem ex se ipso diligens lector iis, quæ dicta sunt communes factus fortasse intelligere possit, nos tamen ne iuniores ob rei difficultatem deterreantur, quorundam exēpla ponere non grauabimur, ostendemusq; qua arte hæc intelligi possint, simulq; quando in una dispositione, seu modo, & quando in pluribus argumentum conficere liceat. Maior igitur, seu minor propositio, altera relicta, cum conclusione sumpta semper quatuor terminos obtinet, non re sed ratione distinctos, nam necessario aliquis ex illis bis accipitur, & hic non erit medius terminus, sed maior, aut minor extremitas pro ut maior aut minor propositio cum conclusione assumit. Quo fit ut

V.

facile sit agnoscere an maior an minor propositio deficiat, nā si terminus in conclusione attributus semel tantum ponatur, nulli dubium maiorem propositionē deesse, at subiecto conclusionis accepto non maior sed minor propositio deest, quæ si cū medio iuncta minor extremitas addatur, completus efficietur syllogismus, & quilibet terminus ut supra diximus recipietur, ut autē scire possimus quibus in figuris ratiocinatio cōficiatur ad ipsam quatuor terminorū dispositionē respiciendū est, nam quatuor modis uariari possunt, id enim, quod est in propositione predicatū, potest in conclusione prædicari, & subiici & similiter subiectum ita ut quodammodo quatuor dispōnes, seu figuræ resultēt, quæ in hoc differūt ab iis, de quibus supra tractauimus, quia ibi medium extremis iungebatur ut conclusio sequeretur, hic altera extremitas cū medio & altera extremitate copulatur, non ut aliud inferatur (inibi enim continetur conclusio) sed ut reliqua propositio tamquam nota omissa reperiatur. Cum autem quælibet dispositio secundum affirmationem, & negationē uariari possit, rursusq; quælibet secundum uniuersale, & particulare nulli dubium esse debet quod quemadmodum supra quatuor & sexaginta syllogismorum differentias reperiēbamus, ita hic conclusionum cum altera extremitate totidem numero species reperiētur, quas an recte colligant, an nō duobus modis cognoscere licebit, aut enim adiecta propositione, quæ antea deficiebat diligenter explorabimus an syllogismus utilis, an inutilis resultauerit, aut propria præcepta ipsi aptando uno intuitu an aliquid

necessario concludatur, an non facile iudicabimus. Res-
periuntur autem in his quemadmodum in syllogismo-
rum spēbus nonnulla praecepta omnibus dispositioni-
bus communia, quaedam uero unicuique propria, quae ea-
dem cum superioribus non sunt, sed aliquo modo ipsis
proportionē respōdent, de quib⁹ alias pluribus differe-
mus ī libro cui inscriptio erit de syllogismis uocatis hy-
potheticis, impraesentia uero sufficit ut summam de ip-
sis agamus. Omnibus igitur commune est ut ex propo-
sitione quam antecedens uocant negatiua, conclusio af-
firmatiua, quam consequens appellant, inferri non pos-
sit, neque etiam ex particulari propositione uniuersalem
conclusionem colligere liceat, ex quibus octo & uiginti
modi auferuntur, ita ut sex, & triginta tantum superint.
Primae autē dispositionis in qua idē propositionis prædi-
catū est etiā cōclusionis, propriū est ut ex affirmatiua, cō-
clusio negatiua nō sequatur, nā cum ibi sit maior propo-
sitiō cum cōclusionē & argumentum necessario, aut in
prima sit, aut in tertia dispositione uel sequeretur conclu-
sio neutra ex praemissis negatiua existēte, aut ex minori
negatiua in illis aliquid colligeretur, quorum neutrum
contingere potest, nisi superius posita principia labefa-
ctentur, cū autē hoc proprio tres auferantur modi, sequi-
tur ut sex modi in hac prima dispositione utiles relin-
quātur. In secunda uero dispositione in qua propo-
sitionis prædicatum subiicitur in cōclusionē argumen-
to in tertia, uel quarta figura existente nihil affirmatiue
uniuersaliter colligi potest, præterea ex propositione
uniuersali affirmatiua uniuersalis conclusio negatiua

haud recte infertur propterea quod in tertia uniuersali
ter colligere non licet, in quarta uero licet quidem, sed
nō eo modo. Postremo ex particulari assumpta negati
ua nihil colligitur, propterea quod ipsa necessario est
minor propositio, quæ in tertia, & quarta inutilis pro
fus cēsetur. Tertiæ uero figuræ, in qua ppositionis sub
iectum in conclusione prædicatur, proprium est quod
propositione uniuersali existente conclusio etiam uniu
uersalis esse debet, propterea quod ipsa semper est mi
nor propositio, & argumētum aut in prima, aut in secū
da dispositione fit, in quibus ex maiori particulari nul
la sequitur conclusio, ex uniuersali uero non secundum
partem, sed uniuersaliter infertur. Tribus autē hoc pro
prio ablatis modis sex utiles & necessario cōcludentes
relinquentur. In quarta uero dispositione propositionis
subiectum in conclusione prædicatur, & præmissa sem
per est maior propositio, aut in secunda, aut in quarta fi
gura, quo fit ut in ea affirmatiue nihil cōcludatur, neq;
ex propositione particulari negatiua, nam neq; in secun
da ex maiori particulari, neq; in quarta absolute ex par
ticulari negatiua; præterea ex particulari affirmatiua,
negatiua in parte conclusio non infertur, qua propter si
quis modos utiles diligēter inspexerit, sex, in una quaq;
dispositione utiles ac necessario concludentes repe
riet, ita ut sint omnes numero quatuor & uinginti. In
prima igitur dispositione cum uocatum antecedens sit
maior propositio, in qua maior extremitas de medio
prædicatur, si altera propositio accipiatur in qua minor
extremitas medio subiiciat. r sine dubio prima erit si

gura, at si prædicet, tertia resultabit dispositio, cognita igitur conclusione facile erit uidere an conclusio in tertia colligi possit an non, & ex data propositione an in uno tantum ipsius modo an in pluribus, quo fit ut præcepta amplius expectanda non sint, sed potius ut exemplis omnes utiles modos prosequamur, qua in re illud antea monere uolumus parui nostra referre an simpliciter propositio proferatur, seu cum particula, si, cum, aut omnino aliqua alia tali, ostendemus enim libello supra citato tales dictiones non habere uim efficiendi syllogismum quem cathegoricum, seu ostensiuum, seu simpliciter syllogismum appellat, syllogismum hypotheticum, seu ex suppone, natura enim ipsi inter se seiunguntur, & non ad libitum ex nostro proferendi modo, sit igitur argumentum factum cui deficit altera propositio huiusmodi. Si omnis homo est animal quicquid rationis est particeps animal est, hunc in modum maiorem propositionem addentes syllogismum absoluemus, ut medium commode elicere ualeamus.

Omnis homo est animal.

Quicquid rationis particeps est homo est.

Quicquid igitur rationis est particeps animal est.

Et sic facile agnoscere licet hominem non solum medium terminum esse, sed etiam quo pacto extremis iungatur, hic igitur primus uocatur modus, secundi autem exemplum erit huiusmodi.

Si omnis homo animal est quoddam corpus est animal conclusio hæc in prima figura hoc modo colligetur.

Omnis homo est animal.

Quoddam corpus est homo.
Quoddam igitur corpus animal est. Rursus in tertia
minori nō solū uniuersali, sed etiā particulari existēte sic.
Omnis homo est animal.
Omnis, seu quidam homo corpus est.
Quoddā igitur corpus animal est. Tertiū modi exēplū.
Quidam homo est albus, ergo quoddam rationale est
album, hoc in prima figura maiori particulari existen-
te colligi non poterit, sed nihil prohibet quo minus in
tertia hoc modo colligatur.
Quidam homo est albus.
Omnis homo rationalis est.
Quoddā igitur rationale albū est, & hæc de affirmatiuis
Negatiua uero cōclusio reliquis tribus modis ostēdit sic
Nullum animal plāta est, nullus igitur homo est plāta,
syllogismus hoc modo erigetur in prima figura.
Nullum animal planta est.
Omnis homo est animal.
Nullus igitur homo planta est, in tertia uero dispositio-
ne talis conclusio colligi nequit, propterea quod in ea
nihil uniuersaliter cōcluditur, & hic est quartus modus,
quinti uero tale erit exemplum.
Si nullus homo planta, quoddam animal non est plan-
ta, conclusio hæc prima, & tertia figura colligi potest
prima uno modo sic.
Nullus homo est planta.
Quoddam animal est homo.
Quoddam igitur animal non est planta.
In tertia uero, seu medium uniuersaliter, seu secundum

partē subiiciat, eadē cōclusio inferetur, hunc in modū.

Nullus homo est planta.

Omnis homo, uel quidam est animal.

Quoddam igitur animal planta non est.

Vltimi uero modi tale proponatur exemplum.

Si quidam homo non est philosophus, quoddam animal non est philosophum, hoc in prima figura colligi non potest, sed in tertia.

Quidam homo non est philosophus.

Omnis homo est animal.

Quoddam igitur animal non est philosophum.

Et hæc de prima dispositione sufficiant. Quo pacto autem in reliquis dispositionibus procedendum sit facile ex iis, quæ dicta sunt diligens lector commonefactus, ex se ipso adinueniet, si quis autem reliquorum exempla cupit, aut reliqua, quæ ad absolutionem huius partis desiderari possunt, is nostrum libellum, quem paulo antea citauimus expectet; Ex dictis manifestū est quo pacto deficiente maiore, aut minore propositione medium reperire contingat, similiter etiam quod propositione neutro termino conclusioni annexa nullo pacto immediate syllogismus, aut omnino mediū sperari potest, nam mediate hoc est uno, aut pluribus mediis, seu syllogismis interpositis nihil prohibet ex uno alterum inferri licet nullo pacto terminis coniungantur, exempli gratia. Si uirtus bonum quoddā est iustitia expetenda est, hoc, ut dictum est, imediate illa propositione probari, inferriq; nō potest, sed mediate hoc pacto arguimus Omnis uirtus bonum est,

Iustitia uirtus est.

Iustitia igitur bonum est, deinde alio syllogismo optata conclusionem sic inferemus.

Omne bonum expetendum est.

Iustitia bonum quoddam est.

Iustitia igitur expetenda est.

Simili autem modo procedendum est quando per plura media transire oportet, eadem enim ratio est in omnibus. Quotiescunq; igitur in nostris, aut aliorum dictis, scriptisq; huiusmodi argumenta reperiemus, in quibus propositio conclusioni cōi quodam termino annexa est, uno ex prædictis modis reliquam propositionem addētes medium extrahere poterimus, at si quando nullo pacto iuncta inter se fuerint, tunc ad tertium mediū reperiēdi modum, de quo supra utcunq; sermonem absoluiamus, inspicere oportet, ibi enim quo pacto ex dato principio certam conclusionem colligere contingat, declaratum est. Via autē proportionis ea, quæ syllogismo probari non possunt, immediate aliquando probare cōtingit, sit enim argumentum huiusmodi.

Si iustus in rebus propriis unicuiq; tradēdis lætatur, & magnificus in magnis sumptibus oportune faciendis uoluptate afficitur, argumentū in proportionē tale erit. Quemadmodum iustus se habet ad reddendū unicuiq; suum, ita se habet magnificus ad magnos sumptus oportune faciēdos, sed iustus rebus iustis gaudet, ergo & magnificus magno sumptu, si quis autem assumptum, aut id quod sequit̃ negaret, syllogismo, aut alia proportionē, aut aliquo alio modo probare liceret. Cæterum cum
de illis

de illis nō sit præsens institutum, impræsentia hoc unū cognouisse sufficiat non nulla proportionē immediate probare licere, quæ uno syllogismo demonstrari, colligiq; nequeunt.

Cæterū fortasse aliquis a nobis impræsentia expectat, ut quo pacto ratiocinationes in propositiones & terminos resoluantur, ostēdamus, eo quod in multis difficile admodū est uidere, quid prædicetur, & quid subiiciatur, & quo pacto termini dignoscantur, ut cōtrariorum est eadem disciplina, boni est scientia qua bonum, & similiter in reliquis huiusmodi, nos autem difficultatem in eo potissimum consistere arbitramur quod terminos & propositiones, ex quibus conficiuntur, ignoramus, si quis enim commode construere posset, facile destrueret at nos hoc in loco conficiendi propositiones artem docere non decreuimus, quo fit ut siquid hac in parte obscuri relinquatur, ex illa tractatione perspicuitatem accipere debeat.

De illis, quæ in hac tractatione omissa uidētur, aut consulto omissa sunt. Cap. XXXVII.

VAMquam uereor ne nimis multa de inuentione mediū nobis tradita sint, ita ut potius fastidium, quam utilitatem aliquam declarationibus hominibus, aut iis qui non admodum diligenter philosophandi munus susceperunt, attulisse uideamur, nihilominus magnopere timeo, ne illi qui totis uiribus ueritati, se dediderunt

X

multa etiam alia a nobis desiderent, nō modo in iis omnibus, de quibus supra sermonem utcunq; absolui-
mus, sed etiam in illis, quorum nulla nobis mentio facta est, nihil enim prohibet aliquem medium optare quo non problema seu quæsitum ita se habere ostēdere uelit, sed potius contradicēdo opposito modo terminos iunctos esse colligere cupiat, quod quidem non solum inter disputantes, hoc est inter positionem aliquam sustinentē, & aduersus ipsam arguentem, sed etiam tentandi gratia an aliqua opinio, seu omnino propositio uera sit, uel falsa facere licet. Præterea cum idem artifex circa opposita uersetur, & probare, & improbare aliquid inter se opposita sint, sine dubio nos qui de probandi ratione uerba facimus, etiam quo pacto positio aliqua impugnari debeat tradere debemus.

Rursus cum supra a nostro instituto tractationem de terminis penitus segregauerimus, & aliquando quæri possit an aliquid sit alicuius genus, aut proprium, aut aliquid aliud talium, aut an idem an diuersum, & si diuersum an cōtrarium, seu omnino oppositum, an potius ut uocant disparatum, & hæc omnia propositiones conficiant, nō ita in promptu est uidere an de his impræsentia agere debeamus, an nullo pacto agendum sit, uel potius in superioribus compræhendatur; Rursus cū quæri possit, an aliquid recte definitum, diuisum, aut cōpositum sit, & hæc ratiocinatione probari possint recte seu non recte definita, diuisa, seu composita esse, uidebitur fortasse cuiuspiam satis commode totam inueniendæ ueritatis facultatem sub ratiocinatione cōtineri, & posse ali-

quam syllogismo definere, diuidere, & reliquas logicas actiones perficere, de quibus nihil nobis traditum est. Quærent etiam fortasse nonnulli, quo pacto reperiri media possint, quæ non simpliciter, hoc est secundum ueritatem, sed ad hominem conclusionem colligant, aut omnino medium falsum dūmodo aut uerum uideatur, aut eo tempore, quo eo opus est concedatur.

Aliis uero nihil fortasse referret an id de quo agitur medium re uera sit, an tātummodo uideatur & omnino seiuncta sit a propositione propositio, multoties enim cōtingit ut propter uocis significationis ignorantiam, aliis quid cum nullo pacto sit, medium tamen appareat.

Nonnulli uero fortasse paulo acutiores a nobis expectant ut de mediis inueniendis agamus, quibus ostēdere liceat animam mortalem, uel immortalem esse, aut Cælum corruptibile esse, aut incorruptibile, aut de iis quibus sanitas cōseruatur, & morbus aufertur, & deniq; ut de medio agamus, non solum in uniuersali sed etiam in omnibus particularibus quæsitis, idem enim artifex ad quem de uniuersali agere spectat, particularis sub eo contenti uerba facere debet, hæc igitur & pleraq; alia a nobis desiderari possent, quibus uerius fortasse responderemus, si aut nesciuisse, aut tempus, ociumq; scribendi defuisse diceremus, tamen ut quid nostræ tractationi secundum nostram sententiam deficiat, & quid non aperiamus, singulorum causas apponere non grauabimur, ostendemus enim nonnulla ad nos impræsentia nullo pacto pertinere, quædam uero probabili ratione in aliud commodius tempus dilata esse, nonnulla uero

adeo clare ex superioribus pendere, ut alia præcepta expectanda non sint, quibus diligentius declarentur. Quo igitur ad primum spectat duobus modis respondere possumus, uno asserentes de arte improbandi aliquo modo pertractatum esse, nam si quis aliquod problema destruere cupit, seu aliquam positionem cōtradicetorium, aut omnino oppositum eius probare debet, sit enim quæsitū, seu positio destruenda omnis anima est immortalis, omnem animam aut quandam mortalem esse probare debemus, aut quod quædam nō est immortalis, aut si lubet quod nulla, quo ostenso problema seu positio destructa erit, si uero non immediate, sed mediate hoc facere sit in animo, probanda sunt ea antecedētia & consequentia, quæ ad ultimam immediatamq; demonstrationem requiruntur, quæ autem sint hæc, & quo pacto probari possint, ex superioribus satis abūde declaratum esse arbitramur, quo sit ut contradicēdi facultas in iis, quæ dicta sunt aliquo modo contineatur. Nec illud ob stare debet quod multa uni & multis modis aliquando opponuntur, quæ omnia nota esse deberent ei, qui certa methoda aliquid destruere cupit, nā in tractatu de propositionib⁹ & nō impræsentia huiusmodi omnia declaranda sunt, opponunt enim licet nemo destruere, aut cōstruere aliquid uelit. Præterea si quis de illis impræsentia ageret, frustra eadē repetēda essent quādo aut diuidere, aut ad incōmodum deducere, aut aliquid aliud tale molireretur, in quo declarando aliqua oppositione opus esset, iure igitur nos totam illam partem supposuimus. Altero uero modo dicere licet nos ea de causa hæc omni

1
fisse, quia proprio ei dicato libello disputandi facultas
tem complecti uolumus, in quo multa tradenda erunt
non solum ad ratiocinationem, sed etiam ad proportio-
nem, & alios probandi modos necessaria, quæ impræsen-
tia commodè tradi non poterant, nam de iis qui ratioci-
natione sola inter se certant uerba fieri debebant, at cū
disputantes aliquando diuisione, aliquando cōpositio-
ne, sæpe inductione aut exemplo, uel sensu, seu experie-
tia, multoties uero syllogismo ducente ad incommodū,
aut eo qui est ex suppositione, aut omnino proportio-
ne proprias rationes deducant, non uideo quo pacto in
præsentī loco de tota disputandi arte uerba facere possi-
mus. Quapropter mirum uideri non debet si nos eam
in aliud commodius tempus distulimus.

Ad eos uero, qui de terminis dubitant satis ualida res-
ponsio impromptu est, nam aliud est terminos quære-
re pro ut seiuncti sunt, & ex ipsis propositiones confici
possunt, aliud est quærere medium in illis propositioni-
bus, quæ ex illis tamquam secundis, ut aiunt, tentioni-
bus, componuntur, nam qui quærit genus seu simplici-
ter, seu alicuius speciei, aut definitionem, aut aliquid ali-
ud tale, ipsum simpliciter ratiocinatione inuenire non
potest, sed diuidendo species reperientur & differentiæ,
cōponendo genera, rursus definiendo definitiones asse-
qui licet. De his autē omnib⁹ plurib⁹ alias differemus.
Sed quando quæritur an homo sit animalis species in-
ter hæc medium reperiri potest, quoniam non proponi-
tur simplex terminus, sed propositio, quo fit ut neq; cō-
ponens, neq; diuidens, & multo minus definiens huius-

cemodi quæsitum probare possit, nisi per accidens, nã
artifices hi circa simplices, & ab aliis separatos terminos
uersantur, sufficit igitur nobis ad præsens ut ostenda-
mus huiusmodi quæsitum in iis, quæ supra diximus con-
tineri, si quis enim quærat an habitus in mediocritate
consistens definitio uirtutis sit, facile ex iis quæ quæsitum
prædicato & subiecto annexa sunt hoc ostendere lice-
bit, hunc in modum.

Quicquid uirtutis substantiam aperit, ac declarat ipsi-
us definitio est.

Habitus in mediocritate consistens uirtutis substantiã
aperit ac declarat.

Habitus igitur in mediocritate consistens uirtutis de-
finitio est, hoc igitur argumentum sumptum est a defi-
nitione prædicati, possemus autem hoc idem aliis me-
diis probare, & deniq; ipsi totam superius traditã me-
thodum de inuentione medii ad propositum quæsitum
accomodare, nobis autem sufficit ostendisse ea, quæ di-
cta sunt, non solum primis, sed etiam secundis intentio-
nibus deferuire, & posse nos ex iis, quæ utriq; extrema-
ti annexa sunt, cõclusionem colligere, modo ita inter se
iuncta sint, ut conclusio necessario sequatur, de quibus
satis multa in superioribus dicta sunt. Totum igitur
quod ratiocinatione de terminis inuenire licet ex hac
arte petendum est, si quis autem expectaret ut quæ sit
uniuscuiusq; definitio, proprium, accidens, & reliqua
huiusmodi declararem, is non meminit ea, quæ a prin-
cipio diximus, promissimus enim nolle nos de terminis
& propositionibus agere, sed omnia quæ ad ipsa spe-

stant tanquam supposita recepisse, cito tamen librum
edituri sumus in quo de terminis agemus nō solū quot
sint, & quæ habeant propria, & quæ communia, sed etiā
qua arte reperiri possint, & ipsis abundare contingat, ut
enī medicus nō solū quid sit medicamentū, quot ipsius
species, & quam facultatem quodlibet obtineat, sed etiā
quo pacto singulum reperire liceat, ostendit, ita logicus
de terminis tractationem absolueret debet. Eo autem
in loco multa quæ impræsentia obscuritatem habere ui
dentur, & maximo omnibus ueritatis studiosis & præci
pue iunioribus impedimento sunt, declaraturi sumus,
deinde eodē pacto de propositionibus uerba faciemus,
ut quantum fieri nobis potest facilem ad ueritatem per
cipiendam aditum præbeamus. Eorum igitur quæ ad
terminos spectāt nōnulla in superiorib⁹ cōtinent quæ
dā uero, ut a principio diximus, cōsulto præteriuimus.
Ad aliud uero in quo ambigitur an idem sit aliquid de
finire, diuidere, seu cōponere cum eo quod est probare
aliquid definitum, diuisum, uel compositum esse, respō
demus lōge inter se differre, nam qui quærit an aliquis
terminus diuisus sit, seu diuisibilis quæsitum syllogisti
cum quærit, nam quæstio hæc est ne homo aptus defini
ri an non, propositio est, quæ extrema habet, inter quæ
medium reperiri potest, qui uero hominem definire ag
greditur simplicem terminum, ut supra etiam testati su
mus, tanquam subiectum habet, quo fit ut ipsum ratio
cinatione definire non possit, & idem de diuisione, & cō
positione intelligatur, non igitur omnia ueritatis inue
niendæ præcepta sub ratiocinatione compræhendūtur,

imo quædam ad alios specie diuersos pertinet artifices
quæ optimo iure nobis omiffa sunt.
Illi, uero qui medium ad hominem quærunt, aut quod
omnino concludat, seu uerum seu falsum fit, definitio-
nes, propria, & reliqua antecedentia & consequentia as-
firmatiua, & negatiua non ad ueritatem, sed ad hominẽ
aut falsa recipere debent, sic enim aut ad hominem, aut
falsum concludent, eadem enim est ratio, ut enim in iis
quæ necessario ita se habent media necessaria reperien-
da sunt, & in iis quæ ut plurimum media quæ sæpe ita
se habeant, & in uerisimilibus uerisimilia, ita in falsis
falsum, & in iis quæ homini uidentur ea, quæ ad homi-
nem concludunt, recipienda sunt.
De terminis autem, qui falso prædicantur aut subiiciũ-
tur agere non decreuimus, propterea quod arte cõpræ-
hendi nequeunt, & ex dictis intelligi possunt, & etiam
quia ad ueritatis inuentionem non conferunt, nisi per
accidens.
Iis uero qui apparenti & non re uera medio quæsitum
probare uellent, ea recipienda sunt, quæ eadem uidetur
in utraq; cohordinatione, seu omnino ea, quæ secundum
unam, eandemq; naturam utriq; extremitati annexa ui-
dentur, re uera tamen non sunt, nos autẽ de his (siquid
amplius desiderari potest) alio cõmodiori in loco actus-
ri sumus, ut enim medici non ostendunt quo pacto ue-
nenorum abundantiam habere possimus, sed potius re-
mediorum copiam tradunt, uenena autem siquando ca-
su, aut alicuius nefando scelere ingesta sunt, aut aliquo
alio modo adhibita a corpore deducere, aut omnino eo-
rum

rum uim irritam, debilem ue reddere conantur, ita qui
ueritatis inueniendæ præcepta tradunt, eorum medio-
rum inuentionem, seu copiam docere non debent, quæ
contrarium habitum inducere, aut ueritatis aliquo mo-
do acquisitam dispositionem corrumpere possint. Ne-
mo igitur nos reprehendere debet, si ea quæ cognita per
se nihil prodesse, aliis uero plurimū obesse possunt, omi-
serimus, artem tamen, ut diximus, qua ab aliis huius-
modi argumentis decipere cupientibus nos ipsos defen-
dere, tueriq; ualeamus, alias fortasse maius nacti ocium
ueritatis studiosorum gratia aggredi non grauabimur,
complectemurq; non solum ratiocinandi, sed etiam om-
nes alios probandi modos, qui apparenter aliquid ostē-
dere uidentur, nihil tamen re uera necessario colligunt.
Ad ultimum uero dicendum est aliud esse alicuius ar-
tis præcepta tradere ut recte actio fieri possit, aliud ue-
ro ea uti, qui enim medendi, aut liberaliter agendi præ-
cepta tradit, non medetur, neq; liberaliter agit nisi forte
per accidēs, ita ille, qui artem docet qua commode atq;
recte ueritatem inuenire possimus, non debet qua talis
ipsa reperire imo ut reges & legū latores nōnulla præcep-
ta oībus ciuibus obseruanda tradunt & certis magistra-
tibus mandant ut transgressores puniant, mulcentq;
ipsi uero qua tales nemini impedimento sunt, ita logi-
cus præcepta omnibus ueritatis indagatoribus obser-
uanda tradit, ipse tamen per se qua talis ueritatem inue-
nire non debet, nisi per accidēs, qua scilicet uerum & fal-
sum reperiuntur in illismet præceptis de quibus agit,
præcepta enim uera esse debent, & aliquando quos
Y

niam obscura sunt probatione egent, & eiusdem artis
præcepta seruare debent quam docent, ut illi qui semina
colligere cupiunt, iisdem specie egent ut ipsa semina
re possint, & fabri ærarii mallelo utuntur ad malleolos
iplos conficiendos, præterea illi qui loquendi præcepta
tradunt, non solum dum loquuntur, sed etiã in ipsis præ
ceptis tradentis orationis conficiendæ præcepta serua
re debent, at hoc neq; per se neq; necessario omnibus ar
tificibus inest, medendi enim præcepta tradit medicus
absq; eo quod medeatur, & currendi gymnasta absq; eo
quod currat, & ædificandi ædificator absq; eo quod ædi
ficet. Cæterum de his alias impræsentia nobis sufficit
cognouisse ad logicum non pertinere ea tractare, quæ
ad alios inferiores artifices spectant, nam ipse nihil ma
gis de rebus ipsis decernere debet quam debeat Impera
tor, aut pontifex de iis, quæ omnibus obseruanda tradi
dere, dicet enim exempli gratia pontifex, ille a numero
christianorum segregandus est, qui ea non credit, quæ
ecclesia iubet credenda esse, an uero Socrates aut Plato
ea credat quæ ecclesia iubet, ipse qua pontifex ignorat,
sed aliis infidelium exploratoribus totum hoc nego
cium committit, ita logicus ueritatis inueniendæ
præcepta tradit non solum philosopho natura
li & mathematico, sed etiam metaphysico, &
hoc unum agnoscit quod si ratiocina
tionis & aliorum præcepta seruata
fuerint, conclusio recte habe
bit, an uero seruata sint
ipse qua talis
ignorat.

AD LECTOREM.

AE C habui candide lector quæ de inuentione medii, ut mea tulit fortuna, excogitare potui, quæ si aliquo pacto a ueritatis studio sis in bonam partem accepta esse sensero, ad alia si non maiora, saltem diligentiori modo declaranda me totis iuribus conferā. Quo uero ad maleuolos, repræsoresq; attinet ita affectus sum, ut eos nullo pacto uerear, nam illæ, quæ cum aliqua ratione fiant repræhensiones, si nō delectare, saltem iuuare, & ab ignorantia uindicare poterunt, eas uero quæ absq; ratione fient, cum nihil fere nocere possint, paruifacio, nam falsa calumniæ potius calumnianti, quam ei, in quem temere effunduntur, nocere possunt.

FINIS.

005643465